

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI

**SOSYAL DEVLETİN DÖNÜŞÜMÜ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK:
KAHRAMANMARAŞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİH AKKOYUN

GAZİANTEP
MAYIS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI

**SOSYAL DEVLETİN DÖNÜŞÜMÜ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK:
KAHRAMANMARAŞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİH AKKOYUN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ferit Serkan ÖNGEL

GAZİANTEP
MAYIS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI

**Sosyal Devletin Dönüşümü ve Sosyal Belediyecilik: Kahramanmaraş Büyükşehir
Belediyesi Örneği**

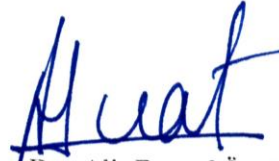
Salih AKKOYUN

Tez Savunma Tarihi: 12.06.2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ferit Serkan ÖNGEL
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

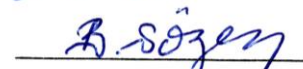
Jüri Üyeleri:

İmzası

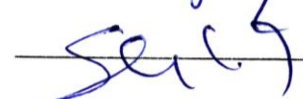
Doç. Dr. Ferit Serkan ÖNGEL

Dr. Öğr. Üyesi Orhun Burak SÖZEN

Dr. Öğr. Üyesi Selcen KÖK

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Salih AKKOYUN

ÖZET

SOSYAL DEVLETİN DÖNÜŞÜMÜ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK: KAHRAMANMARAŞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

AKKOYUN, Salih

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi ABD

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ferit Serkan ÖNGEL

Mayıs 2019, 111 sayfa

Medeniyetler döneminden günümüze sosyal politika araçları toplumsal refahın sağlanmasında önemli roller üstlenmiştir. 1929 yılında yaşanan kriz sonucu devletler Keynes'in müdahaleci anlayışını benimsemişlerdir. Devletlerin sosyal ve ekonomik hayata müdahalelerinin kaçınılmaz olduğu bu dönemde, toplumsal refahı artırıcı önemli gelişmeler yaşanmıştır. Devletler, sosyal ve ekonomik hayata müdahaleleri ile toplumsal sorunların çözülmesini sağlamışlardır. 1945-1975 yılları arasında en popüler dönemini yaşayan refah devletleri bu dönemde önemli refah politikaları üretmişlerdir. Bu refah politikalarını üreten merkezi yönetimler uygulama görevini yerel yönetimlere bırakmışlardır. Özellikle kamu harcamalarında görülen artış ve yerelleşme etkisi ile refah devleti anlayışı sosyal belediyeçilik anlayışına doğru bir dönüşüm yaşamıştır. 1970'li yıllarda toplumcu belediyeçilik olarak ortaya çıkan ve 1980'li yıllardan sonra etkisini artıran sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında belediyeler tarafından kadın, çocuk, genç, engelli, yaşlı ve yoksullara yönelik birçok uygulamalar gerçekleştirilmiştir. 2000'li yıllarda çıkarılan kanunlarla altyapısı sağlamlaştırılan sosyal belediyeçilik anlayışı bu dönemde etkinliğini daha da artırmıştır. Ancak belediyelerin, uygulamaların sunumunda kaynak yetersizliği, diğer kurumlarla veya birimlerle koordinasyon eksikliği, denetim eksikliği gibi bir takım sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde belediyeler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin uygulamada genellikle sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerden oluştuğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin sosyal yardımlar dışında danışmanlık, sosyalleştirme, yatırım, kılavuzluk etme gibi işlevleri de bulunmaktadır. Çalışmada 2012 tarihli ve 6360 sayılı kanun ile büyükşehir olan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin birimleri tarafından sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirdiği faaliyetleri ele alınmıştır. Bu kapsamda Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin birimleri tarafından yapılan çalışmaların kavramla örtüşüp örtüşmediği değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: refah devleti, yerelleşme, sosyal belediyeçilik, dönüşüm.

ABSTRACT**TRANSFORMATION OF SOCIAL STATE AND SOCIAL
MUNICIPALISM: KAHRAMANMARAŞ METROPOLITAN
MUNICIPALITY EXAMPLE**

AKKOYUN, Salih

Master's Thesis, Department of Public Administration and Political Science

Thesis Advisor: Associate Professor Dr. Ferit Serkan ÖNGEL

May 2019, 111 pages

Social policy instruments have played important roles for maintaining social welfare since the beginning of the civilizations until today. As a result of the crisis in 1929, states took on the interventionist approach of Keynes. Groundbreaking progress that takes social welfare forward was seen in that era when states couldn't help interfering with the social and economic life. States played an important role to eliminate social problems by intervening with the social and economic life. States of welfare which had their golden age from 1945 to 1975 produced significant welfare policies. Central administrations that produced these welfare policies gave the executive function to local administrations. Understanding of state welfare transformed itself into social municipalism especially due to the increase of public spending and the influence of indigenization. Within context of social municipalism that first appeared in 1970s as socialist municipalism then gained power after 1980s, many opportunities were created for women, kids, teens, people with disabilities, elder and poor people. Strengthened by the laws enacted in 2000s, concept of social municipalism has got even more effective. It is seen, however, that municipalities face with some problems including resources shortage, lack of coordination with other organizations or units, and lack of inspection. It is seen that such activities that are realized within the context of social municipalism are mostly based on social aids and social services. Consultancy, socialization, investment and guidance are among other functions of local administrations in addition to social aids. In this study, social municipalism activities executed by the units of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality that has become Metropolitan with the Law No:6360 dated 2012. This study covers works of the Kahramanmaraş Metropolitan Municipality units to reveal if they coincide with the term social municipalism.

Keywords: welfare state, indigenization, social municipalism, transformation.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın tüm aşamalarında her türlü desteğini esirgemeyen değerli tez danışman hocam Doç. Dr. Ferit Serkan ÖNGEL'e saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın başlangıcından son aşamasına kadar yanımda olan, manevi desteklerini hissettiğim değerli dostlarıma ve aileme gönülden teşekkür ederim.

MAYIS 2019
Salih AKKOYUN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
RESİMLER LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1. GİRİŞ	1
İKİNCİ BÖLÜM	3
LİTERATÜR TARAMASI	3
2.1. SOSYAL DEVLET	10
2.1.1. Sosyal Devlet Kavramı ve Tanımı	10
2.1.2. Sosyal Devletin Tarihsel Gelişimi	12
2.1.3. Türkiye’de Sosyal Devlet Anlayışı	15
2.1.4. Yerel Yönetimlere Yetki Devri (Yerelleşme)	16
2.2. SOSYAL BELEDİYECİLİK	18
2.2.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tanımı	18
2.2.2. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri	20
2.2.2.1. Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon işlevi	21
2.2.2.2. Yönlendirme, rehberlik ve kılavuzluk etme işlevi	22
2.2.2.3. Yardım etme, gözetme işlevi.....	22
2.2.2.4. Yatırım işlevi.....	22

2.2.3. Tarihsel Süreçte Sosyal Belediyecilik.....	23
2.2.3.1. Dünya’da sosyal belediyecilik	23
2.2.3.2. Türkiye’de sosyal belediyecilik	27
2.2.4. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Yasal Dayanakları	30
2.2.4.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu	31
2.2.4.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu.....	32
2.2.4.3. 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu.....	33
2.2.5. Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.....	34
2.2.5.1. Engellilere yönelik uygulamalar	34
2.2.5.2. Yaşlılara yönelik uygulamalar	35
2.2.5.3. Çocuklar ve gençlere yönelik uygulamalar.....	36
2.2.5.4. Yoksullara yönelik uygulamalar	37
2.2.5.5. Kadınlara yönelik uygulamalar	38
2.2.5.6. Diğer sosyal belediyecilik uygulamaları.....	39
2.2.6. Sosyal Belediyecilik Uygulama Sorunları ve Çözüm Önerileri	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
MATERYAL VE YÖNTEM.....	41
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	41
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	41
3.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	42
3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	44
BULGULAR VE TARTIŞMA	44
4.1. KMBB’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK	44
4.1.1. Coğrafi Konum ve Nüfus Özellikleri.....	45
4.1.2. KMBB Birimlerinin Sosyal Belediyecilik Çalışmaları.....	46
4.1.3. Mekân ve Sosyal Belediyecilik İlişkisi	47
4.2. KMBB’İN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI.....	48
4.2.1. Sosyal Yardımlar.....	49
4.2.2. Sosyal Hizmetler	64

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	95
KAYNAKÇA	101
EKLER.....	109
MÜLAKAT FORMU	109
ÖZGEÇMİŞ.....	111
VİTAE	111

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. 2014 Yılı Gıda Bankalarından Yapılan Yardımların Dağılımı.....	50
Tablo 4.2. Yıllara Göre Gıda Kartı Verilen Kişi Sayısı.....	51
Tablo 4.3. Dermankart Yardımlarının İlçelere Dağılımı	51
Tablo 4.4. Gıda Paketi Yardımlarının İlçelere Dağılımı.....	54
Tablo 4.5. Giyim Eşyası Yardımlarının İlçelere Dağılımı.....	55
Tablo 4.6. Ev Eşyası Yardımlarının İlçelere Dağılımı.....	57
Tablo 4.7. Odun Yardımlarının İlçelere Dağılımı.....	59
Tablo 4.8. Ramazan Erzak Paketi Yardımlarının İlçelere Dağılımı	60
Tablo 4.9. Bilet Ücreti Yardımlarının İlçelere Dağılımı.....	63
Tablo 4.10. Yıllara Göre Aile ve Danışmanlık Hizmetleri	71
Tablo 4.11. Yıllara Göre Kurslardan Yararlanan Kişi Sayısı	73
Tablo 4.12. Yıllara Göre Eğitim ve Seminerlerden Yararlanan Kişi Sayısı	74
Tablo 4.13. Medikal Cihaz Yardımı, Ev Ziyaretleri ve Danışmanlık Hizmetleri.....	76
Tablo 4.14. Proje Kapsamında Öğrenci Seçilen Okullar ve Öğrenci Sayısı.....	77
Tablo 4.15. İlçe Bazında YGS Deneme Sınavlarına Katılan Öğrenci Sayısı	81
Tablo 4.16. İlçe Bazında TEOG Deneme Sınavlarına Katılan Öğrenci Sayısı.....	81
Tablo 4.17. Yıllara Göre Taziye Evlerinin Tahsisleri.....	88
Tablo 4.18. Çocuk Oyun Gruplarının İlçelere Dağılımı	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Kahramanmaraş Büyükşehir İl ve İlçe Sınırları..... 46

RESİMLER LİSTESİ

Resim 4.1. Manevi Evlat Butonu (Sosyal Alarm Cihazı)	69
Resim 4.2. Türk Plan Bozucu (Proje Maketi)	78
Resim 4.3. Dönme Dolap Şeklinde Otopark (Proje Maketi)	78
Resim 4.4. Arkadaşlık Bankı Projesi	83
Resim 4.5. Kurulum Yapılan Çocuk Oyun Grubu Örneği	93

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

“İnsanın daha onurlu bir yaşamı arzulaması; toplumsal bir varlık olduğu için, ancak toplumsal düzeyde sağlanabilecek saygınlıkla gerçekleşebilir ve bu da zor değildir.” Sonay Bayramoğlu

Eski çağlardan günümüze kadar ortaya çıkan savaş, kriz, afet gibi olumsuzluklar dünyada birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Bu sorunların çözümünde devletler önemli roller üstlenerek sosyal ve ekonomik hayata yaptıkları müdahalelerle toplumun refah seviyesini yükseltmeye çalışmışlardır (Yay, 2014:148). Devletler refah politikaları ile asgari geçim koşullarına sahip olmayan, yaşamsal ihtiyaçlarını kendi imkânları ile karşılayamayan, toplumda bir yer edinememiş yoksul ve kimsesiz insanların problemlerini çözerek onların insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmelerini sağlamayı hedeflemektedir (Akarsu, 2014:2).

Sanayileşmenin etkileri ve özellikle I. ve II. Dünya Savaşları ile birlikte Refah devleti anlayışı önem kazanmıştır. 1929 yılında yaşanan ekonomik krizin etkisiyle devletin sosyal ve ekonomik müdahaleleri kaçınılmaz olmuştur. Refah devleti anlayışı 1970’li yıllara kadar etkisini hissettirmiş olsa da bu yıllarda yaşanan krizle birlikte devlet müdahalesinin sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yetersiz kaldığı açıkça görülmüştür. Özellikle kamu harcamalarında görülen artış ve aşırı devlet müdahalesiyle birlikte piyasanın bozulması sosyal devlet anlayışının etkisini kaybettiğini göstermiştir (Gökbunar ve Kovancılar, 1998:252-255).

Sosyal devlet anlayışının etkisini yitirmesiyle birlikte 1970’li yıllardan sonra görülen değişim sonucu devlet bir takım görevlerini yerel yönetimlere bırakmıştır. Burada sosyal belediyecilik önem kazanmaya başlamış olup sosyal yardım ve hizmetler devlet eliyle değil belediyeler eliyle gerçekleştirilmeye başlamıştır (Akarsu, 2014:2). Belediyeler 1970’e kadar sınırlı bütçelerle belirli işleri yaparken, 1973 yılında yapılan seçimlerle birlikte belediyelerin bu görevleri değişim

göstermiş olup bu kapsamda Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin halka sunulması yaygınlaşmıştır. Bu faaliyetlerin yaygınlaşması sonucu yerel yönetimlerde bütçelerin kısıtlı olması ve yerel yönetimlerin merkezi yönetime bu bakımdan bağımlı olması nedeniyle iktidara yakın belediyeler kaynak bulma sıkıntısı yaşamazken muhalefete yakın belediyelerde kaynak sorunu yaşandığı görülmüştür (Kesgin, 2012:122-124).

Dünyada ve Türkiye’de 1980 sonrası köklü bir yeniden yapılanma süreci başlayarak ekonomik, sosyal, siyasal ve yönetsel açıdan önemli değişimler yaşanmaktadır. Özellikle sosyal devletin “sosyalliğini”, kamu yönetiminin ise “kamusallığını” kaybetmeye başladığı görülmektedir (Edis Şahin, 2013:333). Türkiye’de belediyelerin yerelleşme politikaları ile merkezi yönetimin kendilerine devrettiği yetki ve sorumluluk bakımından güçlendiği görülmektedir (Bayramoğlu, 2015:18).

Yerelleşme politikaları sonucu yerel yönetimlerin üstlendikleri yetki ve sorumlulukları yerine getirirken ekonomik ve sosyal bir takım sorunlardan etkilendikleri görülmektedir. Engelli ve yaşlıların kent hayatında karşılaştıkları sorunlar, göç, işsizlik ve konut sıkıntısı bu sorunlardan bazılarıdır. Türkiye’de sosyal politika faaliyetlerinin uygulanmasında her ne kadar merkezi yönetim etkin olsa da son yıllarda sosyal hizmetlerin geliştirilmesinde yerel yönetimler etkinlik kazanmıştır. Özellikle belediyeler yakınlık nedeniyle halkın sosyal ihtiyaçlarını tanımada ve karşılamada merkezi yönetimlerden daha avantajlı olmaktadır (Akarsu, 2014:2).

Bu çalışmada Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde toplumun dezavantajlı gruplarına yönelik üstlendiği faaliyetleri ele alınmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünü konunun kavranabilmesi açısından giriş kısmı oluşturmaktadır. İkinci bölümde ise öncelikle sosyal devletin tarihi, kavramsal analizi ve yerelleşme konuları ele alınmıştır. Sonrasında ise yerelleşme etkisiyle sosyal devletin dönüşümü sonucu ortaya çıkan sosyal belediyeçilik anlayışının kavramsal analizi, işlevleri, tarihsel gelişimi, yasal dayanakları, uygulamaları ve uygulama sorunlarının çözüm önerileri ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırmanın amacı, kapsamı, önemi ve yöntemi ele alınmaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde elde edilen veriler ile vatandaşların düşünceleri karşılaştırılmıştır. Son olarak çıkarımlar yapılarak sonuç ve değerlendirme kısmı oluşturulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

Her toplumda aynı seviyede olmamakla beraber, sosyal refahın sağlanması için sosyal politika çalışmaları etkinlik kazanmaktadır. Bu çalışmaların kökeninde ise hayırseverlik veya hümanistlik gibi duyguların yattığı görülmektedir. Sosyal politika araçlarından olan sosyal devlet, sosyal belediyecilik, sosyal hizmetler çerçevesinde yapılan çalışmaların tümü, toplumun hümanistlik ve hayırseverlik duygularının kurumsallaşmasının sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Ersöz, 2011:27).

Sosyal belediyecilik, sosyal devlet, refah devleti, sosyal refah devleti veya belediyeciliği gibi kavramlar ile yoksul, engelli, kimsesiz ve muhtaç insanlara yönelik bir takım faaliyetler gerçekleştirilmektedir. 1929'dan 1970'li yıllara kadar etkinliğini devam ettiren refah devleti uygulamalarının yerini yerelleşme etkisi ile toplumcu belediyecilik anlayışı almıştır. 1980'li yıllar sonrası etkinliğini artıran sosyal belediyecilik anlayışı ile dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar önem kazanmıştır. Hizmete yakınlık veya yerelleşme ile açıklanabilecek bu durum sonucu belediyeler önemli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada 2012 yılında 6360 sayılı kanun çerçevesinde büyükşehir olan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin 2014 yılından 2019 yılı başına kadar gerçekleştirdiği sosyal belediyecilik faaliyetlerini incelemek amacıyla araştırmada kullanılmak üzere incelenen kaynakların bilgilerine aşağıda değinilmiştir.

Abay (2004) tarafından yapılan çalışmada kentlere göç ederek gelenlerin kente uyum sağlayamaması ve kentte yaşayanlar tarafından kısmen dışlanması sonucu yerel yönetimlerin sosyal, kültürel ve eğitimsel etkinliklerle onları topluma entegre etme ve şehirle bütünleşmelerine yönelik rolü hakkında bilgiler verilmektedir.

Akarsu (2014) tarafından hazırlanan alan araştırması ile sosyal politika hakkında bilgiler aktarıldıktan sonra sosyal devlet ve sosyal belediyecilik kavramlarının kavramsal analizleri, tarihsel gelişimi, hukuki dayanakları ve

uygulamalarına değinilmiştir. Ayrıca Zeytinburnu Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde yapmış olduğu çalışmalarına değinilmektedir.

Akdoğan (1999, 2002, 2006) tarafından hazırlanan makalelerde yerel yönetimler için önemi artan sosyal belediyeçilik kavramının geniş tanımı, işlevleri ve kapsadığı alanlarla bilgiler aktarılmıştır.

Akgül (2013) tarafından hazırlanan çalışmada sosyal devlet tanımlamaları ve sosyal devletin geçmişi, amaçları, yasal dayanaklarının yanında dünyada ve Türkiye'de sosyal harcamaların GSYH içerisindeki oranının gösterildiği analizler ve bunlara bağlı çıkarımlar yer almaktadır.

Aktan ve Özkıvrak (2008) tarafından hazırlanan eserde sosyal devletin kavramsal analizi ve temel özellikleri ele alınmıştır. Ayrıca sosyal refah devletinin araçları, amaçları, doğuşu, gelişimi ve modellerinden bahsedilmektedir. Son olarak refah devletinin ortaya çıkışı ve gelişmesinde etkili olan piyasa başarısızlığı teorisi ile sosyal adalet faktörleri anlatılmıştır. Aktan (1995) tarafından hazırlanan çalışmada ise devletin büyümesi, sonuçları, sosyal refah devleti ve sosyal maliyeti, devletin sınırlandırılması, optimal devlet, minimal devlet konuları anlatılmaktadır.

Ateş (2008) tarafından hazırlanan makalede sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika kavramları ele alındıktan sonra sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik kavramları anlatılmıştır. Ayrıca belediyelerin kanunlarda geçen sosyal görevleri, sosyal belediyeçilik uygulamaları ve uygulama sorunları ile çözüm önerileri incelenmiştir.

Aydın (2009) tarafından hazırlanan çalışmada yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerin sosyal politika anlayışı çerçevesindeki görevleri ve konu ile ilgili uygulamalar değerlendirilmektedir. Çalışmada Türkiye'de belediyelerin Cumhuriyet Dönemindeki sosyal politika yaklaşımı incelenmiştir. Ayrıca Zeytinburnu Belediyesi'nin sosyal politika anlamında gerçekleştirdiği faaliyetlerinden bahsedilmiştir.

Alp (2009) tarafından hazırlanan makalede refah devleti anlayışı değerlendirilerek sivil toplum kuruluşlarının refah devletine alternatif olarak ele alınıp alınamayacağı konusu anlatılmaktadır.

Arslan (2013) tarafından hazırlanan çalışmada Türkiye'de yerel yönetimler ve ülkemizdeki sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında Arnavutköy Belediyesi'nin yapmış olduğu faaliyetleri incelenmektedir.

Batur (2011) tarafından hazırlanan çalışmada sosyal refah devletinin sosyal hayatın içerisindeki sorunları çözüme kavuşturma yollarını ve bu amaçla ortaya koyduğu projeleri ortaya koymaktadır.

Bayraktar (2012) tarafından hazırlanan çalışmada Keynes ve refah devleti konuları incelenerek Keynes'in Genel Teori isimli çalışması hakkında genel bilgiler verilerek refah devletinin tanımı, tarihi, özellikleri, yükselişi ve çöküşü konuları üzerinde durulmaktadır.

Bayraktar ve Penpecioglu (2013) tarafından hazırlanan çalışmada toplumcu belediyeçilik hareketinin belirli bir dönemde ve coğrafyada somut olarak nasıl gerçekleştiği ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda 1977 yılından 1980 darbesine kadar Ankara Belediye Başkanlığı görevini yürüten Ali Dinçer'in yapmış olduğu çalışmalar aktarılmıştır.

Bayramoğlu (2014) tarafından hazırlanan eserde sosyal belediyeçilik kavramının ortaya çıktığı dönemde etkinlik kazanan yönetim kavramı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca yönetimin devlet, toplum ve iktidar arasındaki ilişkiyi kökten değiştirmesine değinilmiştir.

Bayramoğlu (2015) tarafından hazırlanan eserde toplumcu belediyeçiliğin tarihsel gelişimi içerisinde İngiltere, Fransa, İsveç gibi ülkelerde yaşanan süreç anlatılmıştır. Ayrıca eserde 21. yüzyılda toplumcu belediyeçilik ve Türkiye'de toplumcu belediyeçilik konularından bahsedilmektedir.

Briggs (1999) tarafından hazırlanan makalede refah devletinin tarihine, özelliklerine ve tanımlamalarına değinilmektedir. Bulut (2003) tarafından hazırlanan çalışmada sosyal devletin anlamı, tarihi, amacı, küreselleşme ile ilişkisi ve sosyal devleti etkileme biçimi üzerinde durulmaktadır. Castells (1997) tarafından hazırlanan eserde ise kent sorunları, sınıf ve iktidar üzerinde durulmaktadır. Ayrıca Castells'in kente yaklaşımları incelenerek teorik sınırları gösterilmektedir.

Candan ve Maltaş Erol (2017) tarafından hazırlanan makalede 1945-1970 arasında sosyal devlet anlayışı çerçevesinde yapılan çalışmalar, çıkarılan kanun, ekonomik ve sosyal faaliyetler adalet olgusu göz önünde bulundurularak aktarılmaktadır.

Çavuşoğlu ve Yalçın (2010) tarafından hazırlanan çalışmada sosyal belediyeçilik anlayışının günümüz kapitalist ilişkileri içerisinde nasıl tanımlandığı, kent yönetiminin sınırları ve Dikili'nin sosyal belediyeçilik deneyimi ele alınmıştır.

Çöpoğlu (2014) tarafından yapılan çalışmada sosyal belediyeciliğin tarihsel süreçte nasıl değiştiği, işlevleri, uygulamaları incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesinde sosyal belediyeciliğin sorunlarına çözüm önerileri getirilmektedir.

Doğan (2005) tarafından hazırlanan makalede özellikle 1980 sonrası neo-liberal belediyecilik anlayışının Türk siyasi hayatına ve sosyoekonomik hayata etkisi anlatılmakta olup ülkemizde görülen yerel kalkınma konusu üzerinde durulmaktadır.

Edis Şahin (2013) tarafından yazılan makalede yerelleşme ve toplumcu belediyecilik ilişkisinden bahsedilmektedir. Ayrıca sosyal belediyeciliğin yönetimle ilişkisine ve sosyal belediyecilik hakkında çeşitli örneklere değinilmektedir.

Efe (2012) tarafından ortaya konulan çalışmada 1990 sonrası sosyal devlet kavramının anlamını sosyal belediyecilik kavramının almaya başlaması ve sosyal belediyeciliğin geçmişi ile köprüler kurarak Bayrampaşa Belediyesi Örneği üzerinden incelemeler yapılmaktadır.

Ersöz (2011) tarafından hazırlanan eserde yerel yönetimlerde yaşanan değişim süreci detaylıca ele alınarak dönemler halinde ele alınarak sosyal belediyeciliğe doğru giden süreçte ortaya çıkan sosyal belediyecilik uygulamalarının neler olduğu aktarılmaktadır.

Es (2007) tarafından hazırlanan çalışmada ise kent kimliği, yerel yönetimler, kent kültürü, kentsel bilinç gibi konular incelenmiştir. Gökbunar ve Kovancılar (1998) tarafından hazırlanan makalede sosyal devletin geçirdiği değişim, dönüşüm sonucu devletin devrettiği rolleri ele alınmaktadır.

Gül ve Sallan Gül (2007) tarafından hazırlanan makalede 1970'li yıllar itibariyle sosyal devletin sorgulanması ve bu kapsamda ortaya çıkan değişim, yoksullukla mücadele şeklinde yaşanan dönüşüm, piyasanın etkin hale gelmesi anlatılmaktadır.

Güler (2006a) tarafından hazırlanan makalede sosyal devletin tanımı, sosyal devlet ile ilgili kavramlar, yasal dayanakları ve sosyal devlet eliyle sunulan hizmetlerin yerelleşmeye bağlı olarak yerel yönetimler aracılığıyla yapılmaya başlanması ortaya konulmaktadır.

Güler (2006b) tarafından hazırlanan eserde yerel yönetimlerin merkezi yönetime bağlı olarak var olduğu ve özerkleşme konusunda atılan adımların yerel yönetimleri merkezi yönetime yakınlaştırması konusuna değinilmiştir.

Güler (2013) tarafından hazırlanan çalışmada Türkiye'de toplumcu belediyeciliğin doğuşu ve ilkeleri anlatılmaktadır. Ayrıca toplumcu belediyeciliğin

doğuşunu etkileyen Paris Komünü, Belediye Sosyalizmi ve kentsel toplumsal hareketler ele alınmaktadır.

Harvey (2005) tarafından hazırlanan çalışmada neo-liberal politikaların etkisiyle bütün sınıfsal kesimlerin birbirleri ile etkileşimde bulunmasına, yeni mücadele alanları oluşturmaya ve alternatif toplanma kanalları yaratmasına değinilmektedir.

Harvey (2016) tarafından hazırlanan eserde şehrin halleri hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca eserde kentle insan ilişkilerine değinilmiştir. Her kentin bilincinin var olduğu ve kentlerin dünyada toplumsal ilişkilerin yaşandığı yerler olduğu belirtilmiştir. John (2001) tarafından hazırlanan çalışmada ise Batı Avrupa'da yerel yönetimler konusuna değinilmektedir.

Kalkınma Bakanlığı (2013) tarafından hazırlanan 10. Kalkınma Planında ise engelli, yaşlı, kadın, çocuk, genç ve yoksullara yönelik yapılan ve yapılması planlanan çalışmalara değinilmektedir.

Kamalak ve Gül (2013) tarafından derlenen eserde yer alan çalışmalarda sosyal belediyecilik kapsamında halkçı belediyecilik ve bu kapsamda sosyal belediyeciliğin teorik yaklaşımları, Türkiye uygulamalarının detaylı analizi yapılmaktadır.

Kara ve Yanık (2014) tarafından hazırlanan makalede sosyal devlet anlayışının geçmişi, siyasi ve sosyal hayatta geçirdiği dönüşümü anlatılmaktadır.

Kayalıdere ve Şahin (2014) tarafından ortaya koyulan makalede ise sosyal devlet anlayışı çerçevesinde sosyal koruma harcamalarının yoksulluk kavramı üzerinden değerlendirmesi yapılmaktadır.

Keleş (2008) tarafından hazırlanan eserde yerel yönetimlerin vatandaşların refahını artırmak için uyguladığı sosyal belediyecilik faaliyetleri anlatılmakta olup sosyal devletin sosyal belediyeciliğe dönüşümünden bahsedilmektedir.

Keleş (2016) tarafından hazırlanan eserde yerel yönetimler siyasal ve yönetsel yönleriyle ele alınmakta olup Türkiye'de yerel yönetimlerle ilgili en son yapılan hukuki düzenlemeler yer almaktadır. Ayrıca eserde dünyadan ve Türkiye'den örnekler verilmektedir.

Kesgin (2012a) tarafından hazırlanan eserde yoksulluk sorunu ve bu kapsamda kentsel yoksulluğun yerel yönetimlerin farklı uygulamalara yönelmesinden bahsedilmekte olup 1945'ten sonrası sosyal refah belediyeciliği ile başlayan ve 1973 yılından sonra etkisini artıran sosyal belediyecilik uygulamaları ele

alınmaktadır. Son olarak eserde Fatih (Eminönü) Belediyesi ve Fatih Belediyesinin sosyal belediyeçilik faaliyetleri karşılaştırılmaktadır.

Kesgin (2012b) tarafından hazırlanan eserde toplumcu belediyeçilik ve sosyal belediyeçilik anlayışları hakkında bilgiler verilerek sosyal hizmet açısından önemlerine değinilmektedir. Ayrıca sosyal hizmetlerin refah artırıcı rolünden çok asgari yaşam şartları sağlamaya dönük rolleri anlatılmaktadır.

Kesgin (2014) tarafından hazırlanan eserlerde sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları üzerine inceleme yapılmakta olup konunun geçmişi, yasal dayanakları ve sosyal belediyeçilik ile ilişkilendirilmesi aktarılmaktadır. Ayrıca sosyal politikalar içerisinde sosyal yardımlar incelenmektedir.

Koç ve Ökmen (2015) tarafından hazırlanan makalede sosyal belediyeçiliğin kim için olduğu aktarılmakta olup çalışmada bazı örnek iller seçilerek bunlar üzerinden sosyal belediyeçilik faaliyetleri ve ne kadar bütçeyle bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği anlatılmaktadır.

Koçak ve Tiryaki (2011) tarafından hazırlanan makalede Türkiye’de sosyal devlet uygulamaları içerisindeki sağlık hizmetlerinin değişimi ve bu değişimin refah devleti anlayışı için önemi üzerinde durulmaktadır. Koray (2003) tarafından hazırlanan makalede ise refah devletinin anlamı, geleceği ve boyutları incelenmiştir.

Köse (2010) tarafından hazırlanan eserde ise Türkiye’de sosyal belediyeçiliğin tarihsel geçmişi ve uygulama örnekleri ile belediyelerin geçirdiği evrim üzerinde durulmaktadır.

Kutlu (2018) tarafından hazırlanan eserde sosyal yardımların vatandaş ve sınıf olarak nasıl bir etkisi olduğuna, sosyal yardım alanlar ile verenler arasındaki ilişki, yardım alanların tavırları, sosyal yardım siyasetinin oylara yansması ve yardım almanın özsaygıyı nasıl etkilediği gibi konular ele alınmaktadır. Ayrıca sosyal yardım alanlarla yapılan kapsamlı görüşmelere değinilmektedir.

Kutlu (2015) tarafından hazırlanan eserde sosyal yardım alanların geçim ve hayat şartlarını çevreleyen işgücü piyasası içinde ve gündelik yaşamda yaşadıkları yoksulluk ve yaşam mücadelelerine değinilmektedir. Ayrıca eserde Türkiye’de sosyal yardımların ekonomi politiği birikim, denetim ve disiplin kavramları etrafında şekillendirilmiştir.

Lefebvre (2014) tarafından hazırlanan eserde mekân konusu detaylı olarak incelenmektedir. Lefebvre, her toplumun bir mekân üreteceğinden veya kendi mekânını üreteceğinden bahsetmektedir. Lefebvre, toplumsal mekânı toplumun

mekânı olarak tanımlamıştır. Ayrıca insanın sadece zihinsel mekânda yaşamadığını belirterek onun kendini tanıdığı, kaybettiği, yararlandığı veya değiştirdiği bir mekân içine yerleştiğini vurgulamaktadır. Kent ile toplumun bir bütün olarak sürekli ilişkileri olduğunu belirtmektedir. Toplum değiştiği zaman kentin de değişeceğini vurgulamıştır.

Mermer (2016) tarafından hazırlanan çalışmada sosyal refah devletinin ortaya çıkışından başlanarak yerel yönetim kavramı ile Türkiye'deki sosyal belediyecilik uygulamaları Denizli Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden incelenmektedir.

Maden (2012) tarafından hazırlanan eserde sosyal politikalardan bahsedilmekte olup sosyal belediyeciliğin kavramsal incelemesi ve Esenler Belediyesinin sosyal belediyecilik uygulamaları anlatılmaktadır. Oktay (2016) tarafından hazırlanan eserde 6360 sayılı kanunu anlama konusunda bilgiler verilmektedir. Oppenheimer (1997) tarafından hazırlanan eserde ise yerelleşme konusuna değinilmektedir.

Özer ve Balseven (2015) tarihinde hazırlanan ve VII. Sosyal İnsan Hakları Uluslararası Sempozyumunda sunulan makalede sosyal harcamaların analizi yapılmakta olup merkezi yönetim ve mahalli idarelerce sosyal devlet anlayışı kapsamında yapılan faaliyetler aktarılmaktadır.

Öztürk (2012) tarafından ortaya konulan eserde sosyal devlet anlayışının sosyal belediyeciliğe doğru değişimi, sosyal belediyeciliğin dünyada ve Türkiye'de gelişimi, sosyal belediyecilik adı altında yapılan çalışmalar anlatılmaktadır. Pektaş (2010) tarafından hazırlanan makalede ise Türkiye'de sosyal belediyeciliğin tarihi, yerelleşmeden ne kadar etkilendiği, uygulamalarının neler olduğu üzerinde durulmakta olup sosyal belediyeciliğin temel sorunları ortaya konularak çözüm önerileri aktarılmaktadır.

Rosanvallon (2004) tarafından hazırlanan eserde refah devletinin yaşadığı kriz incelenmiştir. Sallan Gül (2013) tarafından hazırlanan çalışmada refah devletinin tarihi, dayanakları, tanımlamaları ve Türkiye'de refah devletinin temel alanı incelenmiştir.

Sönmez (2009) tarafından hazırlanan çalışmada merkezi yönetim eliyle gerçekleştirilen hizmetlerin yerelleşme etkisiyle belediyeler tarafından yerine getirilmesi anlatılmaktadır.

Şataf (2017) tarafından hazırlanan eserde yer alan çalışmada sosyal belediyeçiliğin tarihi, uygulamaları ve kavram analizi yapılmaktadır. Toprak ve Şataf (2017) tarafından hazırlanan makalede ise Türkiye’de sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında yerel yönetimlerin yapmış olduğu sosyal harcamalar ele alınmaktadır.

Topuz (2009) tarafından ortaya koyulan makalede sosyal devletin tarihi, kaynakları ve sosyal devlet anlayışı çerçevesinde yapılan eğitim, sağlık gibi harcamalarının değerlendirilmesi yapılmaktadır. Wedderburn (1965) tarafından hazırlanan eserde refah devletinin tarihi, kuramları tanımları hakkında bilgilere değinilmiştir.

2.1. SOSYAL DEVLET

2.1.1. Sosyal Devlet Kavramı ve Tanımı

“Sosyal devlet”, “refah devleti” veya “sosyal refah devleti” kavramları incelendiğinden birbirinden farklı olarak görülse de özünde aynı anlamı taşıdıkları görülmektedir. Refah devleti kavramını tanımlamak için öncelikle içinde bulunulan durumun araştırılması gerekmektedir. Çünkü kavram ile ilgili tanımlamalar incelendiğinde kavramın ülkeden ülkeye veya kişiden kişiye değişiklik gösterdiği görülmektedir (Aktan ve Özkıvrak, 2008:9-10).

Cambridge Dictionary isimli İngilizce sözlüğünde refah devleti (welfare state) kavramı, sosyal adaleti uygulayan ve toplumcu devlet; refah toplumunu savunan devlet gibi farklı anlamlarda kullanılmıştır (dictionary.cambridge.org).

Dorothy Wedderburn’a göre refah devleti, tüm vatandaşlara asgari gelir sağlamak amacıyla piyasa mekanizmasının işleyişini değiştiren devlet anlayışı olarak tanımlanmaktadır (Wedderburn, 1965:127-128). Refah devletinin müdahale eden, düzenleyen ve geliri yeniden dağıtan devlet tanımını ise Gough yapmıştır (Gough, 2003:6). Richard Titmuss ise refah devletinin yalnızca hak sahibi sosyal grupları değil toplumun tüm bireylerini dikkate alması gerektiğini vurgulamıştır (Esping-Andersen, 2011:7).

Asa Briggs’e (1999:14-15) göre refah devleti örgütlü gücün kasıtlı olarak piyasayı değiştirmek için politika ve yönetim yoluyla kullanıldığı durum olarak tanımlanmaktadır. Briggs refah devletinin ilk olarak, bireyleri güvence altına alan ve asgari gelir güvencesi sunmakta olduğunu belirtmektedir. İkinci olarak refah devleti güvensizliği azaltarak birey ve ailelere belirli seviyede hayat standartları sağlamaktadır. Bu iki şart Briggs’e göre yoksulluğu ortadan kaldırmak için

müdahaleyi öngören sosyal hizmet devletinin amaçlarını ortaya koymaktadır. Üçüncü olarak ise refah devleti minimum değil ideal gelir düzeyini sağlayan devlet anlayışı olarak ortaya çıkmaktadır. Burada refah devleti sadece sınıf farklılıklarının azaltılması ya da belirli gruplarla ilgili değil bunlarla birlikte tedavi eşitliği ve vatandaşların seçme gücünü eşit paylaştığı bir olgu olarak görülmektedir.

Pierre Rosanvallon (2004:42) refah devletini “tüm vatandaşlara tatminkâr bir bolluğun taahhüdü” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Rosanvallon koruyucu devletin bireyi sınırladığını belirterek bireyin ortaya çıkmasıyla koruyucu devletin refah devletine dönüşeceğini belirtmektedir.

Pierre Rosanvallon’a (2004:22) göre refah devleti koruyucu devletin devamı olarak görülerek hayat ve mülkün korunmasının yeni haklar doğuracağını belirtilmektedir. Bunların yanında Refah devletinin temelini bireylerin gereksinimlere ihtiyaç duymayacak bir seviyeye gelmesi ve risklerden uzak oluşuna bağlamaktadır (Rosanvallon, 2004:31). Öte yandan Rosanvallon refah devletini pazar etkilerinin karşılanarak toplumsal olana ekonomik olanın yeniden dâhil edilmesi hareketi olarak da tanımlamaktadır (Rosanvallon, 2004:100).

Harvey (2013:250) refah devletinin başarılı olmasını, kapitalist piyasadaki değişim sonucu ortaya çıkan problemin kalıbından kurtulmasına bağlamaktadır.

John Rawls sosyal refah devleti ile ilgili “tüm vatandaşlardan her birinin diğer vatandaşlarla aynı ölçütte özgürlüğe sahiplik konusunda eşit olması” konusundan bahsetmektedir. Ayrıca toplumsal ve ekonomik eşitsizliğin tüm vatandaşların yararına olacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Rawls’a göre refah devleti anlayışında öncelikle yoksulların asgari refaha kavuşturulması ve gelirin yeniden adaletli dağıtımının yapılması gerekmektedir (Akt. Gökbunar ve Kovancılar, 1998:254).

Türkiye’de ise konu ile ilgili farklı tanımlamalar bulunmakta olup bu tanımlamaların eserin yazarına göre değiştiği gözlemlenmektedir. Coşkun Can Aktan’a (1995:73) göre refah devleti (welfare state), toplum refahını sağlamak ve piyasa ekonomisinin başarısızlıklarını ortadan kaldırmak amacıyla devletin ekonomiye etkin ve kapsamlı müdahalesini gerekli kılan bir devlet anlayışı olarak tanımlanmaktadır.

Osman Akgül (2013:278) ise refah devletini vatandaşlara azami bir gelir güveni sağlayan, sosyal tehditlere karşı onları koruyan ve toplumdaki herkese belirli ölçütlerde sağlık, barınma ve eğitim gibi hizmetler sunan devlet olarak

tanımlamaktadır. Ayrıca refah devletinin “minimum hayat şartlarının karşılanması” olarak yapılan tanımlamaları da bulunmaktadır. Birgül Ayman Güler (2006:31) ise sosyal devleti iktisadi ve sosyal hayata kamu eliyle doğrudan veya dolaylı yoldan müdahale eden devlet olarak tanımlamaktadır.

Bedreddin Kesgin refah devletini sosyal refahı sağlayıcı bir devlet modeli olarak ortaya koymaktadır. Ona göre devlet müdahalesi sosyal refahın sağlanması için önemli bir aktör olmaktadır (Kesgin, 2012b:43).

Sosyal devletin, yurttaşlarına toplum içerisinde azami yaşam kalitesi sağlamayı amaçlayan devlet anlayışı tanımı daha çok batıda artan milli gelirin daha iyi bölüşümü anlamında kullanılmaktadır. Bu tanımlama ülkemizde ise sermayenin istenilen düzeyde olmaması nedeniyle bir yandan kalkınmayı artıracak diğer yandan ise kalkınma sürecinde vatandaşlarını tatmin edecek gelir sağlayacak bir model olması gerekmektedir (Gökçe, 2000:14). Bu da sosyal devlet tanımının ülkelere göre değişiklik gösterdiği görüşünü kanıtlamaktadır. Sosyal devlet tanımlamalarından hareketle kavramın tarihçesi sıradaki başlık altında ele alınmaktadır.

2.1.2. Sosyal Devletin Tarihsel Gelişimi

Sosyal devlet anlayışı gelişmiş ülkelerde kriz ve değişimlere bağlı olarak ortaya çıkarken gelişmekte olan ülkelerde kalkınma ve ilerleme boyutunda ortaya çıkmıştır. Sanayileşen ülkelerde piyasanın etkisini azaltma amacıyla kamu gücünün örgütlü kullanımını gerekli kılan devlet anlayışı olarak görülürken gelişmekte olan ülkelerde ise demokratikleşme çabası olarak doğduğu belirtilmektedir (Sallan Gül, 2013:66).

Refah devleti (Etat-providence) Fransızcada ilk olarak İkinci İmparatorluk döneminde kullanılmıştır. Devletin yetkilerinin artmasına karşı çıkan ve aşırı bireycilik felsefesine de aynı şekilde eleştirel yaklaşan liberal düşünürler tarafından ortaya atılmıştır. Cumhuriyetçi milletvekili Emile Ollivier, 1860’dan sonra Loncaları yasaklayan 1791 tarihli Le Chapelier Yasası’nı eleştirirken refah devleti adını kullanmıştır. Bu anlayışın sadece her bireyin özel çıkarları ile kamu yararını tanıyan bir toplum felsefesine bağlı olduğunu düşünmektedir. Emile Laurent ise bu fikri yeniden değerlendirerek devletin belli bir inayet (providence) üzerinde yükseldiğinden bahsetmektedir. Bu anlayışa alternatif olarak yardım derneklerinin geliştirilmesini önermektedir. İngilizcede ise refah devleti kavramı (welfare state) 1940’lı yıllarda kullanılmaya başlamıştır. 1900’lü yılların başında refah politikasından (welfare policy) bahsedilmektedir. Kavramının karşılığı olarak

Almanca'da "Wohlfahrstaat" kelimesi 1870'li yıllarda Kürsü Sosyalistleri tarafından kullanılmıştır. 1880'li yıllarda Bismarck tarafından gerçekleştirilen reformları belirtmek için ise Sozialstaat (sosyal devlet) kavramı kullanılmıştır (Rosanvallon, 2004:119).

Sosyal refah devleti anlayışının temelleri 1800'lü yıllara kadar gitmekte ve asıl etkisini özellikle 1945 yılında başlayan II. Dünya Savaşı sonrası gösterdiğini söylemek mümkündür. 1870 sonrasında Almanya'da Bismarck'ın sosyal güvenlik ile ilgili düzenlemeleriyle sosyal devletin temellerinin atıldığı kabul edilmektedir (Koray, 2003:67). Bu kapsamda en önemli gelişme olarak işverenlerin, iş kazalarıyla karşılaşılması durumunda sorumluluk alarak giderleri karşılayarak işçiye yardım etmesi zorunlu hale gelmektedir. Günümüzdeki sosyal sigortaların temeli de bu durum sonucu oluşmaktadır. Sosyal güvenlik alanında daha önce yoksullara yönelik ilk yasal düzenlemelerin 17. yüzyılda İngiltere'de başladığı görülmektedir. Fakat yoksullara yardım gibi konuların yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanına bırakılması yoksulluk sorununun uzun yıllar devam etmesine neden olmuştur (Sallan Gül, 2013:67-68).

Sanayileşmiş ülkelerde devlet, müdahaleye öncelikle iş ve yaşam şartlarını iyileştirmenin yanında kamu sağlığının güvence altına alınması için sosyal güvenlik alanından başlamaktadır. 20. yüzyılın başlarındaki bu düzenlemeler devletin iktisadi ve sosyal alana sınırlı müdahalesini gerekli kılmıştır. Özellikle I. Dünya Savaşı sonrası sosyalist anlayışın etkisini artırması, liberal serbest piyasa ekonomisinin zayıflaması piyasa denetimini zorunlu kılmaktadır (Sallan Gül, 2013:68-69).

1929 yılında yaşanan Büyük Buhran ile Amerika'da işsizliğin ve yoksulluğun artması nedeniyle serbest piyasa ekonomisinin etkisinin azaldığı görülmektedir. 1929'da yaşanan bu gelişme sonucunda 1880'li yıllarda ortaya çıkan refah devleti anlayışı başka ülkeleri de etkileyerek 1970'li yıllara kadar etkinlik kazanmaktadır (Özdemir, 2007:182-183).

İngiltere'de 1942 yılında Beveridge Raporu hazırlanarak 1946-1948 yılları arasında uygulanmaya başlanmıştır. Bu rapor sosyal güvenlik ve sosyal yardımları aynı çatı altında değerlendirerek uygulamalarının ulusal sınırlarda yapılmasını öngörmektedir. Bu durum sosyal güvenlik sisteminin başta İngiltere'de olmak üzere başka refah devletlerinde de etkinlik kazanmasını sağlamıştır (Kesgin, 2014:64).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında sosyal güvenlik sistemi ile ilgili yeni adımlar atılmaya devam etmiştir. 1950 yılına kadar hastalık, yaşlılık, işsizlik ve iş

kazası ile ilgili çeşitli uygulamalar başlatıldığı görülmektedir. 1950 sonrasında ise sigorta kolları tek çatı altında toplanmış ve sosyal güvenlik kavramı önemini artırmıştır. Öte yandan iki dünya savaşı arası ortaya çıkan bu gelişmelerin yanı sıra ekonomik ve toplumsal alanın bütün olduğunun kabul edilmesi bir yandan emek ve sermaye sınıflarının yakınlaşmasını sağlarken diğer taraftan devletin etkinliğini artırıcı bir rol üstlenmiştir (Koray, 2003:67-68).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında birçok ülkede uygulanmaya başlanan refah devleti anlayışı bu dönemde ekonomik istikrarın yakalanması ve refahın sağlanması ile evrensel bir nitelik kazanmıştır. Bu dönemde refah devletinin vatandaşların ihtiyaçlarını asgari ölçüde karşılaması, devletin müdahaleci ve vatandaşlarını koruyucu önlem aldığını göstermektedir (Sallan Gül, 2013:71-72).

1950'lerde başlayan ve 1970'li yıllara kadar devam eden refah devleti anlayışı, İngiltere'de İngiliz refah devleti, ABD'de Amerikan liberal refah devleti, Avrupa'da sosyal demokrat refah devleti gibi farklı isimler almasına rağmen içerik olarak benzer işlevleri yerine getirmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise devletçi kalkınma modeli olarak adlandırılmıştır. Türkiye'de ise refah devleti anlayışı 1960'lı yıllarda anayasamızda sosyal devlet olarak isimlendirilerek anayasanın temel ilkeleri arasında yer almıştır (Sallan Gül, 2013:72-73).

Refah devleti anlayışının 1970'e kadar kapsamını genişletmesinde etkili olan sosyal yardım ve sosyal hizmet alanları devletlere refah sağlamada bir takım sorumluluklar vermiştir. Avrupa'nın ekonomik durumu ve toplumsal yapısı refah politikalarının uygulanmasında kolaylık sağlamaktadır (Kesgin, 2012b:52).

1950'lerde başlayan ve 1970'li yıllara kadar süren dönemde Avrupa'da iktisadi büyüme gerçekleştirilmekte ve tam istihdam seviyesine ulaşılarak kamu harcamalarının arttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca bu dönemde eğitim, sağlık gibi konularda gelişmeler yaşanmıştır. 1970 sonrasında ise refah devleti, özellikle kamu harcamalarında görülen artış, bürokrasinin genişleyen yapısı nedeniyle güç kaybetmeye başlamıştır. Bu durum bir bakıma refah devletinin gelişimini tamamladığını göstermektedir (Koray, 2003:68).

Refah devleti anlayışı 1970'li yıllara kadar etkisini hissettirmiş olsa da bu yıllarda yaşanan krizle birlikte devlet müdahalesinin sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yetersiz kaldığı açıkça görülmüştür. Özellikle kamu harcamalarında görülen artış ve aşırı devlet müdahalesiyle birlikte piyasanın bozulması sosyal devlet anlayışının etkisini kaybettiğini göstermiştir (Gökbunar ve Kovancılar, 1998:255).

1980 sonrasında refah devleti uygulamalarının piyasa ve sivil topluma devredilmesi veya piyasada üretimi ve dağıtımını devletlerin küçülmesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak kamu harcamaları azaltılmaya başlamıştır (Ersöz, 2011:40-41).

Refah devleti anlayışı etkisini 1980'e kadar devam ettirmesine karşın 1980 sonrası etkisini yitirmiştir. Bu durumun en önemli göstergesi ise devletin iktisadi, toplumsal ve kültürel alanlardan çekilmesi olmuştur. (Kesgin, 2012b:52).

Sonuç olarak sosyal devlet anlayışının etkisini yitirmesiyle birlikte 1970'li yıllardan sonra görülen değişim devletin bir takım görevlerini yerel yönetimlere bırakmasına neden olmuştur. Özellikle sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunumunda devlet etkisini yitirirken belediyelerin önemi artmıştır (Akarsu, 2014:2; Yaman, 2014:5).

2.1.3. Türkiye'de Sosyal Devlet Anlayışı

Avrupa'da demokratik hareketlerle ortaya çıkan refah devleti anlayışı Türkiye'de devlet tarafından organize edilen bir anlayış olarak ortaya çıkmıştır (Yay, 2014:151). 1921 yılında çıkarılan 151 sayılı kanun ülkemizde işçileri güvence altına alan ilk yasa olarak karşımıza çıkmaktadır. 151 sayılı bu yasa işçileri, kısıtlı da olsa koruma altına almasıyla sosyal refah devleti anlayışı açısından ayrı bir öneme sahip olmaktadır. Bu yasayla birlikte Ereğli kömür madenlerinde çalışan işçilerin hakları koruma altına alınmaktadır. Çalışma şartlarını iyileştirme; açısından çalışma süresi, çalışma yaşı, hastalıklara karşı işçinin ücretsiz tedavisi, iş kazalarında işçi haklarının korunması gibi konularda önem arz etmektedir (Dilik, 1985:94-95).

Cumhuriyetin ilanından önce 1923 yılında İzmir'de düzenlenen İktisat Kongresi kararları, iş hayatını ve sosyal ilerlemeyi amaçlaması açısından sosyal refah devleti anlayışı açısından önem kazanmıştır (Yay, 2014:153). 1924 Anayasasında sosyal ve ekonomik haklarla ilgili herhangi bir ibare bulunmamasına rağmen ücretsiz ilköğretim eğitimi, devlet hastanelerinde ücretsiz tedavi imkânı gibi uygulamalar sosyal devletin varlığını ortaya koymaktadır (Bulut, 2003:177-178).

1929 yılında dünyayı etkileyen kriz sonucu devletin toplumsal ve iktisadi hayata müdahalesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın ağır sonucu da eklenince milli sermaye sahibi olmayan Türkiye'de devlet, çeşitli sanayi alanlarında üretim yaparak bir takım ekonomi politikalarını uygulamaya koymuştur (Akarsu, 2014:35-36).

İki Dünya Savaşı arasında Türkiye'nin iktisadi ve toplumsal yapısında bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle devletçilik anlamında atılan adımlar ile özel sektörde sermaye artışı olmasının yanında enflasyonun etkisiyle yolsuzluk ve sınıflar arasındaki farklar artmıştır. Bunun sonucunda tek parti rejimi zarar görmüş ve çok partili sisteme geçilmesi önem kazanmıştır (Güleç, 2008:49).

Türkiye'de sosyal devlet kavramı ilk olarak 1961 Anayasası ile birlikte "sosyal devlet ilkesi olarak" literatürdeki yerini almaktadır (Bulut, 2003:177-178). 1961 Anayasası ile devletin sosyal hukuk devleti olması güvence altına alınmıştır. 1961 Anayasasınının 41. maddesinde yer alan, "iktisadi ve toplumsal hayatın adalete, tam çalışma esasına ve tüm insanlığa yaraşan bir yaşam standartları sağlanmasına yönelik olarak düzenlenmesi" sosyal devlet olmanın yükümlülükleri olarak kabul edilmektedir. Ayrıca ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmayı demokratik yöntemlerle sağlamak, milli tasarrufu artırmak, yatırımların bireylerin yararı gözetilerek yapılması da devletin ödevleri olarak sayılmıştır. Bu anayasada görüldüğü üzere sosyal devletin görevlerini belirlemek ve iktisadi, sosyal ve kültürel politikalar geliştirmek bir devlet görevi olarak ifade edilmektedir (Kantarıcı, 2003:77). Fakat aynı anayasa içerisinde sosyal yardımların yer bulmasına rağmen toplumun tamamını içermediği görülmektedir (Yay, 2014:157).

1982 Anayasasında da yer bulan "sosyal devlet ilkesi" ile dünyada sosyal devlet uygulamalarının eski gücünü kaybetmeye başladığı görülmektedir. Bu kapsamda piyasanın denetimden uzaklaşması ve serbestleşmesi, bir takım devlet tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin yerele bırakılması devletin küçülmeye başladığını göstermektedir. Bunun sonucunda ülkemizde sosyal devletin etkinlik gösteremediği ve yerini neo-liberal politikalara bırakarak önemini yitirdiği görülmektedir (Yay, 2014:158-160).

2.1.4. Yerel Yönetimlere Yetki Devri (Yerelleşme)

Kapitalist ülkelerde II. Dünya Savaşı sonrası refah devleti modelinin benimsendiği ve bu modelin etkili olduğu görülmektedir. 1970'li yıllarda ise kapitalist ülkelerde baş gösteren demokrasinin meşruiyet ve temsiliyet gibi sorunları neticesinde refah devleti modelinin krizine neden olmaktadır. Bu yıllarda özellikle yönetim yaklaşımının ortaya çıkmasıyla birlikte devletin asıl görevlerine çekilerek kürek çekmek yerine dümene geçeceği devletin yeni rolü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede kamu hizmetlerinin özelleşmesi, âdemi merkezileşme ile devletin asıl görevlerine çekilmesi gerektiği belirtilmektedir (Bayramoğlu, 2014:30-33).

Ayrıca II. Dünya Savaşı sonrasında gelişmiş ülkelerde önemini artıran refah uygulamalarından yerel yönetimlerin de etkilendiği görülmektedir. Bu süreç içerisinde merkezi yönetimlerin refah uygulamaları artarken, yerel yönetimler ise kendi yerel sorumluluk alanlarında sosyal hizmet sunumunda önemli hale gelmektedir. Günümüzde yerel yönetimlerin refah uygulamaları ülkeler arasında farklılık gösterse de toplumun isteklerini karşılamada önemli bir yer tutmaktadır. Öte yandan merkezi yönetimlerin refah uygulamalarında azalma görülmektedir (Kesgin, 2012b:177).

Oppenheimer (1997)'a göre merkezi yönetimler ulusal politika ve stratejiler üretirken bu politika ve stratejilerin uygulanmasında yerel yönetimler etkili olmaktadır. Eğitim, sağlık, güvenlik, yardım gibi konularda refah devleti anlayışının zayıflamasından sonra yerel yönetimlerin etkin bir rol aldığı vurgulanmaktadır.

Yerel yönetimlerin birçok ülkede sosyal refah sağlamada önemli görevleri bulunmaktadır. Sosyal uygulamalar kapsamında yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumlulukları artış göstermektedir. Bu sayede merkezi yönetimlerin görev ve yetkilerini yerele devretmesi kolaylaşmaktadır. Böylece merkezi yönetimler hantallıktan uzaklaşarak devlet için öncelikli görülen sorunlara yönelmektedir. Yerel yönetimler ise halka daha yakın kurumlar olarak toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşılamada önemini artırmaktadır (Kesgin, 2012b:178-179).

Dünyada ve ülkemizde 1980 sonrası köklü bir yeniden yapılanma süreci başlayarak ekonomik, sosyal, siyasal ve yönetsel açıdan önemli değişimler yaşanmaktadır. Özellikle sosyal devletin “sosyalliğini”, kamu yönetiminin ise “kamusallığını” kaybetmeye başladığı görülmektedir (Edis Şahin, 2013:333).

Türkiye’de belediyelerin yerelleşme politikaları ile merkezi yönetimin kendilerine devrettiği yetki ve sorumluluk bakımından güçlendiği görülmektedir (Bayramoğlu, 2015:18). Böylece Türkiye’de sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin sunumunda yerel yönetim birimlerinden belediyeler söz sahibi olmaktadır. Merkezi yönetimler yetki ve görevlerini her geçen gün yerelleşme etkisiyle yerel yönetimlerle paylaşmaktadır. Bu durum yerel yönetim kanunlarında hizmetlerin; çocuklar, engelliler, kadınlar, yaşlılar gibi dezavantajlı gruplara yönelik ve onların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılması gerektiği belirtilmektedir (Kesgin, 2012b:180).

2.2. SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.2.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tanımı

Ian Gough (2012:7) refah devletinin eğitim, barınma, sosyal yatırım gibi faydalar sağladığını belirtmektedir. Fakat refah devleti anlayışının kamudaki maliyetleri arttırması ve toplumda istenilen yaşam kalitesine ulaşamayan kesimlerin bulunması önemli bir sosyal sorun olarak görülmektedir. Her ne kadar belirli bir maliyeti bulunsa da toplumda bulunan dezavantajlı grupların yaşam standartlarının iyileştirilmesi sosyal sorunların çözülmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle yaşlılar, engelliler, çocuklar, kadınlar, evsizler gibi yardıma muhtaç kesimlerin topluma kazandırılması; güçlü bir sosyal yapının kurulmasında önemli bir aktör olmaktadır (Ateş, 2009:88).

Geçmişte bu kesimlere yardım ve onların kazanılması gibi işlevleri, toplum kendi içerisinde çözümler üreterek veya vakıflar eliyle yerine getirmektedir. Günümüzde ise bu çalışmalar devlet eliyle yapılmaya başlanmıştır. Fakat merkezi yönetimin çevreye uzak oluşu ve daha maliyetli bir yapıda olması bu faaliyetlerin giderek yerel yönetimler yani belediyeler tarafından yerine getirilmesine olanak sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin toplumun muhtaç kesimine yönelik yapmış olduğu faaliyetlerini anlatmak için kullandıkları kavram ise “sosyal belediyecilik” olarak karşımıza çıkmaktadır (Ateş, 2009:88).

Sosyal belediyecilik, yerelde hizmet sunucusu olan mahalli idarelere planlama ve düzenleme sorumluluğu veren; kamusal harcamaları sağlık, eğitim, konut ve çevrenin korunması gibi alanları kapsayarak toplumsal amaca yönlendiren; işsizlere, kimsesizlere yani muhtaçlara yardımlar yapılarak sosyal dayanışmanın ve bütünlüğün sağlanmasının yanında sosyokültürel faaliyetlerin yerine getirilmesi için bilinçli politika üretimini öngören; birey ve sosyal kesimler arasında güven kaybı oluşturan sosyal güvenlik ve sosyal adaletin güçlendirilmesi için yerel idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol sorumluluğu veren bir model olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2002:35).

Sosyal belediyecilik, yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerin sosyal işlevlerini artırıcı ve sosyal hayat içerisinde etkin bir rol almalarını sağlayan bir anlayış olarak görülmektedir. Burada belediyelerin hizmet sunulan kesime yakınlık ve toplumun ihtiyaçlarını tanınması sayesinde toplumun beklentilerini aktif ve hızlı bir şekilde yerine getirdiği görülmektedir. Toplumun beklentileri sadece altyapı

hizmetleri ile sınırlı olmamakla birlikte ekonomik, kültürel, eğitim ve sağlık gibi hizmetler de toplumun beklentileri içerisinde yer almaktadır. Bunun sonucu olarak “Sosyal Belediyecilik” anlayışı “Sosyal Devlet” kavramının yerele yansıması olarak ortaya çıkmaktadır (Pekşen, 2014:5).

Özellikle yerel yönetimler, küreselleşmenin yoksullar aleyhine gelişen etkisini azaltmak amacıyla “sosyal belediyecilik” kavramını devreye sokmaktadır. Sosyal belediyecilik, küreselleşmenin belediyelere sağladığı kazançların, yoksullar yararına kullanılarak, yoksullara refah tedarik edilmesi olarak da tanımlanmaktadır (Kesgin, 2012b:173). Ayrıca sosyal belediyecilik ile belediyeler bir yandan istihdam sağlamayı hedeflerken diğer yandan sağlık, eğitim, sosyal yardım gibi konularda önemli işlevlere sahip olmaktadır. Bu bakımdan sosyal belediyecilik kentsel gruplar içinde yoksullara hizmet sağlamanın adı olarak tanımlanmaktadır. Sosyal belediyecilik belediyelerin toplumsal talepleri karşılama bakımından sosyal dışlanmayı ve mahrumiyeti ortadan kaldırmak için, muhtaç kesimin insani ihtiyaçlarına dönük faaliyetleri kapsamaktadır (Kesgin, 2012a:75).

Sosyal belediyeciliğin en önemli hedefi, yoksulların durumlarının iyileştirilmesi için faaliyetler yapılması ve yoksulların refahını artırmak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan belediyelerin sosyal faaliyetleri eğitim, sağlık, sosyal yardımın yanında istihdam, kültürel faaliyetleri de kapsamaktadır. Sosyal belediyecilik bir bakıma yerel yönetimlerin yoksulların hayat şartlarını iyileştirme ve yoksulluktan kurtarma adına yapmış oldukları bütün uygulamaların genel adı olarak da tanımlanmaktadır (Kesgin, 2012a:75).

Öte yandan sosyal belediyecilik, özünde toplumda dezavantajlı gruplar olarak tanımlanan kadınlar, yaşlılar, işsizler, çocuklar, cinsiyet ve göçmenlik gibi sebeplerle toplumdan dışlanmış kişilere hizmet sunmaktadır (Koç ve Ökmen, 2015:71).

Sosyal belediyeciliğin bir diğer tanımı ise yerel idarelerin kamu harcamalarını; engelli, yaşlı, yoksullar gibi dezavantajlı kesimlerin korunması ve onlara azami hayat standartlarını sağlayabilmek için maddi açıdan desteklenmesine yönelik, sosyal adaletin sağlanması için yardımcı olan bir model olarak karşımıza çıkmaktadır (Can, 2006:18).

Sosyal belediyecilik bir bakıma refah devletinin yereldeki politikalarının sunucusu olarak görülmektedir. Bu kapsamda sosyal belediyecilik yerelde refah

devletin hizmet sunumunda yetersiz kalması durumunda ortaya çıkarak toplumsal sorunların çözümünde etkili bir rol almaktadır (Öz ve Yıldırım, 2009:457).

Sosyal belediyeçilik anlayışında amaç, dar gelirli ve yoksulların temel gereksinimlerinin karşılanarak onların onurlu bir yaşam sürdürmelerine vesile olmaktır (Bayraktar ve Penpecioglu, 2013:190). Yukarıda belirtilen tanımlamalardan hareketle sosyal belediyeçilik çerçevesinde yapılabilecek hizmetler kısaca şunlardır (Akdoğan, 2006:45; Es, 2007:30-31);

- Yaşlılar için huzurevleri yapmak,
- Kimsesizlere (yetimler) çocuk yuvaları ve kreşler açmak,
- Kimsesizler, sokakta yaşayan evsizler ve çocuklar ile muhtaç kadınlar için barınma imkânı sağlamak,
- Sağlık merkezleri, sağlık ocakları ve ön tanı merkezleri açmak,
- Hasta yakınları tarafından kullanılmak üzere hastanelerin yakınlarına misafirhaneler yapmak,
- Kültür merkezlerinin sayılarını artırmak ve kültürel faaliyetleri yaygınlaştırmak,
- Aşevleri ve yardım kuruluşları açmak,
- Çevresel şartları göz önünde bulundurarak düşük fiyatlı konut üretmek,
- Park ve bahçe hizmetlerini yaygınlaştırmak,
- Yeni iş kuracak gençler ve kadınlara rehberlik, kılavuzluk etmek,
- Meslek/sanat edindirme ve el beceri kursları açmak,
- Ekmek fırınları ve tanzim satış mağazaları açmak,
- Engellilerin eğitim, ulaşım ve sosyo-kültürel hizmetlere daha kolay erişimini sağlamak,
- İlaç, gıda, kırtasiye ve yakacak yardımında bulunmak.

Bu hizmetlerin yerine getirilmesi ile yerelde toplumsal sorunların çözümünde etkili olan sosyal belediyeçilik anlayışının daha iyi kavranabilmesi için sosyal belediyeçiliğin işlevlerine bakılması gerekmektedir.

2.2.2. Sosyal Belediyeçiliğin İşlevleri

Merkezi yönetim ve belediyelerin refah uygulamaları aynı gruplara ve hedefe yönelmiş olmasına rağmen, içerik bakımından farklılık göstermektedir. Merkezi idarelerin ülke çapındaki makro uygulamalarına karşın belediyelerin sosyal belediyeçilik faaliyetleri yerel düzeyde ve daha pratik uygulamalar olarak

görülmektedir (Çöpoğlu, 2014:230). Akdoğan (2002)'ın sosyal belediyeçilik ile ilgili geniş tanımından hareketle sosyal belediyeçiliğin işlevlerini şu başlıklar altında toplamak mümkündür;

- Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon işlevi,
- Yönlendirme, rehberlik ve kılavuzluk etme işlevi,
- Yardım etme ve gözetme işlevi,
- Yatırım işlevi,

Belediyelerin üstlenmiş oldukları sosyal belediyeçiliğin temel işlevleri bu başlıklar altında incelenmektedir.

2.2.2.1. Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon işlevi

Sosyalleşme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon; bireyin toplumda genelde yaşadığı kültürel ve toplumsal ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmasını ve diğer kişilerle uyum içerisinde yaşamayı öğrenme süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda belediyeler bireylerin toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğine yönelik eğitici ve bireyleri topluma entegre edici işlevler üstlenebilmektedir. Psiko-sosyal olarak topluma tam uyum ve topluma katılıma engel olarak karşılaşılan ekonomik nedenleri de yok etme çabasını ve muhtaç bireylerin desteklenme uğraşını ifade etmektedir. Ayrıca toplumsal entegrasyona yönelik belediyelerce yapılan çalışmalar sosyal belediyeçiliğin faaliyet alanını ifade etmektedir (Kesgin, 2012b:171).

Özellikle şehirlere göç ederek gelenlerin şehirde yaşayanlar tarafından kısmen dışlandığı ve şehre uyum sağlayamadığı görülmektedir. Bu noktada yerel yönetimlerin şehre göçle gelenlere yönelik sosyal, kültürel ve eğitimsel etkinliklerle onların topluma entegre edilmesi ve şehirle bütünleşmesine yönelik adımlar atıldığı görülmektedir. Belediyelerin göçle gelenlere yönelik sosyalleştirme çalışmaları sayesinde bu kişilerin şehirle bütünleşmesi sağlanmaktadır (Abay, 2004:424).

Belediyeler sosyal düzenin sağlanmasına dönük olarak bireylere toplumsal beklentilere uygun davranış kazandırması sosyal kontrol mekanizması görevini üstlenmektedir. Esnaf gezileri, mahalle kütüphaneleri, halk meclisleri ve afişler vb. faaliyetler belediyeler ile birey arasında daha kolay köprü kurulmasını sağlamaktadır (Öz, 2010:31; Akdoğan, 1999:35).

2.2.2.2. Yönlendirme, rehberlik ve kılavuzluk etme işlevi

Belediyelerin yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme işlevlerini kendi içerisinde bulunan danışmanlık merkezleri ile açıklanabilmektedir. Toplumun sorunlarını nasıl ve hangi yollarla çözüme kavuşturması konusunda halka yol göstermek için sunulan hizmetlerde danışmanlık yöntemi ile yapılabilmektedir. Bu rehberlik ve danışmanlık hizmetleri belediyenin faaliyetleri içerisinde olmasının yanında halkın ihtiyacı olan başka konularda da olmaktadır. Vatandaşlarına ihtiyacına göre kılavuzluk ve rehberlik eden ve bireyleri doğru şekilde yönlendiren belediyeler toplumun ve fertlerinin ihtiyaçlarına doğru şekilde cevap vermektedir (Kesgin, 2012b:172).

Belediyelerin topluma danışmanlık yapması, toplumu belirli gün ve olaylarda yönlendirmesi, toplumun sorunlarının hangi merci tarafından çözümlenebileceği konusunda yol göstermesi bu işlevi açıklar nitelikte bulunmaktadır (Keleş, 2008:56).

2.2.2.3. Yardım etme, gözetme işlevi

Ülkemizde belediyeler yıllardan beri muhtaçlar ve yoksullar için yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ayrıca belediyeler kendi yerel çevrelerinde bulunan muhtaçların durumlarını izleyerek, bu kişilerin ihtiyaçlarını belirlemek için çalışmalar yapmaktadırlar. Bu sayede tespit edilen yoksullara yönelik uygulamalar geliştirmektedirler. Bunun yanında belediyeler bu kişilere sosyal yardımlar sağlanarak asgari yaşam kalitesi sunmaya çalışılmaktadırlar. Belediyeler kendi yerel çevresinde bulunan halkın asgari yaşam kalitelerini gözeterek gerekli seviyede yaşam kalitesine sahip olmayanlara yardımlar yapmaktadır. Böylece bireylerin refahının gözetilmesi amaçlanmaktadır (Kesgin, 2012b:172).

Yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarındaki yoksul vatandaşlarının bilgilerini ellerinde bulundurması, onların yaşam koşullarını izlenmesi ve elde edilen bulgular neticesinde durumu olmayanlara gıda, kömür gibi yaşam malzemeleri sunabilmesi bu işlevin önemini ortaya çıkarmaktadır (Keleş, 2008:56).

2.2.2.4. Yatırım işlevi

Belediyelerin yardım, rehberlik etme ve sosyalleştirme işlevlerinin yanında ek olarak vatandaşların istihdamına yönelik işlevleri de bulunmaktadır. Yerelde belediyeler merkezi idarelerde olduğu gibi işsizlik sorunlarını kendi sorunu olarak görmektedirler. Kentlerde artan işsizlik ve yoksulluk gibi sorunlara karşı belediyeler etkin olmaktadır (Kesgin, 2012b:172).

Yerel yönetimler bu sorunlara kalıcı çözümler üretememekle birlikte onların yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik kısa vadeli hizmetler sağlamaktadırlar. Aşevleri açmak, tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları açmak, huzurevleri ve sığınma evleri açmak bu hizmetler içerisinde sayılmaktadır (Akdoğan, 1999:35).

2.2.3. Tarihsel Süreçte Sosyal Belediyecilik

Yerel yönetimlerin farklı ülkelerde farklı şekillerde önemli sosyal politika işlevlerini yerine getirdiği görülmektedir. Böylece yerel yönetimler kamu hizmetinin sunulması kapsamında merkezi yönetimin yereldeki temsilcisi ya da ortağı rolünü üstlenmektedirler (Ersöz, 2011:66).

Ulus devletlerce II. Dünya Savaşı sonrasında yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin alt birimi ve yerel temsilcileri olarak görülmesinden asıl fonksiyonlarını yerine getiremedikleri görülmektedir. Ayrıca yerel yönetimler, yerelde merkezi yönetimin politikalarını uygulayıcı birimler olarak düşünülerek ve merkezi yönetimin tamamlayıcı birimi olarak algılanmaktadır (John, 2001:2).

Bu çerçevede öncelikle sosyal belediyeciliğin doğduğu ve hangi ülkelerde etkili olduğunun kavranması açısından dünyadaki sosyal belediyecilik anlayışının geçmişi sosyal devlet veya refah devleti anlayışı göz önünde bulundurularak anlatılmaktadır. Bu kapsamda özellikle Fransa'da belediyecilik tarihi açısından önemli bir yere sahip olan Paris Komünü, İngiltere'de etkili olan belediye sosyalizmi ve İskandinav ülkelerinden güçlü yerel yönetimlere sahip olan İsveç'in refah belediyeciliğine değinilmektedir. Ayrıca ülkemizde sosyal belediyeciliğin doğuşu ve gelişim süreci aktarılmakta olup sosyal belediyeciliğin yasal dayanakları ortaya konulmaktadır.

2.2.3.1. Dünya'da sosyal belediyecilik

1871 yılında Fransa'nın başkenti Paris'te ortaya çıkan ve Paris Komünü diye bilinen deneyim işçi sınıfının ilk siyasal yönetim deneyimi olmasının yanında modern belediyecilik anlayışının da kurucu deneyimi olarak kabul görmektedir. Paris Komünü, Paris halkının hiçbir destek görmeden kamu hizmetlerinin karşılanmasına dönük gerçekleştirilmiş belediyecilik bakımından önemli bir hareket olarak görülmektedir. Bu hareketin en önemli özelliği ise doğrudan demokrasinin dünyanın en büyük kentlerinde de uygulanabilirliğini göstermesidir (Güler, 2013:127; Bayramoğlu, 2015:26).

1960-1970'li yıllarda ortaya çıkan kentsel toplumsal hareketlerde, mahalle komiteleri ve geliştirildikleri halk katılım modelinde Paris Komünü'nün örnek

alındığı görülmektedir. Paris Komünü'nde kentsel krizlere sebebiyet veren konut üretimi, yerel yönetimlerin siyasallaşma süreci, yerel özgürlük düşüncesi, kırsal kesimlerden gelen niteliksiz işgücüne mesleki beceri kazandırmaya dönük eğitim imkânlarının iyileştirilmesi ve bu kesimlere iş imkânları sunulması gibi çalışmalar 1970'li yıllarda toplumcu belediyeçilik anlayışı için önemli işlevler olduğu görülmektedir (Güler, 2013:127-128).

1970'li yıllarda Lille, Toulouse gibi şehirlerde belediye sosyalizmi uygulamalarına devam edilmektedir. Fransız belediye sosyalizm uygulamaları Jean Lebas gibi başarılı olan başkanlarının faaliyetleriyle daha rasyonel bir yapıya kavuşmaktadır. Okullar, sanatoryumlar, yüzme havuzları, çocuklara yönelik sağlık hizmetleri, açık hava okulları ile örnek olan ve 1983'e kadar aralıksız devam eden Roubaix Belediyesi, şehirde yaşayanların yaşamlarını kolaylaştırmaktadır (Bayramoğlu, 2015:68; Şataf ve Mermer, 2017:21).

İngiltere'nin Birmingham ve Glasgow kentlerinde 1870'li yıllarda ortaya çıkan "belediye sosyalizmi" halk arasında "su ve gaz sosyalizmi" olarak adlandırılmaktadır. Bu kavramla yerelde toplumsal refahın sağlanmasının belediye girişimleri veya belediyelerce kentin ihtiyaçları dikkate alınması ile gerçekleşeceği belirtilmektedir (Güler, 2013:128; Bayramoğlu, 2015:41).

Sidney Webb ve Beatrice Webb, yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin önemine değinmekte ve belediye sosyalizmini bireysel kazançların yerine kamu hizmetini koyma yöntemi olarak görmektedir (Keleş, 2016:45).

İngiltere'de ortaya çıkan Belediye Sosyalizminin 1890-1940 yılları arasında başta Londra ve Birmingham belediyelerinin girişimleri ile su, gaz, ulaşım, sağlık ve aydınlatma sorunlarının çözüme kavuşturulmasında etkili olduğu görülmektedir (Güler, 2013: 129). Özellikle belediye sosyalizminin 1890 yılındaki Konut Sözleşmesi ile koruyucu hekimlik, kamu kütüphaneciliği, şehir ve semt pazarlarının önemli kazanımlar olarak 20. yüzyıla aktırıldığı belirtilmektedir (Bayramoğlu, 2015:42).

Sidney ve Beatrice Webb ile Fabian Sosyalistlerin geliştirdiği belediye sosyalizminin temel ilkeleri bağlamında çalışanların, demokratik temsilin yerleştirilmesi ve sosyal düzenin gerçekleştirilmesi için birleşmeleri gerekmektedir. Fakat egemen sınıflar çalışanların birleşmesine izin vermemektedir. Bu nedenle belediye sosyalizminin gerçekleştirmek için bir tasarı ortaya konulması ve bu tasarının şu ilkelere dayanması gerektiğinden bahsedilmektedir (Keleş, 2016:46);

- Mülk sahiplerinin egemen olmadığı çoğunluğun kararına dayanan bir yerinden yönetim kurulması gerekmektedir.
- Yerel hizmetlerin birçoğunun belediyeler tarafından karşılanması gerekmektedir.
- Bu hizmetlerin karşılanmasında temsili hükümetten yararlanılması gerekmektedir.

19. yüzyılda belediye sosyalizmi açısından önemli adımlar atıldığı görülse de bu konuda gerçek çalışmaların 20. yüzyılda yapıldığı görülmektedir. Belediye sosyalizmi ve Paris Komünü uygulamaları 20. yüzyıl belediyeciliğinin temelini oluşturmaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında belediyeler tarafından sunulan eğitim, sağlık, su, elektrik, ulaşım, kütüphane ve itfaiye gibi hizmetlerin devlet programında yer alarak kamu hizmetine dönüştüğü görülmektedir. II. Dünya Savaşından 1980'li yıllara kadar belediye sosyalizmi refah devleti programlarında yer almaktadır (Bayramoğlu, 2015:44). Yerel yönetimler istihdam, işsizlik, sağlık gibi konularda merkezi yönetimle birlikte görev üstlenmektedir. Yerel yönetimler bu dönemde daha çok konut, eğitim, sağlık ve sosyal yardım gibi hizmetleri yürütmektedir (Kesgin, 2012a:70).

Belediye sosyalizminin özellikle tüm Avrupa'da etkisini göstermekte olup Verona, Lille, Budapeşte ve Münih'te ekmek fabrikaları, sosyal yardımlar, sağlık, çocuklar için kreş gibi hizmetler bunun en önemli göstergesi olmaktadır (Güler, 2013:129).

İngiltere'de yerel yönetimler kendilerine kanunla verilen yetki ve görevleri kullanmaktadır. Yerel yönetimlerin sosyal hizmet alanlarından eğitim; sadece zorunlu eğitimi değil ayrıca kreş, anaokulu, gençlik, toplum ve yetişkinlere yönelik eğitimleri de kapsamaktadır. Hukuki altyapısı 1944-1945 yıllarında oluşturulan eğitim hizmetleri okullarda burs, engelli eğitimi, yemek gibi hususları da kapsamaktadır. İngiltere'de özellikle 1980 sonrası merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki denge kökten değişmektedir. 1988 yılındaki Eğitim Reform Yasası'na değin yerel yönetimlere yetki devreden, her yıl farklı yasa uygulanmaktadır. 2006 Eğitim ve Denetleme Yasası ile standartlar yükseltilerek İsvaç okul sisteminden esinlenerek 2010 Akademi Yasası, birinci ve ikinci derece okulların akademi statüsüne geçebilmesi için yerel yönetimlerin görüşünün alınması gerekli görülmektedir. 2004 yılındaki yasa ise gençler ve engellilerin mesleki

eğitimlerini, kimsesizlere kalacak yer sağlanması gibi konuları içermektedir (Yamaç, 2014:8).

I. ve II. Dünya Savaşlarına katılmayan İsveç modern belediyeçilik anlamında önemli bir yere sahip olmaktadır. Bu kapsamda İsveç'te 1930'lu yıllarda Sosyal Demokrat Parti öncülüğünde ülkenin yönetici sınıfı tarafından, toplumun bütününe yönelik refah paketi açıklandığı görülmektedir. 1947 yılında ise Sosyal Demokrat hükümet, ülkede bütün belediyelerin her bireyine insanca yaşama koşullarını sunması gerektiğini duyurmaktadır (Bayramoğlu, 2015:43).

1930'lu yıllarda Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde uygulanan belediyeçilik anlayışı "refah devleti belediyeçiliği" olarak tanımlanmaktadır. Refah belediyeçiliği sosyal yardım, sağlık, kreş, eğitim ve konut hizmetlerini kapsamaktadır (Yıldırım, 1990:16).

İskandinav ülkelerinden İsveç'te yerel yönetimlerin güçlü olduğu görülmekte ve kamu yönetiminin yoksulluğu azaltmada etkin olduğu görülmektedir. Özellikle İsveç'te yerel hükümet belediyelerde ve illerde bir milyondan fazla kişiye istihdam sağlamıştır. Ayrıca İsveç'te belediyeler zorunlu görevlerinin yanında sosyo-kültürel aktivite, konut, enerji, ticaret ve sanayi faaliyetleri gibi hizmetlerde de gönüllü olarak yer almaktadırlar. Belediyeler sosyal yardımları evrensel düzeyde bir hak olarak görmektedirler. Öte yandan belediyeler yaşlılara yönelik temizlik, yıkama gibi evde bakım hizmetleri sunmaktadır. Görüldüğü üzere İsveç'teki refah hizmetleri büyük oranda belediyeler tarafından yerine getirilmektedir (Şataf ve Mermer, 2017:19-20).

Batı'da refah devleti politikalarının uygulandığı 1945 yılı sonrası dönemde, yoksulluğu bitirmek amacı ile devletin merkez ve yerel idarelerinin etkin olduğu görülmektedir. Özellikle devletin sosyal politika alanında sorumluluğu ve eşit vatandaş düşüncesi yoksulluğu azaltmada önemli işlevler olarak görülmektedir. İtalya'da yoksulluğu azaltmak için merkez, yerel, aile ve sivil toplum örgütleri birlikte sorumlu olmaktadır. Refah sağlamada yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Yukarıda belirtilen örneklerden hareketle bu görevler ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir (Kesgin, 2012a:64-67).

Geçmişten günümüze merkezi ve yerel yönetimlerin ilgi alanına giren ve çözüm üretmek zorunda oldukları konuların başında yoksulluk politikaları gelmektedir. Günümüzde yerel yönetimler bu politikalarda etkin bir rol üstlenmektedirler. Belediye hizmetlerinin birçoğunun özele devredildiği dönemlerde

belediyelerin refah uygulamalarında aktif olduğu görülmektedir. Yerele yetkilerin devredilmesi ile belediyeler sosyal sorunların çözümlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Bu etkin politika araçlarından birisi de sosyal belediyeçiliktir. Belediyeçiliğin gelişmiş olduğu ülkelerde sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin sistemli ve standart olarak uygulandığı görülürken, bazı ülkelerde bu uygulamalar zorunlu olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Kesgin, 2012a:74-76).

2.2.3.2. Türkiye’de sosyal belediyeçilik

Türkiye’de modern belediyeçilik faaliyetlerinin ortaya çıkmasında ekonomik, siyasi nedenler, göç ve savaş sonrası temel ihtiyaçların karşılanması gibi nedenlerin etkili olduğu görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Osmanlı’dan kalan belediyeçilik sisteminin etkisi devam etmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra 1930 tarihli 1580 sayılı Yasa ile birlikte belediyelere bakıma ihtiyaç duyan yaşlıların korunması, yaşlı evleri yapmak ve yönetmek yükümlülüğü verilmektedir. Bunun üzerine belediyelerce bazı illerde güçsüzler yurdu, düşkünler evi ve huzurevi gibi yaşlılara hizmet veren kuruluşlar açılmıştır (Kesgin, 2012b:147-148).

1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Yasa ile belediyelere; yardıma muhtaçları korumak, yoksul evi yapmak, düşük bedelli belediye konutları yapmak, yoksul evleri yapmak, engellilere ulaşım kolaylığı sağlamak, kimsesiz kadın ve çocukları korumak gibi görevler verildiği görülmektedir. Bu kapsamda belediyelere ilk defa sorumluluk yüklenmektedir. Fakat yüklenen bu sorumluluklar ile belediyeler, merkezi yönetiminin yereldeki temsilci gibi görülerek sıkı bir kontrol ve denetim altında bulunmaktadır (Kesgin, 2012b:147-148). 1580 sayılı Yasaya II. Dünya Savaşı sonuna kadar ilaveler yapılarak belediyelere yeni görevler verilmektedir. Fakat Cumhuriyet ilanından II. Dünya Savaşı sonuna kadar geçen zamanda belediyelerin verilen hizmetlerin sağlamlasında yetersiz olduğu görülmektedir (Ersöz, 2011:107).

1945’ten 1970’li yılların ortasına kadar yerel yönetimler refah politikalarıyla önemli bir yere sahip olmaktadır. Yerel yönetimler bu dönemde yerelde sosyal programların uygulanması aşamasında merkezi yönetimlerin temsilcisi olarak görülmektedir. Bunun en önemli göstergesi ise refah politikalarının ulusal nitelikte olmasına rağmen sunulmasında ve yerel düzeyde algılanışı yerel idarelerin düzenlemelerine bağlı olarak gerçekleşmektedir (Toprak ve Şataf, 2009:14). Özellikle 1961 Anayasası ile yerel yönetimlerde gözlenen değişim ve yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesi önemli adımlar olarak ortaya çıkmaktadır.

1970’li yıllarda ulusal bazda değiştiği görülen toplumsal, siyasi ve ekonomik yapı yeni belediyeçilik anlayışına tanıklık etmektedir (Adıgüzel, 2013:103). Bu bakımdan 1963 yılında başlayan Planlı Kalkınma Dönemi ve benzeri gelişmeler ülkemizde sosyal belediyeçilik uygulamalarının gerçekleştirilmeye başlandığı 1970’li yılların temelini oluşturmaktadır (Köse, 2010:46). Ancak 1960’lı yıllardan sonra sosyal demokrat belediyeler kurularak sosyal belediyeçilik anlayışı belediyelerde yayılsa da kaynak yetersizliği nedeniyle sosyal belediyeçiliğin uygulamada başarılı olamadığı görülmektedir (Pekşen, 2014:15).

Ülkemizde yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin kurumsallaşması ve yayılması 1970’lerde olmaktadır (Kesgin, 2012a:76). Cumhuriyet Halk Partisinin 1973 yılında yapılan yerel seçimlerde büyükşehir belediyelerindeki başkanlıklardaki başarısı ülkemizde dünyadakine paralel olarak toplumcu belediyeçilik yaklaşımını ortaya çıkarmaktadır. Her ne kadar bu yaklaşımla birlikte CHP’li belediyeler, dezavantajlı gruplara yönelmiş ve sosyal projeler üretmiş olsalar bile maddi kaynak yetersizliği nedeniyle başarılı olamamışlardır. Fakat toplumcu belediyeçilik anlayışının ortaya çıkmasında ve uygulamalarının etkinliğinin artması bakımından önemli katkıları bulunmaktadır (Akarsu, 2014:50).

Sosyal belediyeçilik kavramı 1973-1977 yılları arasında aşevi, ekmek fabrikaları açan ve bazı ihtiyaçları doğrudan üretmeye dönük yatırımlarda bulunan belediyeler için kullanılmaktadır. Bu yıllarda diğer ülkelerdeki belediye hizmetleri dikkate alındığında belediyelerin sosyal belediyeçilik anlayışına tam olarak sahip olmadıkları görülmektedir (Ersöz, 2011:143-144). Özellikle toplu taşıma, toplu konut, ekmek üretimi, belediye kooperatifleri ve asfalt tesisleri toplumdaki dezavantajlı gruplarına yönelik yüzeysel iyileştirme çalışmaları olarak ortaya çıkmaktadır (avuşoğlu ve Yalçıntan, 2010:541).

Toplumcu belediyeçilik deneyiminin ülkemizdeki en önemli rneği Fatsa Deneyimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Fatsa’nın toplumcu belediyeçilik deneyimi 1979 yılında mevcut belediye başkanının hayatını kaybetmesi sonucu bağımsız aday Fikri Sönmez’in seçimi kazanmasıyla başlamaktadır. Fatsa Belediyesinin faaliyetlerine halkın katılımı ile güçlü bir dayanışma ve yardımlaşma rneği göstermektedir. Sokaklardaki amuru temizlemek amacıyla evre belediyelerin de araç gereç desteği ile başlatılan ‘‘amura Son Kampanyası’’ ile kısa zamanda kampanya hedefe ulaşmıştır. Belediye meclisinin tüm toplantıları halka açık hale getirilmiş ve meclis üyelerinin halkın önünde karar almasına olanak sağlanmıştır.

Ayrıca belediye tarafından halk şenlikleri düzenlenerek halkın kendi arasında dayanışması ve kaynaşması hedeflenmiştir. Fakat belediyenin merkezi hükümetle anlaşmazlıkları, siyasi rejime yönelik bir tehdit olarak görülmüş, askeri müdahale ile sonlandırılarak yöneticileri tutuklanmıştır (Bayramoğlu, 2015:163-164).

Toplumcu belediyeçilik uygulamalarının bu dönemde özellikle 12 Eylül 1980 müdahalesiyle sekteye uğradığı görülmektedir. Müdahale sonrası belediye başkanlarının görevden alınması ve belediyelerin 1984 seçimlerine kadar Valilerin yönetimine bırakılması bunun en önemli göstergelerinden olmaktadır. Anavatan Partisinin 1984 seçimlerinde birçok belediyeyi kazanması ile yeni sağ politikalar öne çıkmaktadır. Ulusal düzeyde 1980'li yıllarda önem kazanan yeni liberal politikalar gereği çöp toplama ve depolama gibi bazı hizmetlerin özelleştirildiği görülmektedir. Bu dönemde belediyelerin sosyal faaliyetleri geri planda bırakması, toplumun olumsuz yönde etkilenmesine ve tepki göstermesine neden olmaktadır. SHP'nin 1970'li yıllarda CHP tarafından ortaya çıkarılan toplumcu belediyeçilik anlayışını benimsemesi 1989 yerel seçimlerini kazanmalarında etkili olmaktadır. Göreve geldikleri ilk yıllarda SHP; halk ekmek fabrikalarında üretimi artırıcı faaliyetleri, tanzim satış mağazaları kurmaları, toplu taşımanın geliştirilmesi, konut kooperatiflerine ucuz arsa tahsis etmeleri gibi çalışmalar yapmış olmalarına rağmen özellikle 1992 yılı sonrası Anavatan Partisi döneminde olduğu gibi belediyelerin piyasadan mal ve hizmet alımını devam ettirdikleri görülmektedir. SHP'nin bu tutarsızlığı 1994 yerel seçimlerinde başarısız olmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda yerel seçimleri Refah Partisi kazanmıştır (Adıgüzel, 2013:107-111).

1994 yılında Refah Partili belediyelerin yerel seçimlerden başarıyla çıkmasında sosyal belediyeçilik söylemine tekrardan gündeme getirmesi, sosyal hizmet ve sosyal yardımlara öncelik veren çalışmalarıyla sonucu halkın desteğini kazanması etkinlik göstermiştir. Bu yıllarda yeni liberal belediyeçilik anlayışına uygun olarak hizmetlerin özelden satın alınması gibi uygulamaların devam ettiği görülmektedir (Akarsu, 2014:50; Efe, 2012:48).

2000'li yıllarda yaşanan sosyal ve idari dönüşümün yasal olarak da gerçekleştiği görülmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin parti programında yerel yönetimler, demokrasinin katılım ve işbirliği gibi yönlerini gerçekleştirecek temel birim olarak kabul görmektedir. Mahalli idarelerin en büyük sorunu olarak demokrasinin derinliğinin olmaması görülmektedir. Yerel yönetimlerin mali açıdan

güçlendirilmesi ve sivil toplum kuruluşlarının karar alma süreçlerine katılarak bir yerel yönetim reformunun ortaya koyulacağı belirtilmektedir (Koç, 2014:30).

20. yüzyıl başlarında Türk Kamu Yönetiminde önemli reformlar gerçekleşmiştir. 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu yerine, 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerin Yönetimi Hakkında Kanun'un yerine, 2005 yılında çıkarılan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 1913 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu'nun (İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkat) yerine çıkarılmıştır (Efe, 2012:48). Ayrıca 2012 yılında "Bütünşehir Yasası" olarak da anılan 6360 sayılı 14 ilde Büyükşehir Belediyesi ve 27 ilçe kurulmasına dair Kanun çıkarılmıştır (Keleş, 2016:351). Sosyal belediyecilik bağlamında bu kanunlara sonraki başlıklar altında değinilmektedir.

2.2.4. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Yasal Dayanakları

Ülkemizde yerel yönetimlerle ilgili yasal düzenlemelerin tamamında yerelleşme kapsamında hizmet sunumunda ve sosyal politikaların sağlanmasında merkezi yönetime göre yerel yönetimlerin daha etkin olduğu göz önünde bulundurulmaktadır. Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediye Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu ile yerel idarecilere sosyal politikaları yerine getirme sorumluluğu verilmesinin yanında sosyal yardım, sosyal hizmetler ve dezavantajlı gruplara yönelik hizmetlerin yerine getirilmesini de sağlamaktadır. Yerel yönetimler bu bakımdan bütün hizmetlerin sunumunda engelli, yaşlı ve yoksulları dikkate almak zorunda kalmaktadırlar (Ersöz, 2011:131).

Cumhuriyet döneminden 2005 yılına kadar belediyeler 1930 yılında yapılan 1580 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir (Çöpoğlu, 2014:234).

Bu başlık altında ülkemizde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin hukuki dayanakları ele alınmaktadır. Öncelikle 1580 sayılı belediye kanunun kaldırılması ile yerine 2005'te çıkarılmış olan 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetleri anlatılmaktadır. Sonrasında ise 2004 yılında çıkarılmış olan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile 2012 yılında çıkarılmış olan 14 ilde Büyükşehir Belediyesi ve 27 ilçe kurulmasını öngören 6360 sayılı kanun sosyal belediyecilik bağlamında anlatılmaktadır.

2.2.4.1. 5393 sayılı Belediye Kanunu

1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelerin görevleri 76 maddede (eklerle beraber 82 madde) sayılmaktadır. Kanunun 15. maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında; kimsesiz çocukları, delileri ve afete uğramış kimseleri korumak, ucuz belediye konutları yapmak, yoksul evleri yapmak, engellilere ulaşım kolaylığı sağlamak, kimsesiz kadın ve çocukları korumak gibi sosyal belediyeçilik faaliyetleri bulunmaktadır (Kesgin, 2012b:147-148).

1580 sayılı belediye kanunun kaldırılarak 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile sosyal belediyeçilik, sosyal hizmet ve sosyal yardımların önemi artmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun hemşehri hukukundan bahsedilen 13. maddesinde herkesin yerleşim yeri olan beldenin hemşehrisi olduğu belirtilerek bu kapsamda hemşehrilerin, belediye hizmetlerine katılım, faaliyetler hakkında bilgi edinme ve belediyelerce sunulan yardımlarından yararlanma imkânları olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bu yardımların insan onuruna yaraşır düzeyde olmasının zorunluluk arz ettiği belirtilmektedir. Bunun yanında belediyelerin hemşehrilerinin sosyal ve kültürel ilişkilerini geliştirecek çalışmalar yapacağından bahsedilmektedir (5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005).

5393 sayılı kanunun 14. maddesinin (a) bendinde yer almakta olan belediyelerin görevleri arasında sosyal yardımlar, sosyal hizmetler, kültürel ve sanatsal faaliyetler, meslek ve beceri kazandırılması gibi hizmetler sayılmaktadır. Ayrıca aynı maddede 6360 sayılı kanunun 17. Maddesiyle yapılan değişiklikle birlikte Büyükşehir Belediyeleri ve 100.000'den fazla nüfusa sahip belediyelerin kimsesiz çocuklar ve kadınlar için konukevleri açma zorunluluğu getirilmektedir (Pekşen, 2014:18).

5393 sayılı kanunun 14. maddesinin (b) bendinde ise belediyeler tarafından okul yapımı ve bakımı, okullara malzeme desteği verilebileceği, sağlık tesisleri açılması, gıda bankacılığı gibi hizmetlerin yapılabileceği veya yaptırabileceği belirtilmektedir (Koç, 2014:33).

Belediyelerin yetki ve imtiyazlarının yer aldığı 5393 sayılı kanunun 15. maddesinin (m) bendinde; izinsiz satış yapmasından dolayı faaliyetten men edilen seyyar satıcıların iki gün içerisinde cezalarını ödememesine bağlı olarak geri alınmamış olan gıda maddelerinin gıda bankalarına gönderileceği belirtilmektedir. Ayrıca otuz gün içerisinde cezalarını ödememesi sonucu geri alınmamış olan gıda harici malların ise yoksullara verileceği belirtilmektedir (Toprak ve Şataf, 2009:18).

Kanunun 38. maddesinde yer verilen belediye başkanlarının görevleri içerisinde yoksul ve kimsesiz kesim için ayrılan ödeneğin kullanılması, engelli hizmetlerinin yürütülmesi ve engelli merkezlerinin oluşturulması sayılmaktadır. Kanunun 60. maddesinde ise yoksul, dar gelirlili, muhtaç, kimsesizlere ve engellilere yönelik sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar belediye giderleri arasında sayılarak buna uygun harcama kalemi oluşturulduğu görülmektedir (Toprak ve Şataf, 2009:18; Koç, 2014:34).

Belediye hizmetlerine gönüllü katılımın düzenlendiği 5393 sayılı kanunun 77. maddesinde ise belediyelerin eğitim, sağlık, sosyal yardımlar ve hizmetleri ile kadın, çocuk, engelli, yoksul kesimlere yönelik hizmetlerin yapılmasında dayanışma, katılım ve hizmette etkinliğin sağlanması için gönüllü kişilerin katılımına dönük programlar uygulayacağı vurgulanmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009:18; 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005).

5393 sayılı kanun içerisinde sosyal belediyecilik anlamında yapılması gereken çalışmalara ilişkin başka maddelerde bulunmaktadır. Bu kapsamda belediyelerin, mahalli düzeyde sosyal refahı sağlamada etkin kurumlar haline geldiği görülmektedir. Sosyal hizmet, yardım, kültürel faaliyetler, eğitime destek verilmesi, sağlık tesisleri yapılarak hizmete sunulması, meslek kazandırma kursları, kadın ve çocuklara yönelik konukevlerinin açılması ile yoksul kesime yönelik konut yapımı ve benzeri çalışmalar belediyelerin görevleri arasında yer almaktadır. Belediyelerin sunduğu bütün hizmetlerde engelli, yaşlı, yoksul ve dar gelirlileri dikkate alarak yerine getirmesi gerekmektedir (Ersöz, 2011:134).

2.2.4.2. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

1990'lı yıllardan sonra ülkemizde büyükşehir belediyelerin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin önem kazandığı görülmektedir. Öncelikle bu dönemde büyükşehir belediyeleri tarafından sosyal ve kültürel alanlarda başlanılan uygulamalara daha sonra engellilere yönelik sosyal yardım ve hizmetler eklenmektedir. 2000'li yıllarda ise 5393 sayılı kanun ve 5216 sayılı kanunla belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarında yetkileri genişletilmiştir. Bu bakımdan sosyal belediyecilik çerçevesinde yapılan sosyal yardım ve hizmetlerin uygulanmasında önemli gelişimler yaşandığı görülmektedir (Güloğlu ve Es, 2008:262).

5216 sayılı kanun ile büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri incelendiğinde yerelde makro planlama ve harcama gerekliliği olan

görevlerin büyükşehir belediyeleri, diğer mikro ölçekteki planlama ve harcamaların ise ilçe belediyeleri sorumluluğuna bırakıldığı görülmektedir (Çöpoğlu, 2014:234).

5216 sayılı kanunun 7. maddesinin (v) bendi sosyal belediyeçilik bağlamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu madde ile kadınlar, yaşlılar, çocuklar, engelliler gibi gruplara yönelik mesleki beceri kazanmaları için ortaya konulan faaliyetlerle toplumun dezavantajlı gruplarının sosyalleştirilmesinin ve bir yandan da gelir elde etmelerinin hedeflendiği görülmektedir (Toprak ve Şataf, 2009:19).

5216 sayılı kanunun 18. maddesinin (m) bendinde ise sosyal belediyeçilik çalışmaları ile ilgili olarak belediye başkanının muhtaçlar için ayrılmış ödeneği kullanma, engelli merkezleri oluşturarak engellilerle ilgili çalışmalara destek olma görevleri bulunmaktadır (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004; Toprak ve Şataf, 2009:19).

Büyükşehir belediyelerinin giderlerinin yer aldığı 5216 sayılı kanunun 24. maddesinin (j) bendinde yoksullar, kimsesizler, dar gelirliler ve engellilere yapılacak sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin düzenlenmiş olan harcama kalemleri bulunmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009:19).

Bu kanunla yapılan düzenlemeler ile birlikte sosyal belediyeçilik anlayışının kanuni altyapısının iyileştirildiği görülmektedir. 5216 sayılı kanun ve 5393 sayılı belediye kanunu ile birlikte belediyeler tarafından toplumsal içerikli hizmetler sunulması ve sosyal sorunlara çözüm önerileri getirilmesi bakımından önemli bir yere sahip olmuştur. (Ateş, 2009:95).

2.2.4.3. 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

2000’li yıllarda büyük ölçekli yerleşim yerlerinde yerel yönetimlerin parçalı yapısı nedeniyle hizmetlerin sunumunun koordinesiz olması sonucu 6360 sayılı kanununa gerek duyulmaktadır. Bu kanunla birlikte Büyükşehir belediyesi kurulması ölçütlerinde önemli değişiklikler yapılmaktadır. Böylece nüfusu 750.000 olan illerde Büyükşehir belediyesi kurulması öngörülmektedir (Oktay, 2016:81).

6360 sayılı kanunla birlikte sosyal belediyeçilik bağlamında, Büyükşehir belediyelerce amatör spor kulüplere aynı yardım yapılmasının yanında nakdi yardım yapılması, antrenör ve öğrencilere ödül verilebilmesi düzenlenmektedir. Ayrıca daha önce nüfusu 50.000 olan yerlerde belediyelerin kadınlar ve çocuklar için konukevi açma zorunluluğunda nüfus kriteri 100.000’e çıkarılmıştır. Bu şartı sağlamayan belediyelerde ise kadın ve çocuklar için konukevi açılabileceği fakat zorunlu olmadığı görülmektedir (Oktay, 2016:81).

2.2.5. Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Dünya genelinde yerel hizmetlerin karşılanmasında belediyeler merkezi yönetimlere göre daha aktif rol almaktadır. Belediyelerin temel hizmetleri (yol, su, mezarlık hizmetleri vb.) sunmasının yanında dezavantajlı kesimlere yönelik sosyal yardım ve hizmetlerin sağlanması gibi görevleri bulunmaktadır. Bu kapsamda gelişmiş ülkelerde belediyelerin en fazla hizmet sunduğu kesim olarak yaşlılar ve engelliler gelmektedir. Ayrıca belediyelerin mülki sınırları içerisinde yoksulluk ve işsizliği azaltmaya yönelik faaliyetler ortaya koyduğu görülmektedir. Öte yandan belediyelerin zihinsel ve fiziksel olarak aynı rahatsızlıkları bulunan kişileri bir araya getirerek gerekli eğitimlerle kaynaşmalarını sağlamaya yönelik çalışmaları bulunmaktadır (Aydın, 2009:64).

Belediyelerin mülki sınırları içerisinde yaşamakta olan herkesin sorunlarını tespit etmek ve bu sorunlara çözümler üretmek zorunluluğu bulunmaktadır. Özellikle bu sorunlar arasında yoksulluk, işsizlik, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin karşılaştıkları problemler sayılmaktadır. Ayrıca günümüzde sosyal belediyecilik adını alan uygulamalar özünde sosyal yardım ve hizmetleri barındırmaktadır (Ateş, 2009:92).

Belediyelerin sosyal belediyecilik uygulamaları arasında değişiklikler olmakla birlikte temelde yaşlılara, engellilere, çocuklara, gençlere, yoksullara ve kadınlara yönelik uygulamalar olarak sınıflandırmak mümkündür. Ayrıca belediyelerin kentsel gelişime uygun olarak hizmet sunumu kapsamında kültürel, sağlık, eğitim ve spor gibi alanlarda sosyal belediyecilik uygulamaları bulunmaktadır (Çiçek, 2012:104).

2.2.5.1. Engellilere yönelik uygulamalar

Dünyada ve ülkemizde yaşayan nüfusun önemli bir kısmını engelliler oluşturmaktadır. Engelli çocuk veya yetişkinler toplumsal yaşama sınırlı olarak katılabilmektedir. Ülkemizde hayatını devam ettiren yurttaşlardan görme, işitme ve zihinsel engellilerin sosyal hayata tam olarak katılımlarının sağlandığını söylemek mümkün olmamaktadır. Özellikle eğitim, sağlık, kültür, sanat, spor, ulaşım gibi sorunların devam etmesi engellilerin sosyal hayata katılımını zorlaştıran etkenler olarak görülmektedir (Keleş, 2008:80).

Ülkemizde ve dünyada nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan insanların sosyal hayata katılımlarının sağlanması için belediyelerin şehir planlamaları yaparken engelli vatandaşların durumlarını gözetmesi ve projelerini onlara uygun

hale getirmesi gerekmektedir. Ayrıca belediyelerin birey ve ailelere sosyo-psikolojik danışmanlık hizmetleri sunmaları gerekmektedir (Keleş, 2008:80).

Ülkemizde belediyelerin engellilere yönelik; barınma, beslenme, giyim, evde bakım hizmetleri sunmak, ulaşımı kolaylaştırmak, engelli merkezleri açmak, sosyal aktiviteler düzenlemek, ayni ve nakdi yardımlar yapmak, yaz kampları düzenlemek, tıbbi cihaz yardımı, engelli ailelerine bilinçlendirme eğitimleri düzenlemek, istihdam olanaklarını artırmak gibi sosyal belediyeçilik uygulamaları bulunmaktadır (Ersöz, 2011:169-176).

Engellilerin topluma entegre edilmesi hususunda atılan adımlardan biri de 6462 sayılı kanun ile özürlü, sakat, çürük gibi zedeleyici sıfatlar yerine kanunlarda engelli kavramının kullanılmasının kabul edilmesidir (6462 sayılı Kanun, 2013). Onuncu Kalkınma Planında engellilere yönelik olarak, ilk ve ortaöğretimde engelliler öncelikli olmak üzere tüm çocukların okula erişiminin sağlanması, özel eğitim ihtiyacı olan engellilere uygun eğitim ortamlarının sağlanması, fiziki çevre şartlarının engellilere uygunluğunun sağlanması, engellilerin eğitime ve işgücü piyasasına katılması gibi hedefler yer almaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

2.2.5.2. Yaşlılara yönelik uygulamalar

Dünya genelinde nüfusun hızlı bir şekilde yaşlandığı görülmektedir. Nüfusun yaşlanması sonucu üretken nüfusun azalması ve tüketen nüfusun yani bağımlı nüfusun artmasına neden olmaktadır. Böylece yaşlı nüfusun sağlık harcamalarının da arttığı söylenmektedir. Sosyal hizmetler alanında dünyada yaşlılara yönelik bakım hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. İngiltere ve İsveç gibi ülkelerde yaşlılar için belediyelerce hizmetler sunulmaktadır. Yaşlıların barınma, sağlık, evde bakım gibi ihtiyaçları belediyelerce karşılanmaktadır (Ersöz, 2011:169-172).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu çerçevesinde belediyelerin hizmet sunumunda yaşlı, engelli ve düşkünlerin durumlarına göre yöntemler uygulaması gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda belediyelerin yardıma ihtiyaç duyan yaşlılara barınma imkânı sağlama, ücretsiz ilaç yardımları ve muayene, gıda, yakacak, toplu taşımaldan ücretsiz yararlanma gibi imkânlar sağlama görevleri bulunmaktadır. İmkânları fazla olan gelişmiş belediyeler yaşlılara seminer ve poliklinik hizmetleri, aşevi hizmetleri, nakdi yardımlar sağlama, sosyal etkinlikler düzenleme, sağlık hizmetleri sunma gibi birçok faaliyet gerçekleştirmektedir (Çiçek, 2012:104).

Onuncu Kalkınma Planında sosyal hizmet ve sosyal yardımlar alanında yaşlı nüfusa dönük hizmetlerin artırılması ve yaygınlaştırılması gerekliliğinden bahsedilmektedir. Ayrıca bu kapsamda yaşlıların çevresiyle kaynaşmalarının sağlanması, yaşlılara evde bakım hizmetlerini yaygınlaştırılması, yaşlı nüfusun güvenli ve sağlıklı hayat şartlarına erişimlerinin kolaylaştırılması ve toplumun kuşaklar arası dayanışmasının sağlanması hedeflenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

Türkiye’de özellikle İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerde belediyelerin bakıma muhtaç yaşlılar için evde bakım hizmetleri bulunmaktadır. Evde bakım hizmetleri çerçevesinde belediyeler tarafından muayene, fizik tedavi gibi hizmetlerin yanında evin bakım onarımı, temizliği, yaşlıların kişisel bakımı gibi hizmetlerde sunulduğu görülmektedir (Selek Öz, 2010:64). Bunun yanında belediyelerin 65 yaş üstü yaşlılar için ücretsiz veya indirimli toplu taşımadan yararlanma imkânları bulunmaktadır (Yıldırım ve Göktürk, 2008:251).

2.2.5.3. Çocuklar ve gençlere yönelik uygulamalar

Dünyada ve ülkemizde yoksulluğun ortaya çıkardığı sorunlardan en fazla etkilenen kesimlerden biri de çocuklar ve gençlerdir. Birçok ülkede belediyelerin çocuk ve gençlerin korunmasına yönelik projeleri bulunmaktadır. Ülkemizde de risk altında bulunan sokak çocuklarının sayısını azaltmak amacıyla belediyeler tarafından çocuk ve gençlik merkezlerinin açıldığı görülmektedir (Ersöz, 2011:177).

5393 sayılı kanunda nüfusu 50.000’den fazla olan belediyelerde çocuk koruma evleri açma zorunluluğu 6360 sayılı kanunla birlikte nüfusu 100.000’i geçen büyükşehir belediyelerinde zorunlu hale gelmektedir (Şahinoğlu, 2014:82). Ayrıca 5393 sayılı kanunda belediyelerin okul öncesi eğitim verecek kurumlar açabileceği, okul binaları yapabilmesi ve okulun bakım, onarım, tadilat işlerini yapabileceği, okulun araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını temin edebileceği belirtilmektedir (Selek Öz, 2010:58).

Onuncu Kalkınma Planında ise çocuklar ve gençlere yönelik olarak, çocukların yoksulluğun etkisinden korunması, istihdam edilmemiş gençlerin iktisadi ve sosyal hayata katılımını sağlanması, çocuk işçiliğinin önlenmesi, dezavantajlı gençlerin karar alma mekanizmasına katılımının sağlanması ve onların şiddetten, zararlı alışkanlıklardan uzaklaştırılması, sportif, kültürel ve sanatsal etkinliklere yönelmelerinin sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca koruyucu erken dönem çocuk gelişim programlarının yetersiz olması ve sadece okullarla sınırlı kalmasından

böylesi programları artırmak, gençlerin işgücüne katılımının sağlanması amaçlanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013).

Çocuklar ve gençlerin korunması için yürütülen eğitim hizmetleri ayrı bir öneme sahip olmaktadır. Bu bakımdan belediyelerce çocuk ve gençler için; gençlik merkezleri açma, sportif, kültürel, sanatsal ve meslek edindirme faaliyetleri, çocuk meclisleri, çocuk kulüpleri açmak, çocuk oyun alanları oluşturmak, rehabilitasyon hizmetleri sunmak ve topluma kazandırmak, barınma yerleri inşa etmek gibi sosyal belediyeçilik uygulamaları bulunmaktadır (Çiçek, 2012:106). Ayrıca belediyelerce kreş, çocuk yuvası, park, oyun alanları, trafik ve eğitim alanlarında çocuklara yönelik hizmetler verilmektedir. Belediyelerin bunun yanında başarılı çocukları ödüllendirme gibi faaliyetleri bulunmaktadır (Akarsu, 2014:55-56).

2.2.5.4. Yoksullara yönelik uygulamalar

Kentsel yoksulluk yerel yönetimler açısından anlayış biçimi ve üretilen politikalar bakımından ayrı bir öneme sahip olmaktadır. Kentlerde gerekli düzeyde yaşam standartlarına sahip olmayan ötekileştirilen yoksul kesimin topluma kazandırılması ve bu kesime insan onuruna yaraşır politikaların önemi artmaktadır. Yoksul kesime dönük bu uygulamaların ortaya koyulması ve yeni politikalar üretilmesi sosyal devlet anlayışı veya sosyal belediyeçilik anlayışının gereği olarak görülmektedir (Yaylı, 2009:400).

Yoksulluk nedeniyle toplumsal dışlanmanın ortadan kaldırılması için düzenlenecek eğitim faaliyetleri ile kişilerin istihdam edilebilme olanakları artırılarak ekonomik ve toplumsal hayatla ilişkileri kuvvetlendirilmektedir. Belediyeler yoksulların yaşamlarını sürdürmeleri adına sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler sunmaktadır. Belediyelerin düzenli olarak gerçekleştirdiği sosyo-kültürel etkinliklerle topluma yoksulların toplumla bütünleşmesi kolaylaşmaktadır. Ücretsiz geziler, sportif etkinlikler, kültürel ve sanatsal etkinlikler bu eğitim faaliyetleri arasında sayılmaktadır (Şahinoğlu, 2017:58).

Belediyeler tarafından yoksullar için aşevleri, ücretsiz yemek ve ekmek hizmeti, yakacak ve gıda yardımları, giyim ve ev eşyaları yardımları, hayır marketleri oluşturmak, nakdi yardımlar, ücretsiz sağlık hizmeti, öğrencilere kırtasiye yardımları gibi faaliyetler sunulmaktadır (Çiçek, 2012:108).

4109 sayılı kanun çerçevesinde askerde olan kişilerden ailesinin geçimini kendisi sağlayanların ailelerine belediyelerin sosyal yardım yükümlüğü bulunmaktadır. Öte yandan belediyelerin afete uğrayanların yemek, giyim, ısınma,

barınma gibi ihtiyaçlara yönelik sosyal belediyeçilik faaliyetleri bulunmaktadır. Bu yardımlardan afet gibi durumlarda toplumun her kesimi ayrıt edilmeksizin yararlanmaktadır. Ayrıca bu durumlarda sosyal yardıma ihtiyaç duyan kesim artış göstermektedir. 5216 sayılı kanunda Büyükşehir Belediyelerinin ihtiyaç duyulduğunda afet bölgelerine malzeme desteği sağlayabileceği düzenlenmiştir (Yıldırım ve Göktürk, 2008:251).

2.2.5.5. Kadınlara yönelik uygulamalar

Temelleri aileye dayanan ve geleneksel değerlerin devam ettiği toplumlarda sosyal politika harcamalarının azaldığı görülmektedir. Aile, bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasında ilk ve en önemli birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş olan ülkelerin belediyelerinde aile birliğinin korunması büyük bir öneme sahiptir. Türkiye’de de belediyeler tarafından kadınlar ve aileye yönelik faaliyetler bulunmaktadır. 5393 sayılı yasada nüfusu 50.000 üzerinde olan belediyelere kadın sığınma evleri yapma zorunluluğu 6360 sayılı yasa ile 100.000 üzerinde nüfusa sahip büyükşehirlerde kadın ve kimsesiz çocuklar için konukevi açma zorunlu hale gelmektedir. Ayrıca belediyelerin kadınlara yönelik şiddeti önleme amacıyla faaliyetleri bulunmaktadır. Belediyelerce ailenin korunması için danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri sunulmaktadır (Ersöz, 2011:179-181).

Dokuzuncu Kalkınma Planı ile aile ve kadına yönelik olarak eğitim programları başlatılarak ailelere danışmanlık hizmetleri, yoksul aileler için yardımlar artırılmaktadır. Kadının işgücüne katılımı artırılarak, kadına yönelik şiddeti azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Onuncu Kalkınma Planı ile toplumsal cinsiyet eşitliği yönünden kadınların sosyo-kültürel ve iktisadi hayattaki rollerinin güçlendirme, aile kurumunun korunması ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması temel amaç olarak görülmektedir. Aile yardımlarının iyileştirilmesi, danışmanlık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, evlilik öncesi eğitimin artırılması, kadınların karar alma sürecinde daha çok bulunmaları, kadın istihdamının artırılması, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın kaldırılması için erken çocukluktan başlanarak eğitimle sosyal bilinç seviyesini yükseltmek gibi sosyal politika uygulamalarının düzenlenmesi hedeflenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2013:40-41).

Kentlerde gecekondularda ve kırsalda kadınların daha çok ihmal edildiği görülerek ve bu kadınların toplumsal hayata katılmaları gerekmektedir (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 249). Belediyeler tarafından kadınlar için; kadın kulübü açma, eğitim, kültürel ve spor faaliyetlerinde bulunma, aile merkezleri kurma, kadınlara

mesleki kurslar açma, okuma yazma kursları açma, sosyal yardımlarda bulunma gibi sosyal belediyecilik uygulamaları gerçekleştirilmektedir (Çiçek, 2012:107).

2.2.5.6. Diğer sosyal belediyecilik uygulamaları

Belediyelerin yaşlılar, kadınlar, engelliler, yoksullar, gençler ve çocuklar gibi dezavantajlı kesimlere yönelik sosyal yardım faaliyetlerinin yanında daha geniş çerçevede kültür, sağlık, spor ve eğitim gibi alanlarda kentsel gelişime paralel olarak sosyal belediyecilik faaliyetleri bulunmaktadır. Bu faaliyetler şunlardır (Şahinoğlu, 2014:79; Mermer, 2016:69);

- **Eğitim Faaliyetleri:** Öğrencilerin liselere ve üniversitelere hazırlanması amacıyla kurslar açılması ve öğrencilere ücretsiz eğitim sunulması; okulların gerekli bakım, onarım ve tadilat işlerinin yapılması; durumu olmayan öğrencilere okul kırtasiye malzemesi yardımında bulunmak.
- **Sağlık Faaliyetleri:** Dezavantajlı gruplar (engelli, yaşlı, muhtaç) için evde sağlık hizmetleri sunmak, ücretsiz muayene ve ücretsiz ilaç yardımı yapmak.
- **Kültürel Faaliyetler:** Ücretsiz ya da düşük ücretli etkinlikler düzenleme, kütüphane, tiyatro, müzeler gibi kültürel yerler açmak.
- **Sportif Faaliyetler:** Sportif etkinlikler düzenleyerek başarılı olanların ödüllendirilmesini sağlamak, amatör kulüplere destek vermek, halı saha gibi spor tesisleri açmak.

Belediyelerin sosyal belediyecilik anlamında sunmuş olduğu birçok uygulama olduğu görülmektedir. Bu bakımdan belediyelerin kentin gelişimi ve kentleşme bakımından önemli roller üstlendiği ortaya çıkmaktadır (Şahinoğlu, 2014:80).

2.2.6. Sosyal Belediyecilik Uygulama Sorunları ve Çözüm Önerileri

Dezavantajlı kesimlere yönelik olarak yürütülmekte olan sosyal belediyecilik uygulamalarının sunulmasında birtakım sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların birçoğunun temelde belediyelerin genel sorunları olduğu görülmektedir. 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2012 tarihli ve 6360 sayılı kanun bu sorunların çözümü açısından yapılmış olan önemli reformlardır (Çöpoğlu, 2014:237).

Sosyal hizmet ve sosyal yardımlar bakımından yaşanan sorunların ortadan kaldırılması kurumlara duyulan güveni artırmakta ve sosyal belediyecilik

faaliyetlerinin aslına uygun gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Kesgin, 2012a:176). Türkiye genelinde birçok belediye tarafından sosyal belediyeçilik faaliyetleri gerçekleştirilse de bu faaliyetlerin tatminkâr düzeyde olmadığı görülmektedir. Belediyelerce sosyal hizmetleri sunma bir görev olarak tam anlamıyla kavranmamaktadır. Sosyal yardım ve hizmetlerin merkezi yönetim, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler tarafından sağlanması hizmet sunumunda yetki karmaşasına yol açmaktadır. Bu hizmetlerin sunulmasını yerel yönetimler merkezi idarelerden beklemektedir. Belediyelerin kaynak yetersizliği en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle sosyal belediyeçilik faaliyetleri genellikle büyükşehir belediyelerince yerine getirilmektedir. Diğer belediyelerin kaynak yetersizliği nedeniyle çevre temizliği ve alt yapı hizmetleri gibi asli görevlerini yerine getiremedikleri görülmektedir (Çevikbaş ve Hiçyılmaz, 2015:35).

Sosyal belediyeçilik sorunları genel anlamda incelendiğinde; yerel yöneticilerin sosyal politikalar hakkında bilgi eksikliği olduğu ve sosyal belediyeçilik anlayışına olumsuz yaklaştıkları ortaya çıkmaktadır. Sosyal yardım ve hizmetlerin sunulmasında veri ve bilgilerin yetersiz olduğu görülmektedir. Ayrıca belediyeler arası koordinasyon eksikliğinin sosyal hizmetlerin sunulmasında çok başlılığa ve kaynak israfına neden olduğu görülmektedir. Bunun yanında belediyelerin yasa ile verilmiş görev ve yetkilerinin sunulmasını denetleyecek etkin bir sistem bulunmamaktadır (Ateş, 2009:93-94; Çöpoğlu, 2014:237-243; Çevikbaş ve Hiçyılmaz, 2015:35; Kesgin, 2012a:176-189).

Sosyal belediyeçilik sorunlarının ortadan kaldırılması için; belediyelerin yasa ile verilmiş görevlerinin tam anlamıyla yapmalarının sağlanması gerekmektedir. Sosyal yardım ve hizmetlerin merkez, yerel ve sivil toplum kuruluşlarından hangisi tarafından yerine getirilmesi gerektiği net olarak belirlenmelidir. Belediyelerin mali kaynaklarının artırılması gerekmektedir. Yoksulların toplumla bütünleşmesi sağlanmalıdır (Ateş, 2009:93-94; Çevikbaş ve Hiçyılmaz, 2015:36).

Sosyal belediyeçilik uygulamaların etkin biçimde sunulması için öncelikle halkın ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu faaliyetlerin toplumun yalnızca bir kesimine değil bütününü kapsayacak şekilde uygulanması gerekmektedir. Kurumlar arası koordinasyon ve ortak bir veri tabanı oluşturulması ile kayırmacılığın ortadan kaldırılarak ihtiyaç sahiplerinin sosyal hizmet ve yardımlara ulaşmasının sağlanması gerekmektedir (Çevikbaş ve Hiçyılmaz, 2015:36).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Devletlerin müdahaleci anlayışının önem kazandığı 1940 yıllar ve sonrasında refah politikaları önem kazanmıştır. Ekonomik ve sosyal hayata yapılan müdahaleler ile devletler toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemişlerdir. 1970’li yıllara kadar etkisini sürdüren refah politikalarının devletler tarafından yürütüldüğü görülmektedir. 1970’li yıllardan itibaren yerelleşme etkisiyle refah politikaları yerel yönetimler tarafından sunulmaya başlanmıştır. Devletin piyasadan çekilmesi ile belediyeler toplumun ihtiyaçlarını karşılamada etkin hale gelmiştir. Sosyal sorunlar karşısında günümüz yerel yönetimleri tarafından, sosyal belediyecilik olarak ifade ettikleri bazı önlemler ve yerel politikalar sunulmuştur. Çalışmada bu uygulama örnekleri ile kavramsal ve teorik anlamda sosyal belediyeciliğin örtüşüp örtüşmediği 2014 yılında büyükşehir olan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi üzerinden tartışılacaktır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik uygulamalarının yararlananlar açısından değerlendirilmesi ve uygulamalar hakkında çıkarım yapılması amaçlanmaktadır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Çalışma, sosyal belediyecilik faaliyetlerinin sunumu konusunda yerel yönetimlerin aktif ya da pasifliğini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan çalışma, sosyal belediyeciliğin sadece 1970’li yıllar sonrasında ortaya çıkan bir olgu değil aslında daha eski bir geçmişinin olduğunu ortaya koymaktadır. 1929 ekonomik krizi sonucu devletlerin sosyal ve ekonomik hayata müdahalesi ile refah politikalarının etkinlik kazandığı görülmektedir. Bu nedenle çalışmada öncelikle sosyal devlet anlayışı ele alınacak olup kavramın tarihsel geçmişi, tanımlamaları ve geçirdiği değişimler anlatılmaktadır. Ayrıca merkez eliyle sunulan hizmetlerin yerel yönetimlere

devredilmesi ile ilgili yerelleşme konusuna değinilmiştir. Bu sayede sosyal devlet ve sosyal belediyeçilik arasındaki bağ kurulmuştur.

Sosyal belediyeçilik ile sosyal devlet arasındaki bağ kurulduktan sonra sosyal belediyeçiliğin kavramsal analizi, tarihsel süreçteki gelişimi dünya ve Türkiye açısından incelenmiştir. Ayrıca sosyal belediyeçilik kavramının işlevlerine değinilmiştir.

Sosyal belediyeçilik anlayışının Türkiye'deki temelini sağlamlaşmasını sağlayan 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 6360 sayılı kanun üzerinden konunun yasal dayanakları incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında engellilere, çocuklara, gençlere, yoksullara, kadınlara ve yaşlılara yönelik uygulamalara değinilmiştir. Son olarak sosyal belediyeçilik uygulama sorunları ele alınarak çözüm önerilerinden bahsedilmiştir.

Çalışmada Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde yapmış olduğu çalışmaları incelenmiştir. Bu kapsamda bağlı birimlerin çalışmaları ele alınmıştır. Ayrıca Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nden edinilen bilgiler çerçevesinde sosyal belediyeçilik uygulamaları ile ilgili vatandaşlarla görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler neticesinde uygulamaların sayısal değerlerle vatandaş memnuniyeti açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışmanın sonuç ve değerlendirme kısmında ise yapılan araştırmaların analizi ortaya koyulmuş olup konu hakkında çıkarımlar yapılmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

20. yüzyılın sonlarına doğru neoliberalizmin yükselişiyle yerel yönetimler yeniden biçimlenmiştir. Neoliberal dönemde çeşitli yerel yönetim örnekleri içinde sosyal belediyeçiliğin özgün bir durumu ortaya çıkmaktadır. Kentsel yoksulluk ve göç gibi önemli sosyal sorunlar karşısında hem liberal hem de alternatif yerel yönetim anlayışlar farklı sosyal belediye örnekleri göstermektedir. Bu bağlamda bu çalışmada sosyal belediyeçiliğin ne olduğu, mekanizmaları ve politikaları incelenerek Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'ndeki uygulama örnekleri incelenmektedir.

Kentsel sorunlardan sosyal dışlama, yoksulluk ve düzensiz göç yerel yönetimlerin bazı önlemler almasını zorunlu kılmıştır. Sosyal belediyeçilik olarak adlandırılan uygulamaların gerçekte kavramsal ve teorik olarak yapılanla örtüşüp

örtüşmediği incelenmektedir. Neoliberal dönemde belediyelerin ilgili politikalarına yeni tanımlar yapmak veya sosyal belediyeciliğin bugünkü anlamını tartışmak bu çalışmanın katkısı olarak düşünülmektedir.

Çalışma yeni kurulan Büyükşehir Belediyelerinin sosyal belediyecilik adı altında yaptığı çalışmalarının yeterlilik seviyesini göstermesi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca çalışmada Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin ne ölçüde sunulduğunun gösterilmesi çalışmayı bu konuda yapılan çalışmalardan ayırmaktadır.

3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada öncelikle konu ile ilgili kitap, dergi, makale, tez gibi kaynaklar üzerinden detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler neticesinde konunun altyapısı oluşturulmuştur. Yapılan alan araştırmasında ise öncelikle Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlamında faaliyet yürüten birimleri tespit edilmiştir. Bu kapsamda birimlerle görüşmeler yapılarak konu ile ilgili bilgiler temin edilmiştir. Ayrıca Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin merkezinde yer aldığı tespit edilen Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na 02.01.2019 tarihli ve 52 sayılı dilekçe ile başvuru yapılmış ve bağlı birimlerinin 2014 yılından sonra yapmış olduğu sosyal belediyecilik faaliyetleri istenilmiştir. Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve diğer daire başkanlıklarından elde edilen veriler harmanlanmıştır.

Çalışma evrenini oluşturan Kahramanmaraş ilindeki bütün sosyal belediyecilik faaliyetlerinden yararlananların hepsine ulaşılması güç olduğundan araştırmanın amacına yönelik olarak koşullu örnekleme yöntemi seçilmiştir. Burada görüşmecilerde aranan nitelik ise yöneltilecek sorularda belirtilen faaliyetten yararlanması veya yararlananlar hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Ayrıca çalışmada tek bir kurumun ele alınarak ayrıntılı olarak tanıtılmasına yönelik çalışmalar yapılması tanıtıcı araştırma yöntemlerinden olan örnek olay monografilerinden yararlandığını göstermektedir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden elde edilen veriler ışığında yapılandırılarak hazırlanan açık uçlu sorular yüz yüze görüşme sırasında önceden tespit edilen 51 kişiye yöneltilmiştir. Veriler ile kişilerin görüşleri karşılaştırılarak çalışmalar hakkında somut bilgiler ortaya konulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Belediyeler, sosyal uygulamalarının sunulmasında merkezi yönetimin yereldeki görünmez eli gibi hareket etmektedir. Sosyal devlet anlayışının gereği olarak ortaya çıkan bu durum zamanla sosyal belediyeçilik anlayışını da güçlendirmiştir. Merkezi yönetimin özellikle Büyükşehirlerde kanunlarla desteklediği sosyal uygulamalar yerel idarelerin vatandaşlarla arasında önemli bağ kurmaktadır. Uygulamalarda görülen birtakım sorunlar bu bağı zedelerken iyi uygulama örnekleri ise yerel idarelere güveni artırıcı rol üstlenmiştir.

Bu başlık altında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nden temin edilen bulgular ele alınmaktadır. Bu bulgular ışığında uygulamalardan yararlanan kişiler ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin cevapları neticesinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik uygulamalarının sunumundaki olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirilmiştir.

4.1. KMBB'DE SOSYAL BELEDİYEÇİLİK

Yeni bir belediyeçilik anlayışının başlangıcı sayılan 1980'li yıllarda belediyelerde önemli değişimler yaşanmıştır. Büyükşehirlerin yakınında bulunan yerleşim yerlerinin ana belediyelere bağlanmasına yönelik düzenlemeler ile birlikte birçok belde belediyeleri kapatılarak tek bir ana belediye haline dönüştürülmüştür. Ayrıca bu dönemde belediye gelirleri kısmen de olsa artırılmıştır. 1984 yılında ise hukuki dayanağı 1982 Anayasasına dayandırılarak büyük kentler için Büyükşehir yönetimi uygulaması hayata geçirilmiştir. 2000'li yıllarda Avrupa Birliği ve küreselleşmenin etkisi yeniden yapılanma sürecinin yön çizmesini sağlamıştır. 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun yanında 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelerin yeni belediyeçilik anlayışına uygun olarak görevleri artırılmıştır (KMBB, 2014:17-20). Ayrıca 2012 tarihli ve 6360 sayılı kanunla birlikte 14 ilde Büyükşehir Belediyesi Kurulmasının yanında 27 ilçe kurulması kararlaştırılmıştır (6360 Sayılı Kanun, 2012).

Kahramanmaraş Belediyesi, 2014 yılında Büyükşehir Belediyesi statüsü kazanmasıyla birlikte sınırları il mülki sınırı kabul edilerek 6360 sayılı yasa kapsamında yeniden yapılanma sürecinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi adını almıştır. Ayrıca Onikişubat ve Dulkadiroğlu adıyla iki yeni merkez ilçe kurularak köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahallelere dönüştürülmüştür. Kahramanmaraş il mülki sınırları içerisinde 11 ilçe belediyesi ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi yeniden yapılanma ile birlikte mahalli idare yönetimini oluşturmaktadır. Bu çerçevede hizmet alanlarının, görev ve sorumluluklarının arttığı görülmektedir (KMBB, 2014:20).

Kahramanmaraş, 6360 sayılı kanun ile birlikte Büyükşehir statüsü kazanan 14 il arasında yer almaktadır. 2014 yılı Mart ayında yapılan yerel seçimlerle birlikte il mülki sınırlarında sunulacak hizmetlerinin sorumluluğunu üstlenen Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin kısa zamanda önemli sosyal belediyeçilik faaliyetlerini gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi yaşlılar, engelliler, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı gruplara yönelik yaptığı örnek çalışmalarla birçok sosyal belediyeçilik ödülü almıştır (www.kahramanmaras.bel.tr).

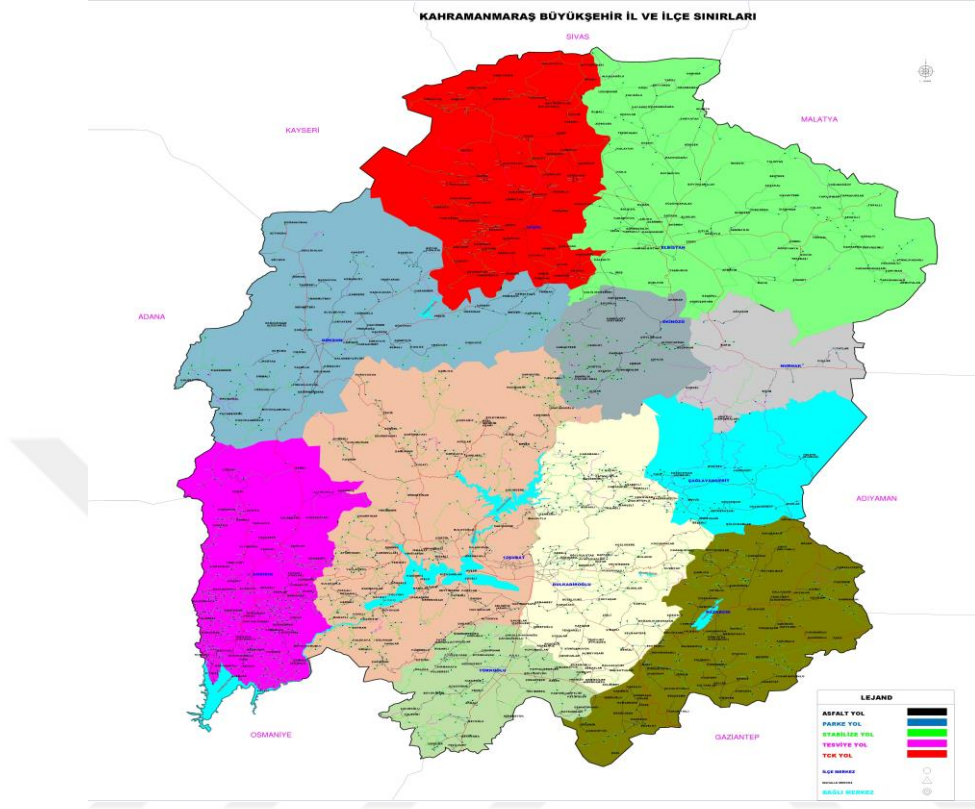
4.1.1. Coğrafi Konum ve Nüfus Özellikleri

Kahramanmaraş ilinin yerleşim tarihi çok eski zamanlara dayanmaktadır. Yüzölçümü yaklaşık 14.525 km² olan Kahramanmaraş'ın doğusunda Malatya ve Adıyaman, güneydoğusunda ve güneyinde Gaziantep, güneybatısında Osmaniye, batısında Adana, kuzeybatısında Kayseri, kuzeyinde ise Sivas iline sınır komşuluğu bulunmaktadır (www.kahramanmaras.gov.tr).

Kahramanmaraş ilinin 2018 yılsonu itibariyle nüfusu 580.410 erkek (%50,70), 564.441 kadın (%49,30) olmak üzere toplam 1.144.851 kişiden oluşmaktadır. 2012 tarihli ve 6360 sayılı kanun kapsamında kurulan merkez ilçe belediyeleri olan Onikişubat (418.379 kişi-%36,54) ve Dulkadiroğlu (222.938 kişi-%19,47) sınırları içerisinde il nüfusunun %56,01'i (641.317 kişi) yaşamaktadır. En az nüfusa sahip yerler ise Nurhak (12.592 kişi-%1,10) ve Ekinözü (11.839 kişi-%1,03) ilçeleri olarak göze çarpmaktadır. Elbistan ilçesi 142.548 (%12,45) nüfusu ile en fazla nüfusa sahip ilçeler arasında yer almaktadır. Elbistan ilçesini 81.423 (%7,11) nüfusu ile Afşin ilçesi, 73.770 (%6,44) nüfusu ile Türkoğlu ilçesi takip etmektedir. 68.838 (%6,01) nüfuslu Pazarcık ilçesini, 55.985 (%4,89) nüfusu ile Göksun ilçesi,

33.193 (%2,90) nüfusu ile Andırın ilçesi ve 23.346 (%2,04) nüfusu ile Çağlayancerit ilçesi izlemektedir (www.tuik.gov.tr).

Şekil 4.1. Kahramanmaraş Büyükşehir İl ve İlçe Sınırları

Kaynak: (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2019).

4.1.2. KMBB Birimlerinin Sosyal Belediyecilik Çalışmaları

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ve bağlı birimleri tarafından birçok sosyal belediyecilik uygulamalarının hayata geçirildiği görülmektedir. Bu başlık altında öncelikle Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin 2014-2018 yılları arasında sosyal belediyecilik faaliyetleri gerçekleştiren birimlerine ve bu birimlerin uygulamalarına değinilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Birçok belediyede olduğu gibi Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinde de sosyal belediyecilik faaliyetlerinin merkezi olarak Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı gösterilebilir. Özellikle bünyesinde barındırdığı Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü sosyal yardımların sunulması konusunda önem kazanmıştır. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğüne sosyal yardımların dışında yoksullara yönelik sosyal hizmetler ile yaşlılara yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Aynı daire başkanlığı bünyesinde bulunan Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından kadınlara yönelik danışmanlık, eğitim ve kurs hizmetleri sunulmaktadır. Ayrıca çocuklara yönelik oluşturulan bilim sınıflarında birçok projenin ortaya çıkarılması

sağlanmaktadır. Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü ise Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik anlamında önemli çalışmalar gerçekleştirdiği birimleri arasında yer almaktadır. Engellilerin yaşamlarını kolaylaştıracak medikal cihaz yardımları ile engelli birey ve ailelerine yönelik danışmanlık hizmetleri bu çalışmaların en önemlilerindedir. Mesleki Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından sunulan meslek edindirme kursları ve öğrencilere yönelik deneme sınavları önemli sosyal belediyeçilik faaliyetleri arasında yer almaktadır (KMBB, 2019).

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı bünyesinde bulunan Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğü tarafından gençlere ve çocuklara yönelik önemli kurs ve etkinlikleri sosyal belediyeçilik uygulamaları arasında sayılmaktadır. Bunun yanında il genelinde mahallelere kurulan çocuk oyun grupları ve çocuklara yönelik düzenlenen bir takım etkinlikleri ile Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı da sosyal belediyeçilik faaliyeti gerçekleştiren birimler arasında bulunmaktadır. Ayrıca Mezarlıklar Dairesi Başkanlığı tarafından sunulan taziye hizmetleri, Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı tarafından gençlere ve çocuklara yönelik olarak yapılan halı saha ve sentetik çim sahalar ise bu daire başkanlıklarının sosyal belediyeçilik anlamında önemli çalışmalar gerçekleştirdiğini göstermektedir (KMBB, 2019).

4.1.3. Mekân ve Sosyal Belediyeçilik İlişkisi

Sosyal boyutlu hizmetler geçmişten günümüze kadar yerel yönetimlerin gündemini oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin etkinliğini belirleyen unsurları arasında yer alan kentleşme, belediyeleri önemli aktör haline getirmiştir. Kentleşmenin artması sosyal uygulamalara ihtiyacı da artırmıştır (Kesgin, 2012b:127).

Sanayi kapitalizmi ile birlikte kentsel mekânlar ve kentleşme çok önemli bir yere sahip olmuştur. Sanayileşme sürecinden günümüze kentler sürekli olarak gelişmişlerdir. Lefebvre'e (2014) göre kapitalizmin gelişmesi, kent mekânını keşfetmesi sayesinde olmuştur. Aynı zamanda kapitalizm, kentleri olağanüstü düzeyde büyütülmüştür. Bunun nedeni ise kapitalizmin kentleri mekân seçmesidir. Kapitalizm, mekân seçtiği yeri büyütüp, geliştirerek cazibe merkezi haline getirmiştir. Bu durum kentleri hizmetlerin, tüketimin, üretimin ve yönetimin merkezine dönüştürmüştür. Bu bakımdan kentler ekonomik, siyasi ve sosyal olarak merkezi roller üstlenmişlerdir. Dünya nüfusunun çoğunluğu kentlerde

toplanmaktadır. Kentlerde meydana gelen nüfus artışı yerel idarelerin yetkinliğini de artırmaktadır (Kesgin, 2012b:128).

Harvey'e (2002:160) göre sermaye birikimi kentleşmeyi artırdıkça patlama noktasında kentsel artış, en fazla gelişmekte olan ülkelerin kentlerini etkilemektedir. Bunun sonucunda kentsel merkezlerin işlevleri ve rolleri artmaktadır. Castells'e (1997:48) göre sermayenin küreselleştiği ve siyasileştiği dönemde sermaye kentleri de önemli bir konuma yükselmiştir. Kentsel büyüme kentleri mekân tutan insanların sorunlarının da artmasına neden olmuştur. Artan bu sorunlar yerel yönetimlerin de görev, yetki ve sorumluluklarını artırmıştır. Yerel yönetimler kentsel mekânda vatandaşlara en yakın kurum olarak görülmektedir. Bu yüzden sosyal hizmet ve yardımlar konusunda yerel idareler temel hizmet sağlayan birimler olmuştur. Özellikle belediyelerin mevzuat dayanaklı ve toplumsal talepler doğrultusunda sosyal uygulamalarını artırdığı görülmüştür (Kesgin, 2012b:127-128).

Günümüzde kentlerde artan işsizlik, yoksulluk vb. sorunlar belediyeler tarafından çözülmektedir. Belediyeler özellikle kente göçle gelen ve işgücünün gereklerini taşımayan vatandaşlarının temel ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir aktör olarak görülmektedir. Yerelleşme ve sosyal devlet anlayışı yerel yönetimlerden sosyal refah beklentilerini artırmaktadır. Sanayileşmiş kentlerde ortaya çıkan gecekondu bir çok sorunun temelini oluşturmuştur. Kentlerde görülen zenginlik ile yoksulluğun, lüks alanlar ile kırık dökük mekânların birlikte yer alması bir takım çatışmayı doğurmuştur. Burada kentsel yoksulluğun arttığı görülmektedir. Bunun sonucunda yoksul ve muhtaçlara yönelik sosyal hizmetler ve sosyal yardımların halka en yakın kurumlar olan yerel idarelerce sunulması zorunluluk arz etmiştir. Göç ve kriz dönemlerinde artan yoksulluğa karşı belediyeler zorunlu olarak kendi sorumluluk alanında (mekânında) sosyal belediyeçilik uygulamalarına başlamışlardır (Kesgin, 2012b:172-173).

4.2. KMBB'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Sosyal belediyeçilik anlayışına sahip olma Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin temel ilkeleri arasında yer almaktadır. Bu başlık altında ise 6360 sayılı kanun kapsamında Büyükşehir statüsü kazanan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin 2014 yılından 2018 yılı sonuna kadar yapmış olduğu sosyal belediyeçilik faaliyetleri ve bu konuda vatandaşların görüşleri değerlendirilmektedir.

4.2.1. Sosyal Yardımlar

Sosyal yardımlar konusunda önemli eserler ortaya koyan Kutlu'ya (2015:17) göre Türkiye'de sosyal yardımlar, nicel (miktar, kapsam, yararlanan sayısı vb.) ve nitel (kurumsal yapı, yardım temelli ilişkiler, davranış biçimleri ve düşünme tarzları) olarak gelişim göstermektedir. Ayrıca Kutlu eserinde sosyal politika araçları arasında yer alan sosyal yardımların devlet ve işgücü piyasası arasındaki ilişkisi olarak görüldüğünden bahsetmektedir. Bu bakımdan Kutlu (2015) sosyal yardımları işgücü ve işsizlik ekseninde değerlendirmiştir.

1980'li yıllardan itibaren önemi artan sosyal yardımlar özellikle 2000'li yıllardan itibaren devletin sosyal politika programları arasında yer almaktadır. Bu dönemde sosyal yardımlar konusunda, yalnızca devletin merkezi kamusal yardımları olarak değil aynı zamanda yerel yönetimlerin ve özel sosyal yardım uygulamaları olarak önem kazanmıştır. Özel sektör, merkezi ve yerel yönetimler yardımlarla yalnızca uygulama düzeyinde değil aynı zamanda sosyal yardımların Türkiye'nin ekonomik, sosyal-siyasal ve ideolojik yapılarının içerisinde güçlü ve kalıcı olarak yerleşmesini sağlamıştır. Sosyal politika programları ve sosyal devlet anlayışının merkezine yoksullar, yaşlılar, çocuklar, işsizler, engelliler, düşükler yerleştirilmiştir. AKP döneminde sosyal yardımların, kamusal sosyal yardımların yanı sıra özel sosyal yardım kuruluşları, hayırsever kişiler ve özel sektörü de içine alarak geniş bir çerçevede gerçekleştiği görülmektedir. Kutlu'ya (2015:169) göre bu model sosyal yardım yönetişimi olarak kavramsallaşmıştır. Ayrıca sosyal yardımlar yerel yönetimler ile toplum arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirmektedir. Bu kapsamda muhtaçlara yardım uygulamalarının sosyal belediyeçilik olarak kurumsallaştığı belirtilmiştir.

Sosyal yardım yoksullar ve muhtaçlar için hayata tutunma aracı olarak tanımlanmaktadır. Sosyal yardımlar yardıma muhtaçların acil ve insani ihtiyaçlarının karşılanması ile bu kesimlerin temel sorunlarını çözüme kavuşturmaktadır. Bu bakımdan sosyal yardımların sosyal belediyeçilik işlevleri arasında da yer alan sosyalleştirme ve dışlamayı engelleyici katkıları bulunmaktadır. Ayrıca sosyal yardım kimi zaman muhtaçların temel ihtiyaçlarını karşılarken kimi zaman ise bu kişilerin başkasına muhtaç olmama garantisi vermektedir (Kesgin, 2014: 52).

Çalışma sahamız olan Kahramanmaraş'ta sosyal yardımlar konusunda büyükşehir belediye tarafından sosyal belediyeçilik adı altında birçok uygulama gerçekleştirilmektedir. Özellikle Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na

bağlı Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünce yoksul, yaşlı, kimsesiz ve düşkünlere yönelik gıda paketi, giyim eşyası, ev eşyası, odun yardımı gibi birçok sosyal yardım yapılmaktadır. Ayrıca Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü sayfasında sosyal belediyeçilik kişilerin hayat standartlarının yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında sosyal hizmetin sosyal devlet olmanın gereği olduğu belirtilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Gıda Bankaları (Gıda Kart-Dermankart Hizmeti): 2007 yılında muhtaç vatandaşların genel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak market görünümünde Kahramanmaraş Belediyesi tarafından Şehr-i Nimet Gıda Bankası açılmıştır. Daha sonra açılan Barbaros ve Namık Kemal Gıda Bankaları (Gıda Market) ile muhtaçlara “verileni değil istediğini alma” imkânı sağlamaktadır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2015:178-179).

Kahramanmaraş ilinin üç ayrı noktasında (Şekerdere, Namık Kemal, Barbaros) hizmet veren gıda bankalarından gıda yardımları sürekli olarak devam eden hizmetlerden olmakla birlikte 2018 yılı içerisinde gıda bankaları kapatılarak Dermankart hizmeti verilmeye başlanmıştır (www.kahramanmaras.bel.tr).

2014 yılı içerisinde Şekerdere, Namık Kemal ve Barbaros Şehr-i Nimet Gıda Bankalarından toplam 11165 aileye yardımda bulunulmuştur. Bu dönemde gıda bankasına başvuru yapan ailelerin adreslerinde tespit ekiplerince yardıma muhtaç olup olmadığı, yaşam şartları, gelir durumları, sosyal güvencelerinin bulunup bulunmadığı hakkında incelemeler yapılmıştır. İncelemeler neticesinde ailelerin yoksulluk durumuna göre aylık, iki aylık ve üç aylık yardım kartları ile gıda bankalarından ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmıştır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2015:179);

Tablo 4.1. 2014 Yılı Gıda Bankalarından Yapılan Yardımların Dağılımı

GIDA BANKASI ADI	1 AYLIK GIDA YARDIMI ALAN AİLE SAYISI	2 AYLIK GIDA YARDIMI ALAN AİLE SAYISI	3 AYLIK GIDA YARDIMI ALAN AİLE SAYISI	TOPLAM
Şekerdere Şehr-i Nimet Gıda Bankası	819	1807	4468	7094
Namık Kemal Şehr-i Nimet Gıda Bankası	294	806	1700	2800
Barbaros Şehr-i Nimet Gıda Bankası	133	363	775	1271
TOPLAM	1246	2976	6943	11165

Kaynak: (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2015:178-181).

2014 yılı içerisinde Şekerdere Şehr-i Nimet Gıda Bankasından 7094 aileye, Namık Kemal Şehr-i Nimet Gıda Bankasından 2800 aileye, Barbaros Şehr-i Nimet Gıda Bankasından ise 1271 aileye yardım yapılmıştır.

Tablo 4.2. Yıllara Göre Gıda Kartı Verilen Kişi Sayısı

	2015	2016	2017
GIDA KARTI VERİLEN KİŞİ SAYISI	5460	8440	8663

Kaynak: (www.kahramanmaras.bel.tr).

2015-2016-2017 yılları faaliyet raporlarında gıda bankalarından gıda ve giyim yardımlarının yapıldığından bahsedilmektedir. Bu kapsamda Barbaros, Namık Kemal ve Şekerdere Gıda Bankalarından hizmet verildiği belirtilmiştir. 2015 yılı içerisinde 5460 kişiye, 2016 yılı içerisinde 8440 kişiye, 2017 yılı içerisinde ise 8663 kişiye gıda kartları verilmiştir.

2018 yılında gıda bankaları kapatılarak Dermankart uygulamasına geçilmiştir. Dermankart hizmeti ile ihtiyaç sahibi vatandaşlara verilen kartlara yükleme yapılarak anlaşmalı marketlerden alışveriş yapmaları sağlanmaktadır. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğünden temin edilen veriler incelendiğinde 9.901 ailenin bu hizmetten aktif olarak yararlandığı görülmektedir. Ayrıca büyükşehir belediye bünyesinde oluşturulan 7 ekip il genelinde adrese dayalı tespitler yaparak hizmetlerin gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması adına incelemelerde bulunmaktadır (www.kahramanmaras.bel.tr).

Tablo 4.3. Dermankart Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YARDIM YAPILAN AİLE SAYISI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	4516	14591
DULKADİROĞLU	3525	11897
ELBİSTAN	972	2655
AFŞİN	368	831
PAZARCIK	561	1710
TÜRKOĞLU	692	2012
ANDIRIN	214	601
GÖKSUN	492	1274
ÇAĞLAYANCERİT	481	1432
EKİNÖZÜ	86	235
NURHAK	81	215
TOPLAM	11988	37453

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde toplam 11988 ailenin Dermankartına 37453 yükleme yapıldığı tespit edilmiştir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2019). Bu doğrultuda Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin birçok ihtiyaç sahibine ulaştığı görülmektedir. Ancak bu verilerin gerçekliğinin ortaya koyulması için sosyal yardımlardan faydalanan vatandaşların Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin gıda kartı ya da dermankart uygulamalarını değerlendirmeleri istenilmiştir. Konu hakkında görüşülen aylık geliri 275 TL olan 55 yaşındaki Ev Hanımı Sümeyye: *“Evimizin hali ortada görüyorsun. Bizim ama şu tek göz yerde yaşamaya çalışıyoruz. Soba ile hem ısıtıyoruz hem de yemekleri sobada pişiriyorum. Dul maaşı alıyorum 550 TL iki ayda bir. Çocuklarımın ihtiyaçlarını buradan karşılıyorum. Ayrıca Sosyal Hizmetlerden de 3 aylık gıda yardımından faydalanıyordum. Şekerdere’de bir yer vardı market gibi. Gidip oradan ihtiyaçlarımızı karşılıyorduk ayda bir kere. Ne ihtiyacımız varsa orda bulabiliyorduk. Yağ, şeker, pirinç, makarna, çay. Belediyenin bize bu desteği sayesinde aldığım üç kuruş maaşı çocuklarıma harcayabiliyordum. Allah razı olsun ne diyeyim. Kapatıldı orası da. Sonra bize kart verdiler içerisine para yükledik dediler bir markete gönderdiler. Oradan ihtiyaçlarımız neyse karşılayın dediler. Gittim. Eskiden belli markalar vardı malzeme aldığımız yerde. Şimdi seçebiliyorum. Bir sürü çeşit oluyor orda. Belediyenin verdikleri kötü müydü yok hayır Allah onlardan bin kere razı olsun. Şimdi az bir malzeme (çay, şeker, peynir, makarna, zeytin) alabilsek de gidip en iyisini de alma imkânım oluyor. Aylıktan da üstüne koyup çok şükür evlatlarımla yaşayıp gidiyoruz.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Gıda kartı ya da dermankart uygulamaları hakkında görüşülen aylık geliri 1200 TL olan 49 yaşındaki Simitçi Hacı Mehmet ise: *“Ev kira. Aylık 300 TL kira ödüyorum. Simit satarak evimin geçimini sağlıyorum. Fırından her gün 100 tane simit alıyorum tanesi 60 kuruşa. Sokaklarda gezerek 1 TL’den satıyorum. Gün boyu 40 TL kazanıyorum hava yağışlı olmazsa. Aylık 1200 TL. Evimiz sobalı. Belediye’ye yardım için başvurduğum mahallede sürekli simit alan bir genç vardı o götürdü. Eve incelemeye geldiler. Bir sürü soru sordular. Sonra beni belediyeye çağırdılar. Bir kart verdiler. Kartla gıda bankası diye bir yere gittik Namık Kemal Mahallesinde. Ne ihtiyacın varsa al dediler kocaman market. Çocuklara birer tane çikolata aldım önce. Sonra yağ, çay, şeker gibi bir sürü şey aldım. Bu sene kapatılmış orası. Dermankart diye bir kart verdiler. Dışarıda bir alışveriş merkezinden gidip kendimiz*

alıyoruz kartla ihtiyaçlarımızı. Aylık 100 TL'lik malzeme alabiliyoruz. En gerekli yağ, makarna, çay, şeker ancak alabiliyoruz. Yetmiyor çünkü. Ama istediğimiz şeyin kalitelisini de alabiliyoruz. Ama eşim sağ olsun çok öyle gereksiz bir şey aldırıyor. O yüzden yetiyor bize şükür.” demiştir.

Görüşmecilerden aylık geliri 500 TL olan 65 yaşındaki Ev Hanımı Hatice ise: *“Burası Maraş'ın eski mahallelerinden. Ben 8-9 senedir burada yaşıyorum. Mağralı'yı herkes bilir. Evde kiracıyım ama bir ödüyorum 3-4 ay bir daha ödeyemiyorum. Gücüm yok. Artık mahalleli tanıdı. Herkes elimden tutuyor. 500 TL maaş alıyorum devletten. Bu zamanda neye yetecek ki o da. Belediyeciler geliyor arada. Onlar kart vermişlerdi. Büyük oğlumla gidip 2 ay üst üste Şekerdere'de market (Gıda Bankası) var oradan evin eksiklerini aldık mutfak malzemesi yani. Sonra geçen sene başka bir kart verdiler. Bu sefer şu eski halin orda bir yerden gittik malzeme almaya. 100 TL yüklemişler karta. 2-3 bir şey aldık yağ, çay, şeker baktık sadece bunlara yetti para. Yine de Allah razı olsun belediyeden. Bize sahip çıkıyor.”* diyerek konu hakkındaki bilgilerini aktarmıştır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin 2018 yılına kadar gıda kartlarından çok fazla kişinin yararlandığı görülse de kişilerin yalnızca temel ihtiyaçlarını karşılamada etkili olduğu görülmektedir. Dermankart uygulamasına geçilmesi sonrası kişilerin karta yüklenen belli miktar para ile ancak temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri tespit edilmiştir. Ayrıca derman kartlardan yararlanan kişiler bu uygulamanın farklı markaları seçme imkânı vermesi açısından iyi olduğunu vurgulasalar da kartlara yüklenen para ile çok sınırlı malzemeler alabildiklerini vurgulamışlardır.

Gıda Paketi Yardımı: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'ne müracaat eden ihtiyaç sahiplerine Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tespit ekiplerinin araştırmaları ve uygun görmeleri sonucu geçici süreliğine ihtiyaçlarını giderecek erzak (gıda) paketi yardımları yapıldığı görülmektedir. Ayrıca bu yardımların çoğunluğu ihtiyaç sahiplerin adreslerine Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından teslim edildiği belirtilmiştir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2016:175).

Tablo 4.4. Gıda Paketi Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YARDIM YAPILAN AİLE SAYISI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	9554	10623
DULKADİROĞLU	6716	9038
ELBİSTAN	1226	1285
AFŞİN	521	525
PAZARCIK	1647	1661
TÜRKOĞLU	1212	1354
ANDIRIN	1193	1195
GÖKSUN	714	717
ÇAĞLAYANCERİT	687	719
EKİNÖZÜ	331	331
NURHAK	191	193
TOPLAM	23992	27641

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014-2018 yılları arasında il genelinde toplam 23992 aileye 27641 gıda paketi yardımı yapıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Gıda paketi yardımlarından yararlanan kişilerle yardımı nasıl buldukları ve yeterli bulup bulmadıkları sorulmuştur. Bu kapsamda gıda paketi yardımlarından yararlanan aylık geliri 2045 TL olan 28 yaşındaki İşkur TYP Personeli Seda: “Gıda paketi yardımlarından 2017 yılında yararlandım. Gıda paketlerinde birçok malzeme vardı.(Çay, şeker, pirinç, zeytin, makarna, mercimek, bulgur.) O dönemde çalışmadığımdan ilaç gibi gelmişti bize. Güzel bir uygulama bence. Belediyemizden Allah razı olsun.” demiştir.

Görüşmecilerden aylık geliri 1000 TL olan 34 yaşındaki Temizlik Görevlisi Nuriye ise: “Bizim eve kadar getirmişlerdi gıda paketini. Şaşırdım ama sevindim de. Paket içi ağzına kadar doluydu. Ama markalarını bilmiyorum. Zaten markayla işimde yok. Çok müşkül durumdaydık. Eşim işten çıkarılmıştı. Fabrika işçisiydi. Eve yiyecek alacak paramız yoktu. Ne kadar sevindim anlatamam. Eşim geldi gördü o da sevindi. Çocuklara belli etmemeye çalışıyorduk yeni iş bulana kadar durumumuzu. Sonra eşim başka yerde işe başladı. Gerçekten unutamayacağım bir an oldu bana. Vermezler diyorduk ama belediye çok ilgiliydi. Hatta evimize gelen görevliler bize güven verdiler. Yardımların değerini o zaman anladım. Şimdi ben de çalışıyorum ve

kazancım az da olsa başka insanlara yardım etmeye çalışıyorum’’ diyerek konu hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur.

Gıda yardım paketlerinden yararlanan aylık geri olmayan işsiz ve hasta olan 62 yaşındaki Bekir ise: *‘‘Hastalığım nedeniyle uzun zamandır çalışamıyorum. Aileme katkı olmuyor. Yaşlandım artık. Belediyeden yardım paketi istedim. Evime kadar getirdiler.’’* demiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından muhtaç ve yoksullara yönelik olarak dağıtılan gıda paketlerinden yararlanan kişiler bu uygulamadan memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Özellikle yapılan yardımların kişilerin evlerine kadar götürülmesi uygulama açısından atılmış en önemli adımlardandır. Yalnızca görüşülen kişilerden Nuriye Hanım’ın gıda malzemelerinin markalarını bilmediğini belirtmesi uygulamanın olumsuz yönü olarak ortaya çıkmaktadır.

Eşya Toplama ve Dağıtım Merkezi: 01.05.2003 yılında Kahramanmaraş Belediyesi bünyesinde faaliyete başlayan Eşya Toplama ve Dağıtım Merkezinde vatandaşların kullanmadıkları giysi, ayakkabı vb. eşyaları toplanarak gerekli bakımları yapılarak ihtiyaç sahiplerine verildiği görülmektedir. Bu kapsamda Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü’nün ihtiyaç sahibi vatandaşlara mağazadan alışveriş yapar gibi giyim yardımlarını ücretsiz sunduğu görülmektedir. Ayrıca yaşlı ve hasta ihtiyaç sahiplerinin giyim yardımlarının da gıda yardımları gibi evlerine teslim edilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Tablo 4.5. Giyim Eşyası Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YARDIM YAPILAN AİLE SAYISI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	12557	172122
DULKADİROĞLU	9098	108834
ELBİSTAN	27	442
AFŞİN	13	186
PAZARCIK	53	577
TÜRKOĞLU	494	6133
ANDIRIN	27	388
GÖKSUN	29	374
ÇAĞLAYANCERİT	19	295
EKİNÖZÜ	2	14
NURHAK	2	111
TOPLAM	22231	289456

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde 2014-2018 yılları arasında Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından il genelinde toplam 22231 aileye 289456 giyim eşyası yardımı yapıldığı görülmektedir.

Konu ile ilgili giyim eşyası yardımından yararlanan kişilerle görüşülerek Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin giyim eşyası yardımlarını nasıl buldukları sorulmuştur. Görüşülen kişilerden aylık geliri olmayan inşaat ustası 41 yaşındaki Yunus bu yardımlar hakkında: *“Ben iki yıl önce inşaatın birinci katının betonunu dökerken düştüm. Çalışamadım uzun süre. Bayram üstü cebimde para yok. Çocuklara da bir şey alamadım. Komşudan borç alıp çocuklara ufak tefek pantolon, eşofman filan alırım diyordum. Zor durumda olunca kimse yardım etmiyor. Babam bile maaşından çıkarıp beş kuruş vermez çocuklarıma. Kendim için zaten istemem. Muhtar belediyeye söylemiş. Bayram üstü hem erzak getirdiler hem de çocuklara ayakkabı, pantolon, çorap, kazak vermişler. Sıfır duruyordu hepsi ama ayakkabıdan anladım sıfır olmadığını. Yine de çocuklar sevindi ya daha ne isterim. Hanımla bana da giyecek bir şeyler getirmişler ama çocukları görünce gözüme görünmedi bile. Çocuklarımı sevindirdi belediye. Muhtardan Allah razı olsun. Evime kadar getirdiler bunları belediyeciler.”* diye görüşlerini ifade etmiştir.

Giyim eşyası yardımından çevresindeki insanların yararlandığını belirten aylık geliri 2500 TL olan bankacı 33 yaşındaki Selver ise: *“Bizim şu aşağı katta bir komşumuza verdiler. Ama memnun değildi. Şikâyet edip duruyordu. İşte bir etek verdiler şurası şöyle burası böyle diye.”* diyerek konu hakkındaki bilgilerini aktarmıştır.

Görüşmecilerden aylık geliri 550 TL ve işi olmayan 65 yaşındaki Bayram ise: *“65 yaşını geçtim. Oğlumun sigortası var maaş da alamıyorum o yüzden. Eşim kalp hastası. Belediye yardım ediyor bazen. Ceketimi de onlar verdi. Üç senedir giyiyorum. Gömlekle ayakkabı da verdiler. Ayakkabının bakımı yapılmış. Herhalde belediyeye de hayırseverin biri verdi.”* diyerek konu hakkında bilgi vermiştir.

Görüşülen kişilerin çoğunluğu genellikle giyim yardımlarından memnuniyet duymaktadır. Özellikle yardımın ihtiyaç sahiplerinin evlerine kadar getirilmesi sosyal belediyecilik anlamında atılan önemli bir adım olarak göze çarpmaktadır. Görüşülenlerin bazıları ise bu yardımın yeteri düzeyde olmadığını, verilen giysi ve ayakkabıların bakımlarının yapılmadığını belirtmişlerdir.

Ev Eşyası Yardımı: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında talepte bulunan yardıma muhtaçlar kişilere

piyasadan temin edilerek çekyat, yastık, battaniye, soba, çamaşır makinesi, yatak, buzdolabı ve fırınlı ocak gibi ev eşyaları verildiği görülmektedir. Ayrıca sel, afet gibi olağanüstü hallerde zarar gören kişilere de ev eşyası yardımlarının yapıldığı belirtilmiştir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2017:151).

Tablo 4.6. Ev Eşyası Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YARDIM YAPILAN AİLE SAYISI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	6702	51835
DULKADİROĞLU	5054	36565
ELBİSTAN	59	366
AFŞİN	37	179
PAZARCIK	167	1399
TÜRKOĞLU	557	3559
ANDIRIN	111	1188
GÖKSUN	81	518
ÇAĞLAYANCERİT	63	531
EKİNÖZÜ	29	173
NURHAK	11	83
TOPLAM	12871	96396

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından il genelinde toplam 12871 aileye 96396 adet ev eşyası yardımı yapıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin ev eşyası yardımlarından yararlanan kişilere ev eşyası yardımlarını nasıl buldukları sorulmuştur. Görüşülen kişilerden aylık geliri 275 TL olan 55 yaşındaki Ev Hanımı Sümeyye: *‘Belediyeden oturduğum evi incelemeye geldiler. Herhalde komşular söylemiş durumumu. Bir şeyler yazdılar çizdiler. 1 tane koltuk, 3 tane battaniye getirdiler. Koltuğu zor sığdırdık ev küçük olunca. Battaniler iyi oldu.’* diyerek deneyimlerini aktarmıştır.

Görüşmecilerden aylık geliri 1650 TL olan simsar olarak görev yapan 56 yaşındaki Yaşar ise: *‘İlk defa duydum. Böyle bir yardım mı varmış? Çok fazla bilinmiyor demek ki. Bizimde ihtiyacımız vardı.’* diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

Görüşmecilerden aylık belirli bir geliri olmayan geçimini günü birlik bulaşıkçılık yaparak sağlayan 39 yaşındaki Melike ev eşyası yardımları hakkında: *‘Ben Van depreminden sonra eşim ve çocuklarımla K.Maraş'a yerleştim. Kızımın düğünü oldu geçen sene. (2018 yılı) 6 ay belediyede çalıştım. Parklarda. Kızımın*

düğününde işsizdim. Belediyede çalışırken yanımdaki kızlardan biri abla gel belediyeden isteyelim dedi. Zorla götürdü. İşte ne verirlerse dedik. Bir şey alamamıştık. Çamaşır makinesi, buzdolabı, koltuk takımı, fırınlı ocak bir sürü para. Gittik. Bize bunların olmadığı söylendi. Sonradan bir halı ile fırınlı ocak verildi. Elimiz boş dönmedik. Ama yine de daha çok destek olurlar diye ummuştum.” demiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nden temin edilen bulgular ile görüşme yapılan kişilerin cevapları karşılaştırıldığında bu yardım türünün çok bilinmediği görülmektedir. Ayrıca ev eşyası yardımlarında kişilerin temel ihtiyaçları değil belediyenin envanterinde ne bulunduğu göz önünde bulundurulmuştur.

Hoş Geldin Bebek Paketi: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından yeni doğum yapan kadınlara yönelik olarak il genelinde 2014-2018 yılları arasında hoş geldin bebek paketleri yardımı yapıldığı görülmektedir. Bu yardım ile kişilerin mutlu günlerinde yanlarında olmak ve mutluluklarını paylaşmak amaçlandığı belirtilmektedir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Hoş geldin bebek paketleri içerisinde yeni doğan bebek için bebek çantası, bebek bezi, biberon, zıbın takımı gibi eşyalar bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda Kahramanmaraş il genelinde 11387 yeni doğan bebeğin ailesine hoş geldin bebek paketleri hediye edildiği belirtilmektedir (KMBB, 2018).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin hoş geldin bebek paketi yardımları ile ilgili görüşülen kişilerden aylık geliri olmayan lisans mezunu 26 yaşındaki Kübra: *“2018 yılında kızım oldu. Belediyeden kadınlar geldi. Tebrik ettiler. Ellerinde bir çanta vardı. Çocuğum için ne gerekli ise vardı içinde. Güzel bir uygulama bence.”* diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

Hoş geldin bebek paketlerinden yararlanan aylık geliri 3000 TL olan 30 yaşındaki Sera Teknikeri Pelin ise: *“2016 yılında oğlum dünyaya geldi. Bu sene Şubat ayında (2019 yılı) da kızım. 2016’da çocuğum için çanta filan vermişlerdi. Bu yıl sordu eşim. Kaldırılmış. Kaldırılması üzücü. Nedenini de söylememişler.”* demiştir.

Yapılan görüşmeler neticesinde uygulamanın iyi ve yeterli olduğu görülmektedir. Ancak 2019 yılında hoş geldin bebek paketi uygulamasının kaldırılması sosyal belediyeçilik anlamında olumsuz olarak görülmektedir.

Odun Yardımı: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tespit ekiplerince yapılan incelemeler neticesinde yardıma muhtaç vatandaşlardan evinde yakacak

olmayanlara odun yardımı yapıldığı görülmektedir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2018:163).

Tablo 4.7. Odun Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	29688
DULKADİROĞLU	26437
ELBİSTAN	5440
AFŞİN	1656
PAZARCIK	2662
TÜRKOĞLU	1089
ANDIRIN	565
GÖKSUN	1254
ÇAĞLAYANCERİT	1351
EKİNÖZÜ	837
NURHAK	723
TOPLAM	71702

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Kahramanmaraş ili genelinde muhtaç ailelere odun yardımı yapıldığı görülmektedir. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından il genelinde 71702 aileye odun yardımı yapılmıştır (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin odun yardımlarından yararlanan kişilere bu yardımı nasıl buldukları sorulmuştur. Görüşülen kişilerden aylık belirli bir geliri olmayan işsiz 46 yaşındaki Mithat odun yardımları hakkında: *“Yaşadığımız yer K.Maraş'ın geri kalmış yerlerinden. Doğalgaz sayılı evde var. Sobalı evimiz. Kış dönemlerinde her yıl belirli miktarda odun yardımı yapıyor belediye. Ancak evimizin eski olması nedeniyle yetersiz geliyor.”* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Odun yardımlarından yararlanan aylık geliri olmayan hasta ve işsiz olan 61 yaşındaki Mahmut: *“Kışın uzun sürmesi nedeniyle birkaç kere yararlandık. Fondan kömür de verdiler. Bu kışı da atlattık çok şükür.”* demiştir.

Odun yardımlarından yararlanan bir diğer görüşmeci aylık geliri 600 TL olan 69 yaşındaki Zöhre ise şunları ifade etmiştir: *“Bu evde kiracıyım. 2 oda hepsi. Tuvaleti dışarıda. Evim sobalı. Belediye odun getiriyor. Çok büyük. Ben bu hasta halimle kıramıyorum. Odunları gelip kesen olursa kullanabiliyorum.”*

Görüşmecilerden aylık geliri yaklaşık 350-400 TL civarında olan ve geçimini el işi yaparak sağlayan ev hanımı 56 yaşındaki Senem odun yardımları hakkında: *‘‘Bu kış zorlandık. Ev soğuktu. Odun yok. Kömür yok. Belediyenin ilk getirdiği odunlar bitti. Sonra bir daha istedik. Bu sefer yaş budanan ağaç kollarını getirmişler. Tutuşmuyor da. Uzun kışları garibanları üzüyor.’’* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde önemli sayıda odun yardımı yapıldığı görülse de yapılan yardımların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Ayrıca bu yardımın yetersiz kalmasında iklim şartlarının da etkisi olmuştur. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin bu konu da önceden plan yapması ve muhtaçların korunmasını sağlaması gerekmektedir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin kişilere kışın zor şartlarında yanmayacak kalitede odun yardımı yapması bu yardımın olumsuz tarafı olarak sayılabilir.

Ramazan Erzak Paketi Yardımı: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından her yıl Ramazan ayı içerisinde ihtiyaç sahipleri tespit edilerek gıda paketi dağıtıldığı belirtilmiştir. Gıda paketinin toplamda 26,5 kg ve 10 çeşit malzemeden oluştuğu görülmektedir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2018).

Tablo 4.8. Ramazan Erzak Paketi Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YARDIM YAPILAN AİLE SAYISI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	24737	25104
DULKADİROĞLU	19239	24932
ELBİSTAN	7838	11025
AFŞİN	3793	4920
PAZARCIK	5618	6196
TÜRKOĞLU	3955	4017
ANDIRIN	2411	3066
GÖKSUN	2919	4022
ÇAĞLAYANCERİT	3680	4279
EKİNÖZÜ	1672	2375
NURHAK	1518	2075
TOPLAM	77380	92011

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından il genelinde 77380 aileye 92011 adet Ramazan erzak paketi yardımı yapılmıştır (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin Ramazan erzak paketi yardımından yararlanan kişilere bu yardımı nasıl buldukları sorulmuştur. Görüşülen kişilerden aylık geliri olmayan 35 yaşındaki Ev Hanımı Selma bu yardım hakkında: *“Ramazan ayında her yıl dağıtılıyor mahallemizde. Kapımızı çalıp bize de verdiler. Paket içinde her şey vardı hem de kaliteliydi. Her malzeme 2- 3 kilo. Bu da bizim için bir ay kadar yetecek malzeme var demek oluyor.”* diyerek deneyimini paylaşmıştır.

Ramazan gıda paketleri hakkında görüşülen aylık geliri 1120 TL olan emekli maaşıyla geçimini sağlayan 58 yaşındaki Fahri ise: *“İşkur'dan belediyede 2016'da çalışmışım. Çalıştığım birimden görevliler çağırıp 1 paket verdiler. Ramazan ayının bitmesine yakındı. Durumumuz iyi değildi. Paketin içindekileri çok beğendim. Bildiğimiz, iyi markalar vardı.”* şeklinde konu hakkında bilgiler aktarmıştır.

Görüldüğü üzere yapılan Ramazan erzak paketi yardımlarının il genelinde 77380 aileye ulaştığı görülmektedir. Ayrıca Ramazan erzak paketi yardımlarından yararlanan kişilerle yapılan görüşmelerde bu yardımın yeterli düzeyde yapıldığı belirtilmektedir. Kişiler paket içindeki malzemelerin kaliteli ve ihtiyaca cevap veren nitelikte olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim ve Kırtasiye Yardımları: Kahramanmaraş ili genelinde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından öğrencilere çamaşırhane hizmeti, kıyafet yardımı ve kırtasiye yardımları yapıldığı görülmektedir. Çamaşırhane hizmetiyle isteyen öğrencilere çamaşırlarını yıkama imkânı sunulmasının yanında vakti olmayan öğrencilerin çamaşırları görevli personellere fiş karşılığı teslim edildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda teslim edilen çamaşırlar yıkandıktan sonra kurutulup ütü yapılarak ambalajlı olarak öğrencilere verildiği vurgulanmıştır. Ayrıca çamaşırhanede görevli personelin çalışma saatleri öğrencilerden gelen istekler doğrultusunda düzenlendiği belirtilerek çamaşırhane hizmetinden 330 öğrenci faydalandığı görülmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından her yıl ihtiyaç sahibi öğrencilere kıyafet ve kırtasiye yardımları yapıldığı belirtilmiştir. İhtiyaç sahibi öğrencilerin okul başlangıç dönemlerinde çanta, kalem, defter gibi kırtasiye malzemeleri ve okul kıyafetleri Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından temin

edilmektedir. Bu kapsamda 2014-2018 yılları arasında 37436 öğrenciye kırtasiye yardımı yapıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Çamaşırhane ve kırtasiye yardımlarından yararlanan öğrencilerden 21 yaşındaki Sevgi: *“Ben Tokat’tan geldim buraya. Yurtta kalıyorum. Çamaşırhane hizmetlerini duyduğumda belediyenin gülmüştüm ilk önce. Olumsuz yaklaştım. Ama denemek için bir kere kıyafetlerimi verdim. Yıkarlar kurutur verirler diye düşünüyordum. Çok şaşırdım. Dışında ambalajlı ütülenmiş şekilde bana teslim etiler. Özellikle sınav dönemlerinde çok iyi oldu”* diyerek bu yardım hakkındaki bilgilerini aktarmıştır.

Kırtasiye yardımlarından yararlanan ortaokul öğrencilerinden 13 yaşındaki Bekir bu yardımlar hakkında: *“Ben 7. Sınıfta okuyorum. Belediyeden gelip okulumuzda kırtasiye malzemesi dağıttılar. Kalem, defter, çanta. İhtiyacım vardı. Teşekkür ediyorum belediyeye.”* ifadelerini dile getirmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin çamaşırhane hizmeti çok yaygın olmamasına rağmen bu yardımlardan yararlanan öğrenciler memnun kaldıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca kırtasiye yardımlarında da birçok ihtiyaç sahibi öğrencinin faydalandığı görülmüştür. Yapılan yardımlardan okulda sadece belli kişilere değil bütün herkesin yararlanması uygulamanın artılarından olmuştur.

Şehir Dışı Ücretsiz Bilet Yardımı: Kimsesiz, fakir, yardıma muhtaç ve yolda kalmışların şehir dışına gitmeleri gerektiği ve yol paraları olmaması nedeniyle gidemedikleri hallerde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü’ne başvuru yapmaları durumunda bu kişilerin bilet ücretleri karşılandığı belirtilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Tablo 4.9. Bilet Ücreti Yardımlarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	YARDIM YAPILAN AİLE SAYISI	YAPILAN YARDIM SAYISI
ONİKİŞUBAT	770	1330
DULKADİROĞLU	824	1329
ELBİSTAN	29	42
AFŞİN	12	17
PAZARCIK	14	22
TÜRKOĞLU	61	127
ANDIRIN	4	5
GÖKSUN	6	6
ÇAĞLAYANCERİT	2	3
EKİNÖZÜ	1	1
NURHAK	7	7
Diğer İllerden Gelen Öğrenci ve Yolda Kalmış Aileler	333	408
TOPLAM	2063	3297

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından ihtiyaç sahibi 1730 ailenin şehir dışına gidişlerinde kullandıkları 2889 adet biletin ücreti karşılanmıştır. Ayrıca 333 diğer illerden gelen öğrenci ve yolda kalmış ailelerin toplam 408 bilet ücreti karşılanmıştır (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin bilet ücreti yardımlarından yararlanan kişilere bu yardımı nasıl buldukları sorulmuştur. Bilet ücreti yardımları hakkında görüşülen aylık geliri 1200 TL olan 49 yaşındaki Simitçi Hacı Mehmet: *“Kızım 4 yıllık okul kazandı. Kırşehir’de hemşirelik. İlk kayıt yaptırmaya giderken sormuştuk öylesine belediyeye. Kaydımız varmış belediyede. 2 kişilik gidiş geliş biletlerimizi aldılar.”* diyerek konu hakkında bilgi vermiştir.

Bilet ücreti yardımları hakkında görüşülen lisans öğrenimine devam eden 23 yaşındaki Güzide ise: *“Ben şehir dışında okuyorum. Bilet için sosyal hizmetlere başvurduğum. Gidiş için bilet ücretim karşılandı. Öğrenciler için güzel bir şey bana göre. Umarım herkese veriliyordur.”* şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin bilet ücreti yardımlarından yararlanan kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde yararlananların olumlu görüşleri dikkat çekmektedir. Ancak diğer sosyal yardımlar ile karşılaştırıldığında daha az kişinin bu yardımlardan yararlandığı görülmektedir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal yardımlar konusunda yaptığı yardımlarla birçok kişiye ulaştığı görülmektedir. Yardımların birçoğundan

yararlananlar olumlu görüşler belirtmiş olsa da uygulamada eksiklikleri olduğu göze çarpmaktadır. Yapılan yardımların sayısından çok niteliğinin ön plana çıkarılması gerekmektedir.

4.2.2. Sosyal Hizmetler

Sosyal hizmetlerin en önemli aktörlerinden biri devlet olarak görülmektedir. Sosyal hizmet uygulamalarında devletler, önemli görevler üstlenmektedir. Devletin dâhil olmadığı bir sosyal hizmet uygulamalarını yapmak çok olanaklı görülmemektedir. Devletlerin rolleri ülkeden ülkeye değişiklik gösterse de sosyal hizmet alanında devlet bazen düzenleyici, bazen uygulayıcı, bazen de hem uygulayıcı ve hem düzenleyici işlevler yürütebilmektedir (Kesgin, 2012b: 123).

Türkiye’de devletin sosyal refah uygulamalarında etkisi artmaktadır. Sosyal yardım ve hizmetlere günümüzde önemli kamu kaynakları ayrılmaktadır. Özellikle toplumda sosyal yardım ve hizmete ihtiyaç duyan kişilere çok çeşitli hizmetler sunulmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca sosyal hizmetler çok fazla kanun ve mevzuatta yerini almıştır. Yerelleşme etkisiyle devletler taşradaki hizmetlerini yerel idarelere özellikle de belediyelere devretmektedir (Kesgin, 2012b:123-125). Sosyal hizmetlerin uygulanmasında önemli görevler üstlenen yerel yönetimlerin görevlerinden biri de refahın dağıtımını yapmasıdır. Gelirin yeniden dağıtımında yerel yönetimler muhtaç, yoksul, yaşlı, engelli, kadın ve çocuklara yönelik uygulamaların içinde olmaktadır. Ayrıca bu uygulamaların dezavantajlı grupların lehine yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir (Kesgin, 2012b:129). Yoksullara yönelik sosyal yardım ve hizmetler halka en yakın olan ve halkın en kolay ulaştığı yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır. Göç ve kriz dönemlerinde artan yoksulluk karşısında belediyeler kendi mekânlarında sosyal belediyeçilik uygulamalarına başlamıştır. Küreselleşmenin yoksulların aleyhine gelişen etkisi karşısında belediyeler sosyal belediyeçilik önem kazanmıştır. Bu bakımdan Kesgin (2012b:173)’e göre sosyal belediyeçilik, küreselleşmenin belediyelere sağladığı olanakların, yoksullar için kullanılması ve yoksullara refah sağlanması olduğunu belirtmektedir.

Çalışma sahamız olan Kahramanmaraş’ta sosyal hizmetler konusunda büyükşehir belediye tarafından sosyal belediyeçilik adı altında birçok uygulama gerçekleştirilmektedir. Özellikle evde bakım hizmetleri, aşevi hizmetleri, ev bakım onarımı, yaşlılara yönelik hizmetler, kadınlara yönelik danışmanlık, eğitim, kültür, sanat hizmetleri, engellilere yönelik danışmanlık ve medikal cihaz yardımları sosyal

hizmetler arasında yer almaktadır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin çeşitli birimlerince gerçekleştirilen bu hizmetler ile toplumsal refahın sağlanması ve dezavantajlı grupların kent yaşamına adapte olması amaçlanmaktadır.

Ev Tamirat ve Tadilatı Hizmeti: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü'nün misyonunda, toplumun her kesiminin eşit koşullarda yaşamlarını sürdürmeleri için dezavantajlı gruplara yönelik olarak bir takım faaliyetler yerine getirildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda ev tadilat ve tamirat işleri, evde bakım ve temizlik işleri gibi hizmetlerin yürütüldüğü görülmektedir. Yoksul ve muhtaç vatandaşların talepleri doğrultusunda ev tadilat ve tamiratları yapıldığı belirtilmektedir. Yardım tespit komisyonu tarafından muhtaç vatandaşların evlerinde yapılan incelemeler neticesinde ihtiyaç sahiplerinin evlerinde sıva, boyama, fayans döşeme gibi tadilat ve bakım işlemlerinin yapıldığı belirtilmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr). Ayrıca Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde 2014-2018 yılları arasında 184 ev tadilatının yapıldığı belirtilmiştir (KMBB, 2019).

Ev tamirat ve tadilatı hizmetinden yararlanan kişilere bu hizmet hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Bu yardımlardan yararlanan aylık geliri 600 TL olan 83 yaşındaki Ali: *“Belli yaşı geçtikten sonra eve değil kendimize bile bakamıyoruz. Belediye durumumuzu biliyor. Tek oda bir yerde yaşıyoruz. Bu kış çatıdan bütün su eve doldu. Belediyeden gelip baktılar. Onarımını yaptılar. Duvarların boyası eskiydi dökülüyordu. Evi boyadılar. Küçük de olsa burası yeniden yaşanır hale geldi. Belediye görevlileri her işime koşturuyor. Evlatlarım gibi oldular.”* şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

Ev tamirat ve tadilatı hizmetinden yararlanan aylık geliri 1350 TL olan emekli maaşıyla geçimini sürdüren 73 yaşındaki Veli ise: *“Ben bu evde yalnız yaşıyorum. K.Maraş'ın eski yerleşim yerlerinden. Kentsel dönüşüme girdi buralar. Benim eve daha gelmedi birkaç yıla buraya da gelir kesin. Evler eski. Bizim ev en eskilerden. Zaten dökülüyor her tarafı. Kentsel dönüşüme girmeyince kışın her taraftan soğuk giriyordu. Belediyeden yardım istedim. 2-3 kişi geldi baktı eve fotoğraf çektiler gittiler. Açıklık olan yerlere sıva yaptılar. Üstüne de boya. En azından kentsel dönüşüme girene kadar idare eder.”* şeklinde bilgilerini beyan etmiştir.

Aylık geliri 950 TL olan ve çocuk bakıcılığı yaparak yaşamını sürdüren 43 yaşındaki Hilal: *“Bizim ev babamdan kaldı. Mutfak berbat haldeydi. Yerler beton çocuklar donuyordu. Küçücük evi ısıtamıyorduk. Belediyeden geldiler baktılar.*

Sonra yalnızca mutfak tezgâhının üzerine fayans yapılırsa yeter demişler. Yaptılar ama aradan iki ay geçmeden onlarda kırıldı. Kullandıkları malzemeden oldu herhalde. Yoksa özenerek de yapmışlardı. Böyle hizmetin olması güzelde keşke iyi malzeme kullanılsaydı. Neye yaradı yapılan.” diyerek ev tamirat ve tadilatı hizmeti hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan ev tamiratı ve tadilatı hizmetinden yararlanan kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde görüşülen kişilerin bazıları olumlu görüş belirtirken kimisi ise kalitesiz malzeme kullanılmasından yakınmıştır. Hizmetten yararlanan kişilerin görüşleri doğrultusunda bu hizmetin insanların yaşam kalitesinin artırıcı nitelikte olması nedeniyle daha uzun yıllar kullanılacak şekilde evlerde bakım ve tadilat çalışmalarının yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Evde Temizlik Hizmetleri: Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü'nün ev temizlik ekibi tarafından maddi imkânı olmayan engelli, hasta, kimsesiz ve yaşlı ihtiyaç sahiplerinin evlerinde haftalık olarak temizlik yapıldığı belirtilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr). Evde temizlik hizmetleri kapsamında 2015 yılında Kahramanmaraş Valiliği, Halk Sağlığı Müdürlüğü, Kahramanmaraş Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi arasında işbirliği protokolü imzalanmış olup bu kapsamda 2015-2018 yılları arasında 904 ihtiyaç sahibinin evinde temizlik yapıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Ev temizliği hizmetinden yararlanan kişilere bu hizmet hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Bu hizmetten yararlanan aylık geliri 600 TL olan 83 yaşındaki Ali: *“Haftalık evime gelip her yeri tertemiz silip süpürüyorlar. Daha önce de boyamışlardı. Kirli çamaşırları toplayıp yıkayıp geri getiriyorlar. Bir de üç öğün evime kadar yemek getiriyorlar. Benim yaşıma gelmişler için bulunmaz bir nimet. Şu devirde evladın bakmıyor. Belediye ilgileniyor her şeyinle.”* şeklinde hizmet hakkındaki deneyimlerini aktarmıştır.

Ev temizliği hizmetinden yararlanan aylık geliri 500 TL olan 64 yaşındaki Ayşegül ise: *“Ben yürümekte zorlanıyorum. Hastalığım nedeniyle. Yakınlarım bakmıyor. Çocuğum vardı down sendromlu. Onu da kaybettikten sonra iyice düşkünleştim. Belediye birçok yardım yapıyor. Evimi baştan sona temizleyip yıkıyorlar. Çamaşırları yıkayıp getiriyorlar. Yemek de getiriyorlar.”* diyerek konu ile ilgili görüşlerini paylaşmıştır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan ev temizliği hizmetinden yararlanan kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde görüşülen kişilerin yaşlı ve bakıma muhtaç oldukları görülmektedir. Ayrıca görüşülen kişilerin ifadeleri doğrultusunda Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin evde temizlik hizmetinin yanında çamaşır yıkama ve sıcak yemek hizmetlerinin de bulunduğu öğrenilmiştir. Bu bakımdan Kutlu (2015)'te sosyal belediyeciliğin kurumsallaşması olarak belirtilen muhtaçlara yardım uygulamalarının Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin önemli faaliyetleri arasında bulunduğu söylenebilir.

Yemek Yardımı (Aşevi) Hizmetleri: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından şehrin 3 ayrı noktasında günlük 2150 kişilik ücretiz çorba dağıtımı yapıldığı belirtilmektedir. Mobil Mutfak aracı ile ilçelerde de yemek dağıtımı yapıldığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda Şekerdere Sosyal Tesislerinde hizmet veren Aşevinde günlük 500 kişilik, Sanayi Çorba Dağıtım Noktasında günlük 1000 kişilik, Köy Garajı Dağıtım Noktasında ise günlük 650 kişilik çorba ve kahvaltı hizmeti verildiği belirtilmektedir (KMBB, 2019). Bu kapsamda yukarıda belirtildiği üzere ev temizliği yapılan kişilerle yapılan görüşmelerde yardıma muhtaçlara sıcak yemek hizmetleri de sunulduğu görülmektedir.

Aşevi hizmetinden yararlanan görüşmecilere bu hizmeti nasıl buldukları sorulmuştur. Aşevi hizmetlerinden yararlanan aylık geliri 2700 TL olan inşaat işçiliği yaparak geçimini sağlayan 37 yaşındaki Cebrail bu konuda: *“Her gün sabahları arkadaşlarla çorba içiyoruz. Özellikle kışın işe giderken içimiz ısınıyor.”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Aşevi hizmetlerinden yararlanan aylık geliri 2400 TL olan inşaat işçiliği yaparak geçimini sağlayan 34 yaşındaki Murat ise: *“Aşevine gidiyoruz. Yemekleri de kahvaltıları da güzel. Biraz az ama doyuruyoruz karnımızı ekmekle. Buraya gelenlere bazıları fakir gözüyle bakarak küçümsüyorlar. Ama kapalı alanda olduğu için yemek yerken dışarıdakilerin görmemesi güzel. İhtiyacımız olmasa niye gelelim.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Yapılan görüşmeler neticesinde aşevinden yararlanan kişilerin bu hizmeti yeterli buldukları görülmektedir. Fakat toplumda bazı kişilerce burada yemek yiyenlere farklı gözle bakıldığı görüşmecilerin konuşmalarından anlaşılmaktadır.

Akıllı Yaşlı Bakım ve Koordinasyon Merkezi: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılı içerisinde Akıllı Yaşlı Bakım ve Koordinasyon Merkezi kurularak yaşlı destek projesinin (YADES) hayata geçirildiği

belirlenmektedir. Bu proje ile 65 yaş üstü yalnız yaşayan, kimsesiz, bakıma muhtaç vatandaşların evlerine akıllı takip ve çağrı sistemleri kurularak yaşlıların sağlık durumlarının uzaktan 24 saat sürekli olarak takibinin yapılması amaçlanmaktadır. Özellikle yalnız yaşayan yaşlıların duman, gaz zehirlenmesi, yangın, su taşması gibi hallerde ambulans, polis, itfaiye ve acil servis birimlerine haber verecek bir sistem kurularak yaşlıların bu durumlardan korunmaları amaçlanmıştır. Ayrıca yaşlıların evlerine kurulacak acil durum butonları, akıllı ilaç kullanma kutusu gibi akıllı sistemler ile uzaktan yaşlıların tansiyon, nabız, kalp atışı ve şekerlerinin ölçümleri sağlanarak tıbbi müdahale gerektiren hallerde çağrı merkezinde bulunan yetkililere ulaşan bildirimlerle hızlı müdahale edilmesi hedeflendiği belirtilmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Yaşlıların evine kurulacak bu sistemle ev içerisinde meydana gelecek düşme gibi durumlarda titreşime duyarlı bel ünitesinden çağrı merkezine sinyal gideceği belirtilmiştir. Çağrı merkezine ulaşan bu sinyaller yaşlı destek ekiplerinin hızlı şekilde müdahale etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca çağrı merkezi tarafından yaşlının yakınlarına da bilgi verilmektedir. Bu kapsamda evde bakım ihtiyacı duyan yaşlıların sağlık durumları, kişisel bakımları, yaşadıkları yerin temizliği ve yemek ihtiyaçları da bu merkez tarafından karşılanmaktadır (www.kahramanmaras.bel.tr).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin dezavantajlı gruplara yönelik çalışmaları arasında yer alan yaşlı destek projesi (YADES), Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin 25-26-27 Ekim 2017 tarihinde Kahramanmaraş'ta düzenlenen 27. Olağan Meclisi, Su Kaynakları ve Kentler Konferansında ödül almıştır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2018:36).

YADES projesi kapsamında tespit ekipleri tarafından 3650 vatandaşın evinde yapılan ziyaretler sonucu 2747 engelli ve yatağa bağımlı vatandaşın tüm ihtiyaçları karşılandığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu kapsamda yaşlılara 35665 kişilik yemek yardımı yapılarak 150 yaşlı vatandaşın evine sosyal alarm cihazı (manevi evlat butonu) kurulumu tamamlanmıştır. Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından 1050 yaşlı vatandaşın evinde temizlik yapıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Resim 4.1. Manevi Evlat Butonu (Sosyal Alarm Cihazı)

Kaynak: (www.kahramanmaraş.bel.tr).

YADES projesi ile ilgili görüşülen aylık geliri 3900 TL olan öğretmenlik yapan 29 yaşındaki Gizem proje hakkında: *“Bizim evin arkasında küçük bir evde yaşayan yaşlı bir teyze vardı. Kimi kimsesi yoktu. Bazı hastalıkları vardı. Belediye evine bu cihazdan takmış. Konuştuğumda bana cihazı gösterdi. Üç ayrı buton var. Birine basınca temizlik ve bakıma geliyorlar. Zaten haftalık temizlik yapıyorlmuş. Bir buton daha vardı ona bastığında da sıcak yemek geliyormuş. Bir de büyük bir buton var kırmızı acil durum butonu. Ona da basıldığında gelip sağlık kontrolü yapıyorlmuş görevliler tarafından. Ne güzel bir hizmet. Belediyenin bence en güzel uygulamalarının başında geliyor.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

YADES projesi hakkında görüşülen kişilerden aylık geliri 2350 TL olan 33 yaşındaki Sağlık Personeli Süleyman ise: *“Uzaktan akrabalarından yaşlı bir adamın evine kurulmuştu. İlk kurulan evlendendi hatta. Çocukları başka şehirdeymiş. Babam anlatmıştı. Adam tek yaşıyormuş. Sağlık problemleri varmış. Kalp hastasıymış. Bu cihazdan kurulunca eve sürekli kontrolleri yapıyorlmuş. Hatta doğrudan sinyal*

gidiyormuş merkeze. Hemen sağlık ekipleri gelip kontrollerini yapıyormuş. Şekerini, tansiyonunu ölçüyorlarmış hatta. Bir de evini temizleyip, sürekli sıcak yemek getiriyorlarmış. Belediye manevi evlat demiş bu cihaza. Gerçekten de evlatlarının yapmadığını belediye yapıyor resmen.” diyerek proje hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin yaşlı, kimsesiz ve bakıma muhtaçlara yönelik olarak yaptığı bu uygulama hakkında görüşmeciler belediyenin iyi uygulama örnekleri arasında yer aldığını belirtmişlerdir. Özellikle bakıma muhtaç kişilerin evinde yapılan ve kişisel bakım hizmetleri sosyal belediyecilik anlamında önem kazanmaktadır. Ayrıca muhtaçların durumlarının uzaktan sinyallerle izlenmesi teknolojinin sosyal belediyecilik faaliyetlerine olumlu katkıları arasında gösterilebilir. YADES projesi ile muhtaç ve yoksulların yalnızca takibi değil her türlü ihtiyaçlarının karşılanması atılan önemli adımlardandır.

Ayrıca bu uygulamanın teknolojinin gerektirdiği şekilde günümüz şartlarına uygun olarak güncellenmesi gerekmektedir. Bu kapsam da Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nden edinilen bilgilerde bu projenin ikincisi ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. Manevi evlat butonu olarak adını duyuran Akıllı Yaşlı Bakım ve Koordinasyon Merkezi II'nin projesi imzalanmıştır. Bu projenin Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi koordinatörlüğünde, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü işbirliğiyle hayata geçirilmesi planlanmıştır. Manevi Evlat-2 adı da verilen bu proje kapsamında daha önce 150 yaşlı vatandaşın evine kurulan sosyal alarm cihazlarından 350 yaşlı vatandaşın evine de kurulacağı belirtilmiştir. Bu sistemin kurulmasıyla öncelikle 65 yaş üstü yaşlıların uzaktan şeker ve tansiyonlarının ölçümlerinin sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca bu sisteme eklenecek akıllı bileklik ile yaşlıların anlık nabız ölçümlerinin yapılabileceği (kalp atışı), attıkları adım sayısı ve uyuma sürelerinin ölçüleceği belirtilmiştir. Ayrıca akıllı bileklik içerisine yerleştirilen cihaz sayesinde Alzheimer ve Alzheimer (Demens) hastalığı başlangıcı olanların koluna takılarak kaybolma gibi durumlara karşı önlem alınacağı belirtilmiştir. Öte yandan bilinçsiz ilaç tüketimini engellemek ve yaşlıların ciddi hastalıklarını tetikleyen bu durumunu kontrol altına almak amacıyla İlaç Takip Sisteminin (İTS) çağrı merkezine entegre edileceği belirtilmiştir. Sorgulama sonrası ilaçlardan uygun olmayanların tespit edilmesi durumunda konuyu danışması için yaşlının ilgili doktora yönlendirileceği vurgulanmıştır (www.kahramanmaras.bel.tr).

Kadınlara Yönelik Danışmanlık Hizmetleri: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin kadınlara yönelik danışmanlık hizmetleri bulunmaktadır. Kadınlar için il genelinde Karaziyaret Aile Danışma ve Eğitim Merkezi, Bahçelievler Gülsüm Hanım Gümüşer Aile Danışma Merkezi, Kültürpark Aile Danışma Merkezi ve Deligönüller Konağı Aile Danışma ve Eğitim Merkezi olmak üzere 4 adet aile danışma merkezi bulunmaktadır. Aile danışma merkezlerinde kurslar, eğitimler, okuryazar buluşması, kadın okuma günleri gibi etkinlikler de düzenlendiği vurgulanmaktadır (www.kahramanmaras.bel.tr).

Tablo 4.10. Yıllara Göre Aile ve Danışmanlık Hizmetleri

DANIŞMANLIK MERKEZİ	2014	2015	2016	2017	2018
Karaziyaret Aile Danışma ve Eğitim Merkezi	-	-	-	211	673
Gülsüm Hanım Gümüşer Aile Danışma Merkezi	-	-	-	985	909
Kültürpark Aile Danışma Merkezi	95	510	1113	881	673
Deligönüller Konağı Aile Danışma ve Eğitim Merkezi	-	468	463	765	629
TOPLAM	95 Kişi	978 Kişi	1576 Kişi	2842 Kişi	2884 Kişi

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde 2014-2018 yılları arasında Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından sağlanan aile ve danışmanlık hizmetlerinden toplam 8375 kişi yararlandığı görülmektedir. Bu kapsamda danışmanlık hizmetinden yararlanan kadınlarla görüşülmüş olup bu hizmeti nasıl buldukları sorulmuştur. Danışmanlık hizmetleri ile ilgili görüşülen aylık geliri 275 TL olan 55 yaşındaki Ev Hanımı Sümeyye: *‘Benim tek derdim evlatlarımın karnını doyurmak. Ben anlamam öyle şeylerden. Yoksa geliyorlar soruyorlar halimizi belediyeden. Ama benim çocuklarımın karnı doyarsa ben mutluyum. Daha ne isterim Allah'tan.’* şeklinde bu konu hakkındaki düşüncelerini paylaşmıştır.

Danışmanlık hizmetlerinden yararlanan aylık geliri 2045 TL olan 28 yaşındaki İşkur TYP Personeli Seda: *‘Eşimden ayrıldıktan sonra yararlandım. 2 yıl kadar oldu ayrılalı. Çocuğum 1 yaşındaydı ayrıldığımda. Annemin evine geldim. Çok zor zamanlar geçirdim. Doktora gittim. Psikolojik destek almam gerektiği söylendi.*

Belediye görevlileri evimize yardım getirdiğinde bana sorular sordular. Sonra beni danışmanlarına yönlendirdiler. 2-3 ay uzmanlar tarafından gözetimde tutuldum. Sonra atlattım. Belediyemiz sosyal danışmanları gerçekten çok destek oluyorlar.’’ şeklinde bu konu hakkındaki bilgilerini paylaşmıştır.

Danışmanlık hizmetinden annesinin yararlandığını belirten 13 yaşındaki ortaokul öğrencisi Buket ise: *‘‘Annem danışmanlık hizmetinden yararlandı. Bir sıkıntın olduğunda en yakınımla bile paylaşamıyorsun. Danışmanlar derdini dinliyor. Çözüm üretmeye çalışıyor. Annem birçok sorununu bu sayede atlattı. Babamın haberi bile olmadı. Annem şimdi belediyenin kadınlarla ilgili çalışmalarına da katılmaya başladı. Yeni şeyler öğreniyor.’’* diyerek bu konudaki bilgilerini dile getirmiştir.

Danışmanlık hizmetleri ile ilgili görüşülen kişilerden bazıları yoksulluk nedeniyle öncelikle fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasının önemine değinmişlerdir. Onlar için sosyo-psikolojik ihtiyaçlar ikinci planda kalmaktadır. Ayrıca danışmanlık hizmetinden yararlanan görüşmecilerin bazıları ise birçok sorununu bu sayede atlattıklarını ve sosyalleştirme anlamında önemli bir faaliyet olduğunu dile getirmişlerdir.

Kadınlara Yönelik Kültür, Sanat ve Eğitim Hizmetleri: Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından kadınlara yönelik kültür ve sanat hizmetleri kapsamında el sanatları kursları (Keçe Tasarım, Paç Nakış vb.) düzenlendiği belirtilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü koordinesinde kadınlara yönelik olarak çalışmalarını devam ettiren Maraş Oyuncakları ve Osmanlı Çarıkları Atölyesinde kurs gören ev hanımları çocuklar için ahşaptan oyuncak üreterek el becerilerini geliştirmektedirler. Bu kurslar sayesinde ev kadınlarının meslek sahibi olmaları ve aile bütçelerine katkıda bulunmaları sağlanmıştır. Sosyal Destek Programı (SODES) kaynaklı olan bu proje ile Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Türkiye genelinde sosyal belediyecilik anlamında birincilik ödülü almıştır. Ayrıca bu proje ile kadınların istihdama katılmalarının yanında sosyalleşmeleri de sağlandığı belirtilmiştir (KMBB, 2018d).

Tablo 4.11. Yıllara Göre Kurslardan Yararlanan Kişi Sayısı

KURSLAR	2015		2016		2017		2018	
	Sayı	Süre	Sayı	Süre	Sayı	Süre	Sayı	Süre
Kuran-ı Kerim Kursu	-	-	-	-	55	6 Ay	55	6 Ay
Sim Sırma Kursu	-	-	20	6 Ay	20	6 Ay	10	3 Ay
Keçe Tasarım Kursu	-	-	-	-	10	3 Ay	48	12 Ay
Ahşap Oyuncak Boyama Kursu	-	-	20	8 Ay	25	6 Ay	25	6 Ay
Osmanlı Çarığı Kursu	-	-	-	-	25	6 Ay	25	6 Ay
Osmanlıca Kursu	-	-	-	-	10	3 Ay	10	3 Ay
Panç Nakış Kursu	-	-	-	-	-	-	10	3 Ay
Takı Tasarım Kursu	-	-	-	-	-	-	10	3 Ay
Ebru Kursu	20	7 Ay	-	-	-	-	-	-
Ney Kursu	20	7 Ay	-	-	-	-	-	-
Kitre Bebek Yapım Kursu	-	-	20	6 Ay	-	-	-	-
El Emeği Göz Nuru Kursu	-	-	20	6 Ay	25	6 Ay	-	-
TOPLAM	40 Kişi		80 Kişi		170 Kişi		193 Kişi	

Kaynak: (KMBB, 2019).

Tabloda belirtilen bilgiler incelendiğinde Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından 2015-2018 yılları arasında düzenlenen çeşitli kurslara toplam 483 kişi katıldığı vurgulanmaktadır. Ayrıca kadınlara yönelik kültür ve sanat hizmetleri kapsamında sergi ve dinletiler, panel ve konferanslar ile gezi etkinlikleri de düzenlenmiştir. Bu etkinlik ve programlara toplam 47926 kişi katıldığı görülmektedir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde 2014-2018 yılları arasında aile içi iletişim ve akran zorbalığı, öğrencilere yönelik etkili ders çalışma ve motivasyon, etkili iletişim ve ebeveynlik tutumları, aile içi iletişim ve etkili ebeveynlik, teknoloji bağımlılığı, ergenlik dönemi ve özellikleri, aile ve kadın, çocuk ihmali ve istismarı, iletişim ve öfke kontrolü, iletişim ve insanlar arası ilişkiler konulu eğitim ve seminerler düzenlendiği belirtilmektedir.

Tablo 4.12. Yıllara Göre Eğitim ve Seminerlerden Yararlanan Kişi Sayısı

KONULAR	2014	2015	2016	2017	2018
Aile İçi İletişim ve Akran Zorbalığı	900	6400	5642	3647	9752
Etkili Ders Çalışma ve Motivasyon	-	-	4208	6877	6994
Aile İçi İletişim ve Etkili Ebeveynlik	-	-	-	2042	3919
Teknoloji Bağımlılığı	-	-	4952	-	50
Çocuk İhmali ve İstismarı	-	-	171	381	240
Etkili İletişim ve Ebeveynlik Tutumları	-	-	2620	6184	4228
Ergenlik Dönemi ve Özellikleri	-	-	1947	273	529
Aile ve Kadın	-	-	87	223	170
İletişim ve İnsanlar Arası İlişkiler	-	-	125	-	912
İletişim ve Öfke Kontrolü	-	-	118	45	380
İlk Yardım	-	-	-	-	90
Ekip Ruhu ve Kriz Yönetimi	-	60	-	-	-
İletişim Becerileri ve Kriz Yönetimi	-	40	-	-	-
Anket	-	-	-	3737	
TOPLAM	900	6500	19870	23409	27264

Kaynak: (KMBB, 2019).

Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü tarafından il genelinde 2014-2018 yılları arası çeşitli konularda düzenlenen eğitim ve seminerlere toplam 77943 kişinin katıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından kadınlara yönelik olarak düzenlenen seminer, eğitim, kültür ve sanat etkinliklerine katılanlara konu hakkında sorular yöneltilmiştir.

Kadınlara yönelik olarak düzenlenen bu faaliyetlerden yararlanan aylık geliri 2045 TL olan 28 yaşındaki İşkur TYP Personeli Seda: *‘Eşimden ayrıldıktan sonra motivasyon kaynağım oldu bu etkinlikler. Yeni öğrendiğim farklı uğraşlar sayesinde kafamı dağıtabildim. Takı tasarım kursunda öğrendiklerimle birçok takı yaptım. Mahallemde ve birçok tuhafiyeye sattım. Bunlar geçim kaynağım oldu bir yandan. Ayrıca benim gibi diğer kursiyerlerle birlikte seminerlere katıldım. Çok bilgilendirici oldu. İnsan kendini anlayan kendi gibi kadınlarla bir şeyler paylaşınca*

kendini iyi hissediyor. Hem de değerli olduğunu anlıyorsun.” diyerek konu hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir.

Danışmanlık hizmetinden yararlanan annesinin sonrasında kadınlara yönelik düzenlenen etkinliklere de katıldığını belirten 13 yaşındaki ortaokul öğrencisi Buket ise konu hakkında: *“Danışmanlık hizmetlerinden faydalandıktan sonra annem nakış kursuna katılmıştı. Orda yeni modeller öğrenmiş. Bir de takı yapmayı öğrenmiş bana da öğretti. Annem nakış modelleri yapıyor. Bende takı yapıyorum. Birlikte biriktirdiğimiz parayla koltuk takımımız değiştirdik. Aile bütçesine katkı sağlayınca ailecek mutlu olduk. Çünkü babamın kazandığı ancak evin temel ihtiyaçlarına ancak yetiyordu. Seminerlere bir kere annemle bende gittim. Çok eğlenceliydi. Bir sürü şey öğrendim.”* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından kadınlara yönelik olarak düzenlenen seminer, eğitim, kültür ve sanat etkinlikleri hakkında görüşülenler bu etkinliklerin kadınların sosyal hayata katılmalarında önemli roller üstlendiğini belirtmektedirler. Ayrıca bu etkinliklerde meslek öğrendiklerini ve aile bütçelerine destek olmalarına olanak sağlandığı belirtilmektedir. Kadınların sosyal hayata katılmalarını sağlayan bu uygulamalar kadının sosyalleşirmesinin yanında kendine güvenini artırıcı nitelik taşımaktadır.

Engellilere Yönelik Medikal Cihaz Yardımı ve Danışmanlık Hizmeti:

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından engellilere yönelik olarak yapılan ev ziyaretleri ve incelemeler neticesinde engellilerin sorunları dinlenerek ihtiyaçları doğrultusunda danışmanlık hizmeti, akülü tekerlekli sandalye, manüel tekerlekli sandalye, işitme cihazı, özel araç, hasta yatağı ve beyaz baston yardımı yapıldığı görülmektedir. Danışmanlık hizmetleri kapsamında engelli bireylerle görüşmelerin yapılmasının yanında engelli bireyin ailesiyle de görüşmeler yapıldığı belirtilmiştir. Engelli birey ve ailesine verilecek psiko-sosyolojik desteklerle onların topluma kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır (www.kahramanmaras.bel.tr).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014-2018 yılları arasında il genelinde toplam 16117 ev ziyareti gerçekleştirilerek bu kapsamda engellilerin sorunları dinlenerek ihtiyaçlarının tespit edildiği belirtilmiştir. Tespitler neticesinde 2014-2018 yılları arasında il genelinde engellilere 213 adet akülü sandalye, 317 adet tekerlekli sandalye, 56 adet işitme cihazı, 82 adet özel araç, 45 adet hasta yatağı yardımı yapıldığı görülmektedir. 2016 ve 2017 yıllarında görme

engellilere 23 adet beyaz baston yardımı yapıldığı görülmektedir. Ayrıca 2 engelli vatandaşa ise ortopedik ayakkabı yardımı yapıldığı belirtilmektedir.

Tablo 4.13. Medikal Cihaz Yardımı, Ev Ziyaretleri ve Danışmanlık Hizmetleri

İLÇE ADI	Ev Ziyareti ve Danışmanlık	Akülü Sandalye Yardımı	Tekerlekli Sandalye Yardımı	İşitme Cihazı Yardımı	Özel Araç Yardımı	Hasta Yatağı Yardımı
Onikişubat	1556	66	83	8	21	11
Dulkadiroğlu	1332	60	137	14	22	8
Göksun	678	1	10	12	8	4
Pazarcık	922	13	25	9	5	5
Andırın	1181	16	12	4	10	3
Türkoğlu	1711	15	20	2	5	2
Elbistan	1392	14	16	0	4	4
Çağlayancerit	1920	8	5	3	1	1
Ekinözü	1565	2	4	2	2	4
Afşin	2506	13	2	0	1	1
Nurhak	1354	5	3	2	3	2
TOPLAM	16117	213	317	56	82	45

Kaynak: (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından Bu kapsamda danışmanlık hizmetinden yararlanan engelli birey ve aileleri ile görüşülmüş olup bu hizmeti nasıl buldukları sorulmuştur. Danışmanlık hizmetleri ve medikal cihaz yardımlarından yararlanan kişilerden olan aylık geliri 500 TL olan 64 yaşındaki Ayşegül: *“Bana yürüteç getirdiler. Bununla yürüyorum. Bu da olmasa nasıl tutunurdum bilemiyorum. Down sendromlu yavrum hayattayken belediye bir kere şu küçük evimizi süsleyip çocuğumun doğum gününü kutlamıştı. Ben o günü unutamam hiç. Aklıma geldikçe ağlarım böyle. Çocuğuma o yaşına kadar öyle bir şey yapamamıştım. Söyleyecek bir şey bulamıyorum. Evimize kadar gelip kaç kere bize danışmanlık ettiler. Benim gibi bir yaşlıyı önemsediler. Unutulur mu böyle hizmet hiç.”* şeklinde konu hakkındaki görüşlerini ifade etmiştir.

Medikal cihaz yardımlarından yararlanan görüşmecilerden aylık geliri 1200 TL olan 49 yaşındaki Simitçi Hacı Mehmet ise: *“Sağ kulağım az duyuyor. Hastaneye gitmiştim cihaz alırsan duyabilirsin dediler. Onu alacak imkânım yoktu. Belediyeye başvurduk. Kulağımdaki cihazı belediye verdi.”* diyerek konu hakkındaki deneyimlerini paylaşmıştır.

Danışmanlık hizmetleri ve medikal cihaz yardımlarından yararlanan aylık geliri 1000 TL olan geçimini çiftçilik yaparak sağlayan 43 yaşındaki Musa ise konu hakkındaki düşüncelerini: “Evladım okul çağında. İlkokula gidiyor. Doğuştan yürüyemiyor. Sırtımda götürüp getiriyordum okula. Okulda öğretmenler belediyeye başvurmuş. Tekerlekli sandalye verdiler. Sevindik. Kızım oğlumdan iki yaş büyük. En çok da o sevindi buna. Belediyeden gelip tüm aile ile görüştüler. Derdimizi, sıkıntımızı sordular. Çok şükür ki bir sıkıntımız kalmadı.” şeklinde ifade etmiştir.

Yapılan bu görüşmeler neticesinde ev ziyaretleri ve danışmanlık hizmetlerinin engelli birey ve ailelerinin psikolojik durumlarının kontrolü açısından önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu ziyaretler sayesinde engelli bireylerin ihtiyaçlarının tespit edildiği görülmüştür. Ayrıca engelli bireylerin yaşamını kolaylaştıracak her türlü yardım ve hizmetin görüşmeciler tarafından olumlu karşılandığı vurgulanmıştır. Engelli bireylere yönelik yapılan çeşitli etkinlikler ise onların topluma kazandırılması açısından önem arz etmektedir.

STEM (science(fen), technology(teknoloji), engineering(mühendislik), mathematics(matematik)) Merkezi: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında imzalanan protokol kapsamında STEM Merkezi Eğitim Projesi 2018 yılında hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında 6. ve 7. sınıfta okuyan kız öğrencilere hafta içi günde 2 saat haftada 4 saat eğitim verildiği vurgulanmıştır. Bu eğitimler sonucu 7 kız öğrenci seçilmiş ve bu öğrenciler proje üretmek ve yarışmalara katılmak üzere hazırlandığı belirtilmiştir (KMBB, 2019).

Tablo 4.14. Proje Kapsamında Öğrenci Seçilen Okullar ve Öğrenci Sayısı

ÖĞRENCİLERİN SEÇİLDİĞİ OKULLAR	ÖĞRENCİ SAYISI
Serhan Çalık Ortaokulu	5
Vali Hilmi Tolun Ortaokulu	2
5 Nisan Ortaokulu	4
Genç Osman Ortaokulu	7
Akşemseddin İmam Hatip Ortaokulu	2
Gazi Ortaokulu	10
100. Yıl Ortaokulu	12
Zekeriya Tanrıverdi İmam Hatip Ortaokulu	20
TOPLAM	62 Kişi

Kaynak: (KMBB, 2019).

STEM Merkezi Eğitim Projesi kapsamında 8 ortaokuldan 62 öğrenci seçilmiştir. Bu kapsamda Zekeriya Tanrıverdi Ortaokulu’ndan 20, 100. Yıl Ortaokulu’ndan 12, Gazi Ortaokulu’ndan 10, Genç Osman Ortaokulu’ndan 7, Serhan

Çalık Ortaokulu'ndan 5, 5 Nisan Ortaokulu'ndan 4, Vali Hilmi Torun Ortaokulu ve Akşemseddin İmam Hatip Ortaokulu'ndan ikişer öğrenci seçilmiştir. STEM Merkezi Eğitim Projesi kapsamında seçilen öğrencilere yapılan malzeme desteği ile projelerini üretme imkânları sunulmuştur (www.kahramanmaras.bel.tr);

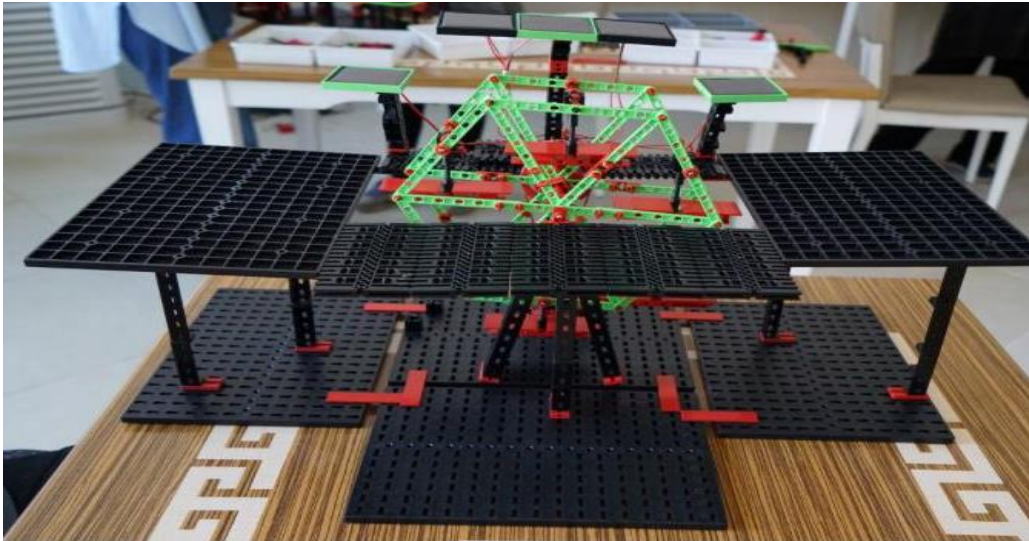
Resim 4.2. Türk Plan Bozucu (Proje Maketi)

Kaynak: (KMBB, 2019).

STEM Merkezi Eğitim Projesi kapsamında öğrenciler tarafından maketi hazırlanan Türk Plan Bozucunun (TPB) askerleri koruma amaçlı yapılmış bir casus olduğu belirtilerek hava, kara ve suda hareket edeceği ve kamerası ve ses kaydedici cihazlarıyla istihbarat toplayacağı vurgulanmıştır. Bu sayede terör örgütlerinin planları öğrenilerek anında müdahale edilmesi hedeflendiği belirtilmektedir.

Resim 4.3. Dönme Dolap Şeklinde Otopark (Proje Maketi)

Kaynak: (KMBB, 2019).

STEM Merkezi Eğitim Projesi kapsamında öğrenciler tarafından maketi hazırlanan dönme dolap şeklindeki otoparkta yenilenebilir enerji kaynaklarından olan güneş enerjisi kullanılacağı vurgulanmıştır. Ayrıca proje ile daha çok aracın daha az alana sığdırılması hedeflenmiş olup bu proje özellikle alışveriş merkezi yakınlarında yaşanan park ve dar yol sorununa çözüm olarak tasarlandığı belirtilmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin STEM Merkezi Eğitim Projesi kapsamında yaptığı desteklerle ilgili görüşülen kişilerden aylık geliri 3900 TL olan öğretmenlik yapan 29 yaşındaki Gizem proje hakkında: *“Ortaokul seviyesindeki çocuklar öğrenmeye çok açlar. Milli Eğitimle işbirliği içerisinde belediyenin yapmış olduğu güzel projelerden. Ben sınıf öğretmeniyim öğrencilerim ilkokul öğrencileri. Bazen tahtaya bir nokta çiziyorum. Soruyorum sizce bu ne diye. Çok farklı cevaplar alıyorum. Bir yetişkine sorduğumda nokta işte diye geçiştiriyor. Hayal etmiyor. Ama çocuklar öyle değil. Onların algısı daha yüksek ve hayallerinde sınırları yok. Bu yüzden bu destekler kapsamında çok önemli projeler ortaya çıkaracaklarını biliyorum. Yeter ki onlara güvenelim ve destek verelim.”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Görüşmecilerden ortaokul öğrencisi 13 yaşındaki Buket ise bu konuda: *“Benim arkadaşım seçilen öğrenciler arasındaydı. Zeki ve çalışkandı. Malzeme verilmiş onlara. Gezme fırsatı buldum orayı. Çok güzel proje maketleri vardı. İnşallah bende bir gün böyle bir proje ortaya çıkarabilirim.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

STEM Merkezi hizmeti ile ilgili görüşülen kişiler bu hizmetin çocuklar için önemine değinmişlerdir. Özellikle öğrencilere sağlanan malzeme desteği sayesinde proje üretmelerine katkıda bulunulması bu hizmetin olumlu yanları arasında yer almaktadır. Bu projelerden yaratıcı olanların hayata geçirilmesi ise ülke açısından önem arz etmektedir.

Meslek Edindirme ve Eğitim Kursları: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme ve Sanat Eğitimi Kurslarının (KAMEK) il genelinde 6 ilçede bulunan Dulkadiroğlu Özel İdare Kurs Merkezi, Onikişubat Aşçılık Kurs Merkezi, Onikişubat Necip Fazıl Kısakürek Kurs Merkezi, Afşin, Andırın, Göksun, Türkoğlu Kurs Merkezleri olmak üzere 7 kurs merkezinden yürütüldüğü belirtilmektedir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından aşçı yardımcılığı, İngilizce, minyatür, Osmanlı Türkçesi, ahşap boyama, alüminyum folyo, çini, diksiyon, drama, ebru, iletişim, işaret dili, kâğıt rölyef, kanun, keman, klarnet, özel

gün ve nikah şekeri hazırlama, karakalem, yağlı boya, ritim, stilistik, tezhip, Türk halk müziği korusu, Türk halk oyunları, uygulamalı tiyatro, yazarlık atölyesi, Türk sanat musikisi korusu, Türk tasavvuf musikisi, kat-ı sanat, takı tasarım, ud ve ney gibi kursların düzenlendiği vurgulanmıştır. 2015-2018 yılları arasında 64 branşta düzenlenen bu kurslardan yaklaşık 19021 kursiyerin faydalandığı belirtilmektedir (KMBB, 2019).

Kadınlara yönelik eğitim ve kurs hizmetlerinde de değinildiği üzere görüşülen kişilerden bazıları kadınların sosyal hayata katılımında bu kursların önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir. Diğer meslek edindirme ve eğitim kurslardan yararlanan görüşmecilerden lise öğrencisi 15 yaşındaki Mustafa: *“Ben meslek lisesinde elektrik bölümündeyim. Belediyenin autocad kursu varmış. Okuldan hocalarım yönlendirdi. Gittim kaydoldum. Kurs çok faydalı oldu. Şimdi proje çizmesini de öğreniyorum.”* şeklinde kurslar hakkındaki bilgilerini paylaşmıştır.

Kurslardan yararlanan lise son sınıf öğrencisi 17 yaşındaki Arif ise: *“Benim arkadaşlarım İngilizce kursuna katıldılar. Kurs iyiymiş. Ama arkadaşlar öğrenmeye değil orda vakit geçirmeye gittiklerinden bir şey öğrenememişler. Ben de işaret dili eğitimine katıldım. Eğitimi çok önemsiyor belediye. Hatta en son kurs biterken belgemizi vermeye belediyenin genel sekreteri gelmişti.”* şeklinde konu hakkındaki görüşlerini aktarmıştır.

Kurslara katılan görüşmeciler kursları faydalı bulduklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda belediyenin de kursları ciddiye aldığına değinilmiştir. Ancak kurslara katılanların vakit geçirmek için değil öğrenmek için gelmeleri durumunda kursların daha yararlı olacağına değinilmiştir.

Öğrencilere Yönelik Deneme Sınavı Hizmetleri: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ve Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliği ile öğrencilere yönelik deneme sınavları düzenlendiği görülmektedir. Bu kapsamda Kahramanmaraş ilinin bütün ilçelerinde üniversite ve liseye hazırlanan öğrencilere yönelik olarak YGS ve TEOG deneme sınavları düzenlenmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr). 2015-2018 yılları arasında düzenlenen YGS deneme sınavlarına il genelinde toplam 57255 öğrenci katıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Tablo 4.15. İlçe Bazında YGS Deneme Sınavlarına Katılan Öğrenci Sayısı

İLÇE ADI	2015 YILI	2016 YILI	2017 YILI	2018 YILI (YKS)	KATILIMCI KAYISI
AFŞİN	975	1159	1252	1314	4700
ANDIRIN	340	332	332	386	1390
ÇAĞLAYANCERİT	124	134	188	229	675
DULKADİROĞLU	3131	3359	3091	3420	13001
EKİNÖZÜ	82	72	87	92	333
ELBİSTAN	1815	1962	2095	2340	8212
GÖKSUN	670	724	893	844	3131
NURHAK	96	98	113	137	444
ONİKİŞUBAT	4015	4468	5703	5904	20090
PAZARCIK	525	688	886	770	2869
TÜRKOĞLU	503	612	637	658	2410
TOPLAM	12276	13608	15277	16094	57255

Kaynak: (KMBB, 2019).

Mesleki Eğitim Şube Müdürlüğü tarafından il genelinde 2016-2018 yılları arasında ise TEOG sınavları düzenlenmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr). 2016-2018 yılları arasında düzenlenen TEOG deneme sınavlarına il genelinde toplam 83885 öğrencinin katıldığı görülmektedir (KMBB, 2019).

Tablo 4.16. İlçe Bazında TEOG Deneme Sınavlarına Katılan Öğrenci Sayısı

İLÇE ADI	2016 YILI	2017 YILI	2018 YILI 1.SINAV	2018 YILI 1.SINAV	KATILIMCI KAYISI
AFŞİN	1605	1565	1459	1459	6088
ANDIRIN	628	613	540	540	2321
ÇAĞLAYANCERİT	410	457	375	375	1617
DULKADİROĞLU	4265	4283	4230	4230	17008
EKİNÖZÜ	186	204	201	201	792
ELBİSTAN	2692	2818	2652	2652	10814
GÖKSUN	830	931	874	874	3509
NURHAK	200	166	176	176	718
ONİKİŞUBAT	7270	7768	7780	7780	30598
PAZARCIK	1207	1212	1161	1161	4741
TÜRKOĞLU	1426	1423	1415	1415	5679
TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI	20719	21440	20863	20863	83885

Kaynak: (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik düzenlenen sınavlar hakkında görüşülen kişilere bu hizmeti nasıl buldukları sorulmuştur.

Öğrencilere yönelik düzenlenen deneme sınavlarından yararlanan lise son sınıf öğrencisi 17 yaşındaki Arif: *“Bu sene lise son sınıfım. Üniversite sınavlarına hazırlanıyorum. Bol bol deneme çözssem de gerçek sınav ortamı olmadığından çok da faydalı olmuyor. Belediye sınav yapıyormuş. Hocalar zorunlu tuttu. Tutmasa da katılırdım da. Önemsemedim önce. Sınav yerine gittiğimde her şeyin ciddi olduğunu gördüm. Sınav öncesi çok faydası oldu. O ortama girince insan sorumluluk hissediyor. Bir baskı oluyor. Ama sınav öncesi sınav ortamını görmek iyi oluyor.”* şeklinde düşüncelerini aktarmıştır.

Görüşmecilerden ortaokul öğrencisi 13 yaşındaki Buket ise yapılan deneme sınavları hakkında: *“Ben ortaokula gidiyorum. Son senem. İyi bir liseye gitmeyi istiyorum. Hedefim fen lisesi. Bunun için çok çalışıyorum. Ama kendimi görmek için böyle sınavlara girmeye ihtiyacım var. Belediye yapmıştı. Ona katıldım. Sorular iyi hazırlanmış. Hocalarımız başımızda duruyor. Gerçek sınav gibi geldi bana. Keşke sürekli yapılırsa hep girerdim.”* şeklinde görüşlerini dile getirmiştir.

Deneme sınavları hakkında görüşülen kişilerden aylık geliri 3900 TL olan öğretmenlik yapan 29 yaşındaki Gizem konu hakkında: *“Öğrencilerin sınav heyecanlarını atlatmaları için böyle uygulamalar bana göre sürekli yapılmalı. Gözetimin iyi olması gereklidir. Çocuklar böyle sınavlara girerek güvenleri artıyor. Gerçek sınavların ciddiyetini böyle sınavlarla kavriyorlar.”* şeklinde görüşlerini aktarmıştır.

Görüşülen kişilerin değerlendirmeleri neticesinde bu uygulamanın öğrencilerin sınavlara hazırlık aşamasında önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Özellikle öğrencilerin bu sınavlarla asıl sınav öncesi heyecanlarını yendikleri belirtilmiştir. Sınav ortamını önceden görmeleri sayesinde öğrencilerin sınava daha fazla motive olmalarının sağlandığı vurgulanmıştır.

Arkadaşlık Bankı Projesi: Türk Kızılay’ı ile Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde çocuklar arasında uyumu sağlamak, okul içerisinde kaynaşmayı sağlamak, sevgi ve dostluğu yaygınlaştırmak, beraberliği geliştirmek amacıyla Suriyeli öğrencilerin bulunduğu Turan İlkokulu, Dumlupınar İlkokulu, Sezai Karakoç İlkokulu, Ayşe Gümüşer İlkokulu, Ziya Gökalp İlkokulu, Onikişubat İlkokulu, İMKB Doğukent İlkokulu, 5 Nisan Ortaokulu, Şehit Milliş Nuri Ortaokulu,

Dumlupınar Ortaokulu, Zeki Karakız Ortaokulu, İstiklal Ortaokulu, Muallim Hayrullah Ortaokulu, Rıdvan Hoca İmam Hatip Ortaokulu, Kurtuluş Kız İmam Hatip Ortaokulu olmak üzere 15 okula birer adet Arkadaşlık Bankı Projesi kapsamında renkli banklardan yerleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca 2018 yılı içerisinde yapılan bu arkadaşlık banklarının üstüne Türkçe ve Arapça yazılar yazılarak öğrencilerin kaynaşmaları hedeflendiği vurgulanmıştır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2018e).

Resim 4.4. Arkadaşlık Bankı Projesi

Kaynak: (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2018e).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin "Arkadaşlık Bankı Projesi" ile ilgili görüşülen kişilere bu proje hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Bu konuda görüşülen kişilerden aylık geliri 3900 TL olan öğretmenlik yapan 29 yaşındaki Gizem konu hakkında: "Suriyeli öğrenciler ile diğer öğrencilerin kaynaşması açısından iyi düşünülmüş bir proje. Özellikle ilk ve ortaokullarda böyle projelerin varlığı öğrencilerin Suriyeli öğrencilere bakışını olumlu yönde etkilemektedir. Küçük yaşta bu çocuklara bu değerler aşılalmazsa büyüdüklerinde onlarla aralarında hep bir mesafe olacaktır. Bu da zaman zaman toplumda da karşılaştığımız çatışmaları doğuracaktır. İnşallah böyle projelerin devamı gelir. Her şey küçük bir adımla başlar." diyerek görüşlerini paylaşmıştır.

Görüşülen kişilerden ilkokul öğrencisi 10 yaşındaki Alican ise: "Bizim okulumuzda çok fazla Suriyeli öğrenci var. O yüzden sürekli bazı arkadaşlar kavga

ediyorlar. Belediyeden geldiler böyle bir proje yaptılar. Birlikte fotoğraf çekindik. Öğretmenlerimiz de geldiler. Birbirimizi anlamaya başladık. Güzel bir ortam oldu.’’ diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

Görüşme yapılan kişilerin değerlendirmeleri neticesinde böyle projelerin insanlar arası ilişkileri güçlendirdiği görülmektedir. Özellikle bu projeler için ilk ve ortaokulların seçilmesi küçük yaştaki çocukların kaynaşmasını artırdığı gibi bu bilincin oluşması açısından da önem arz etmektedir.

Sportif Faaliyetler: Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğü tarafından öğrencilere yönelik tenis, futbol, yüzme, voleybol, basketbol, karate, güreş, badminton, kick boks, tekvando, bocce, satranç, güreş gibi branşlarda il genelinde kurslar düzenlenerek bu kapsamda öğrencilere malzeme dağıtımı yapıldığı belirtilmektedir. Ayrıca ücretsiz özel yetenek kursları düzenlenerek kişilerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük, spor yöneticiliği, askeri üniversiteler, polis özel harekât ve polis meslek yüksekokullarına girmelerine yardımcı olunduğu belirtilmiştir. Kadınlara yönelik ise Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğü’nün ücretsiz step, fitness, aerobik ve pilates gibi çeşitli kurslarının bulunduğu vurgulanmıştır. Osman Sayın Spor Salonu, Büyükşehir Belediyesi Spor Salonu, Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezinde kursiyerlere çeşitli eğitimler verildiği belirtilmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr). Bu kurslar hakkında yararlananlara hizmet hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Görüşülen kişilerden 9 yaşındaki ilkokul öğrencisi Efe spor kursları hakkında: *“Ben yüzmeye gidiyorum. Belediyenin yüzme havuzu var. Evimize yakın. Ama çok kalabalık oluyor.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Görüşülen kişilerden 12 yaşındaki ortaokul öğrencisi Sait ise sportif faaliyetler hakkında: *“Geçen sene yaz spor okulları vardı belediyenin. Ona katıldım. Orada karate, tenis, basketbol kurslarına gittim. Bize kıyafette dağıttılar. Eğlenceliydi. Yeni arkadaşlarım oldu hem.”* diyerek deneyimlerini paylaşmıştır.

Görüşülen kişilerden spor kurslarından yararlanan aylık geliri 2250 TL olan ve kuaförlük yapan 26 yaşındaki Sena: *“Belediyenin fitness ve pilates kurslarına katıldım. Çok faydası oldu. Çok kalabalık olmasa daha da güzel olacaktı.”* diyerek konu hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir.

Spor kurslarından faydalanan aylık geliri 3500 TL olan 27 yaşındaki Beden Eğitimi Öğretmeni Figen ise bu kurslar hakkında: *“Ben Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu mezunuyum. Sınava ilk belediye kurslarında hazırlandım. Sınırlı sayıda kişi alınıyordu. Şanslıyım ki ilk başvuru yapanlardan olmuştum. Sayı çok olmayınca*

verilen eğitimin kalitesi artıyor. Hocalar birebir ilgileniyor.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Yapılan görüşmeler neticesinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik çeşitli kurslarının olduğu görülmektedir. Görüşülen kişiler bazı kurslara katılımın yoğun olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar bu durumun zaman zaman olumsuz sonuç doğurduğu belirtmeler de yeni kişiler tanıma ve sosyalleştirme etkisi nedeniyle bu hizmetleri faydalı bulmaktadırlar. Ayrıca çeşitli kurslara katılanlara malzeme desteği sağlandığı vurgulanmıştır. Özel yetenek sınavlarına hazırlananlar ise hocaların bu sınavlara iyi hazırladıklarını ve bu hizmetin spor aşamasında çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal Tesis ve Sosyal Alanlar: 5393 sayılı kanununun 14. maddesinin (b) bendinde belediyeler tarafından okul yapımı ve bakımı, okullara malzeme desteği verilebileceği, sağlık tesisleri açılması gibi hizmetlerin yapılabilmesi veya yaptırabileceği belirtilmektedir (Koç, 2014:33). Sosyal belediyecilik uygulamaların kanuni dayanakları, sosyal refah anlayışının devam ettiğini göstermektedir. Bu kanuni dayanaklar sosyal devlet anlayışının ortadan kalkmadığını yalnızca bu uygulamaların belediyelerce sunulmasına olanak sağladığına işaret etmektedir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından kanunun verdiği yetkiyle birlikte vatandaşların hizmetine sunulmak üzere birçok sosyal tesis yapıldığı görülmektedir. Konuk evi ve şefkat evleri, yaşlı dinlenme salonları, taziye evleri, okullar, spor salonları, halı saha, sentetik çim saha, çocuk oyun grupları, 112 Acil Sağlık İstasyonları bu sosyal tesis ve alanlar içerisinde sayılmaktadır.

Yaşlı Dinlenme Salonları: Sosyal tesislerden olan yaşlı dinlenme salonlarına gelen ihtiyaç sahibi yaşlılar için berber ve hamam hizmetleri sunulduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2015 yılında yaşlılara yönelik faaliyetleri sayesinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlıklı Kentler Birliği, Türkiye Belediyeler Birliği ile Bursa Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile düzenlenen Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumunda “Yaşlı Dostu Kent” ödülünü almıştır. Ayrıca 2017 yılında Türkiye’de ilk defa Kahramanmaraş’ta yaşlılara evde bakım ve sosyal destek hizmeti verildiği vurgulanmıştır (KMBB, 2019).

İl genelinde Şekerdere, Sütçü İmam, Doğukent, Saçaklızade, Barbaros, Divanlı, Göksun, Piri Reis, Gülsüm Hanım Gümüşer (Bahçelievler), Mikdad bin Esved (Karaziyaret) Yaşlılar Dinlenme Salonları bulunmaktadır. Yaşlılar dinlenme salonlarında insanlara çay, kahve gibi ikramlar sunulmasının yanında televizyon

seyretme, yerel ve ulusal gazeteleri okuma imkânları da sağlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda yaşlılar dinlenme salonlarından 315891 vatandaş yararlandığı vurgulanmıştır. Ayrıca 10199 kişi berber hizmetinden, 4399 kişinin ise fiş verilerek hamam hizmetinden yararlanması sağlanmıştır (KMBB, 2019). Yaşlılar dinlenme salonları hakkında yararlananlara bu hizmet hakkındaki düşünceleri sorulmuştur.

Yaşlı dinlenme salonları hakkında görüşülen aylık geliri 1120 TL olan emekli maaşıyla geçimini sağlayan 58 yaşındaki Fahri: *“Emekli olduktan sonra gitmeye başladım. Emekli olan arkadaşlarla gidiyorum. Çay içiyoruz. Gazete okuyoruz. Berbere de gidiyoruz. Her şey ücretsiz. Bizim yaştakiler için evde oturup boş boş oturmaktan iyi. Ev küçük soğuk alıyor zaten. Burası sıcak bir yer.”* şeklinde konu hakkındaki görüşlerini ifade etmiştir.

Yaşlı dinlenme salonları hakkında görüşülen ve bu hizmetten yararlandığını belirten aylık geliri 1350 TL olan emekli maaşıyla geçimini sürdüren 73 yaşındaki Veli: *“Yaşlandık artık. Bir şey yapamıyoruz. Gidecek yerimiz yok. Dinlenme yerleri var belediyenin. Saçı sakalım uzayınca berber tıraş ediyor orda. Çayımızı çorbamızı veriyorlar. Bu yaşta daha ne isteyim. Orda en azından ahbablarım var.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Yaşlılar dinlenme salonundan yararlanan kişiler bu hizmetin kendiler için önemli olduğunu, burada her türlü ihtiyaçlarının karşılandığını belirtmişlerdir. Ayrıca sosyal tesislerin yaşlıların birbirleri arasında iletişim kurmaları ve sosyal hayata katılmaları bakımından önemli bir hizmet olduğu görülmektedir.

Konukevi ve Şefkat Evi Hizmetleri: Kahramanmaraş iline şehir dışından gelen vatandaşların dinlenebilmeleri için belediyeye ait konukevi bulunmaktadır. 6 odadan oluşan konaklama tesisinde yatak, ısıtma sistemi, çamaşır yıkama gibi hizmetler sunulduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda 2014-2018 yılları arasında 10.870 misafir konukevinden yararlandığı vurgulanmıştır. Ayrıca Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından maddi imkânı olmayan aileler tarafından kullanılmak üzere Şefkat Evleri inşa edildiği vurgulanarak yapımı tamamlanan 2 blokta 2015-2016 yıllarında 14, 2017 yılında ise 11 ihtiyaç sahibi aile kaldığı belirtilmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından hizmet sunan konukevi ve şefkat evleri ile ilgili görüşülen kişilere bu hizmet hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Konukevleri hakkında görüşülen aylık geliri 3100 TL olan Teknikerlik yaparak yaşamını sürdüren 32 yaşındaki Mustafa: *“Konukevlerinin varlığının*

gerçekten önemli olduğunu düşünüyorum. Başka şehirlere gittiğimde bende belediyelerin konukevlerinden yararlanıyorum çünkü. Her ihtiyacın karşılanıyor. En önemlisi de güvenli barınma imkânının olması.” şeklinde görüşlerini paylaşmıştır.

Şefkat evleri hakkında görüşülen aylık geliri 3250 TL olan Grafikerlik yapan 25 yaşındaki Suna: *“Şefkat evleri bildiğim kadarıyla herkese verilmiyor. Umarım gerçekten ihtiyacı olanlara verilmiştir.”* diyerek konu hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir.

Konu ile ilgili görüşülen kişiler konukevlerinin şehir dışından gelenler için gerekli bir uygulama olduğunu belirtirken şefkat evlerinin gerçek ihtiyaç sahiplerine verilip verilmediği konusunda tereddütleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu tereddütleri ortadan kaldırmak için bu hizmetin daha şeffaf ve açık şekilde sunulması gerekmektedir.

Taziye Evi Hizmetleri: Kahramanmaraş il genelinde vatandaşların taziye kabullerinde yaşamış oldukları sıkıntıları çözmek amacıyla şehir merkezi ve ilçelerde büyükşehir belediye tarafından taziye evleri yapıldığı belirtilmiştir. Vatandaşların cenazelerini defnettikten sonra taziye kabulleri için taziye evleri tahsis edildiği vurgulanmaktadır. Ayrıca taziye evlerinin, cenaze yakınlarının her türlü ihtiyaçları gözetilerek yapıldığı ve içerisinde oturma salonları, yemek salonları ve mutfak bölümleri bulunduğu görülmektedir. Taziye evleri talep üzerine cenazesi olan vatandaşlara 3 günlüğüne ücretsiz olarak tahsis edildiği belirtilmektedir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Kahramanmaraş il genelinde büyükşehir belediyesine ait Yunus Emre (Alt ve üst kat olmak üzere iki ayrı taziye evi olarak kullanılmaktadır.), Binevler, Abdulhamithan, Doğukent, Namık Kemal, Sakarya-Duraklı, Barbaros, Şeyh Adil, Serintepe, Mağralı, Akçakoyunlu, Ayşe ve Erdoğan Küçükkarık, Tekir, Kale, Bahçelievler Gülsüm Hanım Gümüşer, Yeşiltepe, Karacasu Karaziyaret, Divanlı, Durdu Tansel, Göksun, Türkoğlu, Elbistan Taşburun, Çağlayancerit Küçüküngüt Taziye Evlerinin bulunduğu belirtilmiştir (www.kahramanmaras.bel.tr).

Tablo 4.17. Yıllara Göre Taziye Evlerinin Tahsisleri

TAZİYE EVİ TAHSİSLERİ	2014 YILI	2015 YILI	2016 YILI	2017 YILI	2018 YILI
OCAK	67	91	125	130	103
ŞUBAT	48	82	107	130	130
MART	64	87	101	114	114
NİSAN	65	65	92	101	97
MAYIS	55	70	78	100	108
HAZİRAN	54	68	101	97	123
TEMMUZ	64	86	91	123	119
AĞUSTOS	71	83	111	104	114
EYLÜL	59	68	74	105	111
EKİM	56	79	94	109	108
KASIM	80	94	107	103	120
ARALIK	72	82	114	101	119
TOPLAM	755	955	1195	1317	1366

Kaynak: (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi taziye hizmetleri kapsamında taziye evleri 2014 yılında 755, 2015 yılında 955, 2016 yılında 1195, 2017 yılında 1317, 2018 yılında 1366 kez cenaze yakınlarına tahsis edilmiştir.

Taziye evleri hizmetinden yararlanan kişilere bu hizmet hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Taziye evi hizmetinden yararlanan aylık geliri 2045 TL olan 28 yaşındaki İşkur TYP Personeli Seda: *“Babamın vefat ettiğinde ev küçük olunca belediyeden 3 günlüğüne Yunus Emre Taziye evini tahsis ettiler. Sabahtan akşama 3 gün taziyelerimizi burada kabul ettik. İnsanın yakını ölünce çok göze görünmüyor. Fakat bizim gibi evi uygun olmayanlar için güzel bir şey yani.”* şeklinde konu hakkındaki düşüncelerini ifade etmiştir.

Taziye çadırı hizmetlerinden yararlanan aylık geliri 500 TL olan 64 yaşındaki Ayşegül ise: *“Oğlumu kaybettiğimde yararlandım. Çok gelen gidenim yok. Akrabalarım zaten umursamaz. Taziye evine her gün gitmem de zor olurdu. Durumumdan dolayı evin önüne belediye çadır kurdu. Gelen gidenler burada oturdular.”* şeklinde konu ile ilgili görüşlerini paylaşmıştır.

Taziye evi hizmetleri hakkında görüşülen lisans öğrenimine devam eden 23 yaşındaki Güzide ise: *“Belki bana denk gelmedi ama başka şehirlerde çok görmedim ben. Annemin uzaktan bir akrabası vefat etmişti. İlk defa o zaman gittim taziye evine. Hijyenik. Mutfak, oturma alanları vardı. Belediye her şeyi düşünmüş. Hatta taziye*

evi içinde kütüphane de yapılmış. Taziye olmadığında da kullanılıyor burası yani.’’ diyerek bu hizmet hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir.

Taziye evleri ile ilgili görüşülen kişiler bu hizmet hakkında sadece evi yetersiz olanların değil herkesin bu hizmetten yararlandığını belirtmişlerdir. Ayrıca taziye evlerinin taziye kabulleri dışında okuma salonları ve kütüphanesinin bulunması buraların farklı işlevlerinin bulunduğunu göstermektedir.

Sosyal Tesisler: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından içerisinde okuma salonu ve kütüphanesi bulunan sosyal tesisler, spor salonları, halı saha, tenis kortu, sentetik çim saha, sağlık istasyonları, okul ve okul pansiyonu gibi yapılar inşa edilerek eğitim, sağlık, sportif ve kültürel faaliyet alanları oluşturulmuştur (www.kahramanmaras.bel.tr). Bu kapsamda Dulkadiroğlu ilçesi Divanlı Mahallesi içinde okuma salonu, taziye evi, kütüphane ve yaşlılar dinlenme salonu bulunan sosyal tesis, Onikişubat ilçesi Serintepe Mahallesi içinde taziye evi, okuma salonu, kütüphane bulunan sosyal tesis, Onikişubat ilçesi Mağralı Mahallesi içinde kütüphanesi bulunan taziye evi ve okuma salonu, Elbistan ilçesinde taziye evi ve sosyal tesis, Elbistan ilçesinde 2 adet anasınıfı, kütüphane, fen laboratuvarı, resim ve müzik atölyeleri ile idari birimler ve 16 dersliği bulunan Esentepe Ortaokulu, Türkoğlu ilçesine içinde 2 adet anasınıfı, kütüphane, fen ve bilgisayar laboratuvarı, çok amaçlı salon, resim ve müzik atölyesi ve 24 adet dersliği bulunan Yatılı Bölge Ortaokulu, Türkoğlu ve Pazarcık ilçesinde 112 Acil Sağlık İstasyonları, Göksun ilçesinde içinde yaşlılar dinlenme salonu, konferans salonu, kütüphane ve okuma salonu bulunan sosyal tesis ve taziye evi, Dulkadiroğlu ilçesinde Bahçelievler taziye evi ve sosyal tesisi, Onikişubat ilçesi Hayrullah Mahallesi içinde taziye evi, Onikişubat ilçesinde Oruç Reis Mahallesi içinde 2 adet anasınıfı, kütüphane, fen laboratuvarı, çok amaçlı salon, resim ve müzik atölyesi ve 16 dersliği bulunan Şehit Ömer Halisdemir İlkokulu, Pazarcık ilçesinde ise 12 dersliği bulunan Yavuz Selim İlkokulu, Onikişubat ilçesi Tekir ve Kale Mahallesi taziye evleri, Dulkadiroğlu ilçesi Karaziyaret Mahallesi taziye evi ve sosyal tesisi yapılarak hizmete sunulduğu vurgulanmaktadır (KMBB, 2019).

Sosyal tesisler (okul, sağlık istasyonu vb.) hakkında görüşülen kişilere bu hizmetler hakkında neler söylemek istedikleri sorulmuştur. Sosyal tesisler hakkında görüşülen aylık geliri 3500 TL olan 32 yaşındaki Orman Mühendisi Yahya bu konuda: *“Ben belediyenin okul yaptığını ilk defa duydum. Okullara malzeme veriyorlardı da okul bayağı masraflı bir iş. Sosyal tesisler birçok farklı iş için*

kullanılabiliyor. Sadece taziye için değil aynı zamanda okuma salonları ve kütüphanesi var. Ama kütüphanelerin geliştirilmesi gereklidir. Çok az kitap var. 112 Sağlık İstasyonu ilçelerde çok lazım. Benim oturduğum ilçeye de yapıldı. Acil durumlar olabiliyor arada. Hastalara ilk müdahalenin zamanında yapılması açısından önemlidir.'' şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Sosyal tesisler hakkında görüşülen aylık geliri 5000 TL olan seramikçilik yapan 47 yaşındaki Süha ise: *''Belediyenin okul yapması gerçekten güzel bir uygulama bence. Çünkü okul eksiği çok K.Maraş'ta. Ama yapılan yerlerin gerçekten okul ihtiyacı olan bölgelere yapılması lazım. Sosyal tesislerin sayısı artmalı ama onunda ihtiyaç doğrultusunda yapılması gerekiyor. Acil Sağlık İstasyonları bütün ilçelerde olması gerektiğini düşünüyorum. İyi bir uygulama.*'' diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Konu ile ilgili yapılan görüşmelerde belediyelerin okul yapması çok bilinmemektedir. Bütçe açısından zorlayıcı olduğu düşünülse de eğitime destek verilmesi açısından önemlidir. Sosyal tesislerin ise birçok farklı işlevi bulunduğundan bahsedilmiştir. Sosyal tesisler içerisinde yer alan kütüphanelerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Acil Sağlık İstasyonlarının bütün ilçelerde yer alması gerektiği ve yerinde bir uygulama olduğu belirtilmiştir.

Halı Saha ve Sentetik Çim Sahalar: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde çocuk oyun grubu kurulumu, halı saha yapımı, sentetik çim saha yapımı, spor aletleri kurulumu ve tenis kortu yapıldığı belirtilmektedir. Bu kapsamda 2014-2018 yılları arasında Çağlayancerit ilçesinde 1 adet, Dulkadiroğlu ilçesinde 9 adet, Ekinözü ilçesinde 1 adet, Elbistan ilçesinde 3 adet, Nurhak ilçesinde 3 adet, Onikişubat ilçesinde 10 adet, Pazarcık ilçesinde 1 adet, Türkoğlu ilçesinde ise 2 adet sentetik halı saha yapımı tamamlandığı görülmektedir. Ayrıca 2014-2018 yılları arasında Süha Erler Lisesi, Erkenez İmam Hatip Ortaokulu, Sezai Karakoç İlkokulu, Rasim Özdenören İlkokulu, Hasan Balcı İlkokulu, Bahattin Karakoç İlkokulu, Ahmet Bayazıt İlkokulu, Kahramanmaraş Özel Eğitim Uygulama Merkezi, 100. Yıl Ortaokulu, Fatih İlkokulu, Ömer Faruk Arıkan Ortaokulu ve diğer muhtelif alanlarda bulunan toplam 19 adet sahaya sentetik çim serildiği belirtilmiştir (KMBB, 2019).

Halı saha ve sentetik çim sahalar hakkında görüşülen vatandaşlara bu hizmeti nasıl buldukları sorulmuştur. Görüşülen kişilerden aylık geliri 2450 TL olan muhasebecilik yapan 24 yaşındaki Rümeyza: *''Çocuklar ve gençler için güzel ama*

mahalle içerisinde çok fazla gürültü oluyor. Yaşlı teyze ve amcalar rahatsız oluyor. Ama her hafta futbol maçı yapıyorlar orada.” diyerek konu hakkındaki görüşlerini paylaşmıştır.

Halı sahalar hakkında görüşülen 17 yaşındaki Ali konu hakkında: *“Benim yaştlarım için güzel bir uygulama çünkü eskiden mahallemizde toprak saha vardı. Üstümüz başımız toz oluyordu. Şimdi bir halı saha yapıldı belediye tarafından. Bir tane de özel halı saha yapıldı. Ama fiyatları pahalı geliyor. Bu yüzden belediyenin sahasını kullanıyoruz. Paramızla da hep berber bir şeyler alıp yiyoruz. Diğer mahalledeki arkadaşlarla da oynuyoruz. Hepsi dostumuz oldu. Tek eksisi aydınlatması yok. Hava kararınca oynayamıyoruz”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Sentetik çim sahalar hakkında görüşülen 15 yaşındaki Samet ise konu hakkında: *“Bizim okuldaki sahaya sentetik çim serildi. Sadece futbol değil bir sürü etkinlikler düzenliyoruz bu alanda. Yere oturunca üstümüz toz oluyordu. Şimdi ne güzel tenefüslerde bile buraya oturuyoruz.”* diyerek görüşlerini dile getirmiştir.

Halı saha ve sentetik çim saha hizmetleri hakkında görüşülen 10 yaşındaki Ferhat: *“Eskiden beton saha vardı okulumuzda. Şimdi halı serildi. Betonda düşüp bir yerlerimizi kanatıyorduk. Halı saha güzel oldu.”* diyerek konu hakkındaki düşüncelerini aktarmıştır.

Yapılan görüşmeler neticesinde mahallelere halı saha ve sentetik çim saha yapılması gençler ve çocuklar açısından önemli bir uygulama olduğu görülmektedir. Bu uygulamanın olumsuz sayılabilecek yanları ise mahalle sakinlerini rahatsız edecek derecede gürültü olmasıdır. Ayrıca aydınlatma yetersizliği ise akşam saatlerinde gürültü olmaması açısından olumlu gibi görülse de genç ve çocukların bu alanları kullanacağı zamanları kısıtlamaktadır. Ayrıca görüşülen kişiler okullara yapılan sentetik çim sahaların ise öğrenciler açısından güzel bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir.

Yetişkinlere Yönelik Kondisyon Aleti Hizmetleri: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014-2018 yılları arasında Andırın ilçesinde 7 adet, Dulkadiroğlu ilçesinde 90 adet, Ekinözü ilçesinde 7 adet, Elbistan ilçesinde 49 adet, Göksun ilçesinde 7 adet, Onikişubat ilçesinde 78 adet, Pazarcık ilçesinde 50 adet, Türkoğlu ilçesinde 25 adet spor aleti kurulumu yapıldığı belirtilmektedir (KMBB, 2019). Yetişkinlere yönelik olarak birçok mahallede kurulumu yapılan kondisyon aletleri hakkında görüşülen kişilere bu hizmet hakkında neler

düşündükleri sorulmuştur. Görüşülen kişilerden aylık geliri 4300 TL olan 25 yaşındaki Memur Gökhan konu hakkında: *“Bizim mahallemize belediye tarafından kondisyon aleti kuruldu. Gidip orada egzersiz yapıyoruz. Birçok mahalleye de kurulmuş duyduğuma göre. Böyle hizmetlerin olması güzel. Sadece benim gibi gençler değil yetişkinlerde kullanıyor. Kadınlarda kullanıyor erkeklerde.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin bu hizmetinin yalnızca gençlere yönelik değil yetişkin kadın ve erkek herkese hitap ettiği görülmektedir. Bu kapsamda kondisyon aleti kurulmasının il genelinde bütün mahallelere yapılması gerekmektedir.

Çocuklara Yönelik Oyun Grubu Hizmetleri: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin çocuklara yönelik en önemli hizmetlerinden biri de il genelinde kurulumu yapılan çocuk oyun gruplarıdır. Oyun gruplarının, çeşitli ebat ve büyüklükte bütün park ve mesire alanları dışında il genelinde birçok mahalleye kurulumunun tamamlandığı belirtilmiştir.

Tablo 4.18. Çocuk Oyun Gruplarının İlçelere Dağılımı

İLÇE ADI	Çocuk Oyun Grubu Sayısı
AFŞİN	32
ANDIRIN	19
ÇAĞLAYANCERİT	15
DULKADİROĞLU	54
EKİNÖZÜ	15
ELBİSTAN	44
GÖKSUN	24
NURHAK	4
ONİKİŞUBAT	40
PAZARCIK	32
TÜRKOĞLU	22
TOPLAM	301

Kaynak: (KMBB, 2019).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 2014-2018 yılları arasında Afşin ilçesinde 32 adet, Andırın ilçesinde 19 adet, Çağlayancerit ilçesinde 15 adet, Dulkadiroğlu ilçesinde 54 adet, Ekinözü ilçesinde 15 adet, Elbistan ilçesinde 44 adet, Göksun ilçesinde 24 adet, Nurhak ilçesinde 4 adet, Onikişubat ilçesinde 40 adet, Pazarcık ilçesinde 32 adet, Türkoğlu ilçesinde 22 adet olmak üzere il genelinde toplam 301 adet çocuk oyun grubu kurulumu yapıldığı belirtilmektedir.

Resim 4.5. Kurulum Yapılan Çocuk Oyun Grubu Örneği

Kaynak: (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2019).

Çocuk oyun grubu kurulumu hakkında görüşülen kişilere bu hizmeti nasıl buldukları sorulmuştur. Çocuk oyun grubu hizmetleri hakkında görüşülen kişilerden 10 yaşındaki Kenan: *“Bizim köyde (Mahalle) oyun oynayacak hiçbir yer yoktu. Taşları temizleyip oyun oynamaya çalışıyorduk. Kaç kere düştüm yere. Şimdi oyun alanımız var. Etrafına da parke yaptılar. En çok salıncağı seviyorum. Köydeki bütün çocuklar burada toplanıyoruz. Küçük kardeşlerini getirenlerde var. Onlarda kaydırağa biniyorlar.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Çocuk oyun grubu hizmetleri hakkında görüşülen kişilerden aylık geliri 1800 TL olan emekli 67 yaşındaki Yusuf: *“Ben emekliyim. Burası merkeze uzak bir yer. Geçen sene (2017) buraya çocuklara oyun alanı yaptılar. Köyde herkes yaşlı. Kurdular ama kim kullanacak. Hanıma diyorum bize yaptılar. Hadi gidelim tahterevalliye binelim diyorum. Git benle dalga geçme diyor. Köyün hepsi yurt dışında yaşıyor. Senede 1-2 kere gelip 1 ay bile durmuyorlar. Keşke ihtiyaç olan bir yere kurulsaymış.”* diyerek konu hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir.

Çocuk oyun grubu hizmetleri hakkında görüşülen kişilerden aylık geliri 2200 TL olan güvenlik korucusu olarak görev yapan 40 yaşındaki İrfan: *“Bizim mahalleye caminin yanına kurdular. Benim çocuklarım gidip oynuyorlar. En azından gözümüzün önünde. Bizim zamanımızda belediye böyle şeyler yapmıyordu. Şimdi çocuklar için bir sürü hizmetleri var. Halı saha da yapacaklardı yer olsaydı mahallemizde. Yerlere parke döşediler. Çamurdan da kurtulduk.”* şeklinde konu hakkındaki düşüncelerini paylaşmıştır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde çocuk oyun grubu kurulduğu görülmektedir. Çocuk oyun grubu kurulan yerlerde yaşayan kişilerle yapılan görüşmelerde çocuklar için önemli bir hizmet olduğu belirtilmektedir. Ayrıca geçmiş yıllarda belediyenin böyle hizmetleri olmadığı belirtilmiştir. Çocuk oyun grupları ayrıca çocukların birbirleri arasında ilişki kurmasını da sağlamaktadır. Görüşülen kişilerden bazıları ise çocuk oyun gruplarının kurulacağı yerde oynayacak çocuk bulunmadığını belirterek belediyenin böyle bir hizmetini ihtiyaç olan yerlere yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum çocuk oyun grubu kurulacak alanların nüfusunda yaş kriteri ile ilgili araştırma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Genç nüfusun çok olduğu ve yoğun olarak yaşadığı yerlere çocuk oyun grubunun kurulması gerekmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Medeniyetler döneminden günümüze sosyal politika araçları, toplumdan topluma farklılık göstererek sosyal refahın sağlanmasında önemli bir yere sahip olmuştur. Bu çalışmada anlatılan sosyal devlet, sosyal belediyecilik gibi kavramlar da sosyal yardım, sosyal hizmet kavramları gibi sosyal politikanın araçları arasında yer almaktadır.

1929 yılı ekonomik buhranı ile birlikte devletlerin müdahaleci bir anlayışa büründüğü görülmektedir. Ekonomik ve toplumsal hayata müdahalenin kaçınılmaz olduğu bu dönemde devletlerin refah politikaları önem kazanmıştır. Devletler refah politikaları ile yoksul, kimsesiz ve asgari yaşam koşullarına sahip olmayan bireylere insan onuruna yakışır bir hayat şartları sağlamayı hedeflemişlerdir. Özellikle 1945-1975 yılları arasında devletlerin bu müdahaleci yapısı merkezi yönetimleri refah politikaları üretmeye yönlendirirken yerel yönetimleri ise hizmete yakınlık sebebiyle sosyal politikaların uygulayıcısı olmaya yöneltmiştir. Eğitim, sağlık, istihdam, güvenlik konularında önemli adımlar atılmıştır. Fakat kamu harcamalarında görülen artışlar, devletlerin bazı görevlerini yerel yönetimlere bırakmalarına neden olmuştur. Toplumun isteklerini karşılamada önemli bir yere sahip olan refah politikalarının sunulmasında merkezi yönetimlerin etkinliği azalırken yerel yönetimlerin etkinliğinin arttığı görülmektedir.

Merkezi yönetimler, yerel yönetimlere birtakım görev, yetki ve sorumluluklarını devretmesiyle hantal yapısından kurtulmaya başlamıştır. Merkezi yönetimlerin asli görevlerini yerine getirmeye başlamasıyla birlikte yerel yönetimler topluma yönelik sosyal sorunların çözümünde etkinlik kazanmaya başlamışlardır. Yoksulluk, işsizlik gibi sorunların çözülmesinde 1970'li yıllardan itibaren sosyal belediyecilik kavramı önem kazanmıştır. Bu kavramla sosyal devlet sosyalliğini belediyelere devretmiştir. Fakat devredilen bu yetkilere rağmen yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerden ayrıldığını söylemek mümkün değildir. Merkezi yönetim her ne kadar yetkilerini devretse de yerel yönetimler üzerinde etkinliklerini devam ettirmişlerdir.

1970’li yıllarda yerel yönetimlerin toplumcu belediyeçilik anlayışlarının yaygınlaşması bu kapsamda yapılan faaliyetlerin kurumsallaşmasını da sağlamaktadır. 1973-1977 yılları arasında aşevi, ekmek fabrikası açan ve üretime yatırımlarda bulunan belediyelerin faaliyetleri sosyal belediyeçilik olarak adlandırılmaktadır.

1980’li yıllarda etkinlik kazanan sosyal belediyeçilik anlayışı 1994 yılında gelişimini sürdürmüştür. 2000’li yıllarda çıkarılan kanunlar ise sosyal belediyeçiliğin yasal çerçevesini oluşturmuştur. Özellikle 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile 14 ilde Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. Türkiye genelinde sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin etkin ve asli uygulayıcısı olarak merkezi yönetimlerin kontrolünde büyükşehirlerin görülmesi kanunun önemini artırmaktadır. Sosyal politikalar anlamında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 6360 sayılı kanun ile sosyal devletin gerekliliklerini yerine getirmek üzere belediyelere yetki verilmiştir. Ancak belediyelerin ürettikleri sosyal politika faaliyetlerinin merkezi yönetimin uzantısı olarak sunulduğu görülmektedir. Bunun en önemli göstergesi ise devletin kalkınma planlarıdır. Kalkınma planlarında yaşlı, çocuk, genç, kadınlara yönelik uygulamaların yapılması gerektiğinin belirtilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Sosyal belediyeçilik, sosyal refahın sağlanabilmesi için yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanında bulunan alanlarda yaşlı, engelli, kadın, çocuk, genç ve yoksulları gözetmesi, onlara asgari hayat standartlarının sağlanması ve dezavantajlı kesimlerin sosyal hayata entegre edilmesi için yapılan çalışmalar olarak adlandırılabilir. Ayrıca sosyal belediyeçilik yalnızca dezavantajlı grupların topluma kazandırılması için bir araç değil aynı zamanda bütün toplumun kentlileştirilmesi için önem atfedilen bir kavramdır. Bu kapsamda toplumun ortak ihtiyaçları gözetilerek sosyal, kültürel, ekonomik alanlarda başta olmak üzere eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı çalışmaları yapılarak toplumun gelişmişlik seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmelidir. Kentin geliştirilmesine yönelik her türlü çalışmanın toplumun yaşam standartlarını yükseltmesi muhtemeldir. Bunun en önemli göstergesi ise gelişen kentte yeni istihdam olanaklarının ortaya çıkması ve bu kapsamda şehirde yaşayan bireylerin bu olanaklara erişiminin kolaylaşmasıdır. İstihdama katılan bireylerin sayısının artması ihtiyaç sahibi yoksul ve muhtaçlara daha nitelikli yardımlar yapılmasını sağlamaktadır.

Sosyal belediyecilik, sosyal hizmet ve sosyal yardım kavramları iç içe geçmiştir. Günümüzde sosyal belediyecilik denildiğinde sosyal yardımlar algılanmaktadır. Özellikle birçok belediyede sosyal belediyecilik anlamında yalnızca sosyal yardımlar ile ilgili çalışmalar yürütülmektedir. Fakat bu durum sosyal belediyeciliğin asıl konusu olan toplumsal entegrasyon kısmında açıklar meydana getirmektedir. Dezavantajlı gruplara yönelik verilen sosyal yardımlar bu kişilerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılarken, bireyin sosyalleştirilmesi ve toplumdan dışlanmışlığı konusunda eksik kalmaktadır. Yoksul, engelli, kadınlar gibi dezavantajlı grupların topluma kazandırılmasında yerel yönetimlerin danışmanlık hizmetleri, eğitim, sanat, sportif ve kültürel faaliyetlerinin artırılması önemlidir.

Sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde kentin her yerinde aynı şartlarda eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetlerin sunulması gerekmektedir. İlçe merkezleri dışındaki mahallelerde yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik her türlü çalışma (parke, asfalt, çocuk oyun alanı, park, yeşil alan, taziye evi, okul vb.) bir yandan kentin gelişimine katkı sağlarken diğer yandan kent merkezine göçü engeller niteliktedir. Bu yüzden merkez dışındaki ilçelerde eğitim, sağlık, istihdam olanaklarının artırılması gerekmektedir.

Çalışmada Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında 2014-2018 yılları arasında yaptığı çalışmaları incelenmiştir. 2012 tarihli ve 6360 sayılı kanun ile yeni kurulan büyükşehir olan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2014 yılı Mart ayından itibaren çalışmalara başlamıştır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından yoksul, kimsesiz, çocuk, kadın, engelli ve gençlere yönelik birtakım sosyal belediyecilik çalışmaları yürütüldüğü görülmektedir. Bu çalışmalar genel olarak sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler olarak sınıflandırılmaktadır.

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü tarafından sunulan sosyal yardımlar konusunda yapılan yardımın niteliği kadar sürekliliği ve ulaşılan kişi sayısının da önemli olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin çok fazla kişiye ulaştığı görülürken, yardım yapılan kişi sayısı arttıkça bazı yardımların (gıda paketi, dermankart, Ramazan erzak paketi vb.) nitelik olarak kalitesinin düştüğü tespit edilmiştir. Bu bakımdan yardım yapılan kişiler hakkında araştırmaların artırılarak yardımların gerçek sahiplerine ulaştırılması gerekmektedir. Sosyal yardımlar yapılırken gerçek ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi kadar bu kişilerin nelere ihtiyaç duyduğunun da belirlenmesi gerekir. Tespitlerin doğru

yapılması daha nitelikli (miktar ve kalite bakımından) yardımların sunulmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu yardımların (gıda, giyim eşyası vb.) yoksulların evlerine kadar ulaştırılması sosyal belediyecilik anlamında atılan önemli bir adım olarak gösterilebilir. Ancak sosyal yardımların işgücüne katılmayan yoksulların (düşkün, hasta ve muhtaçlar dışında) kısa vadeli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması gerekmektedir. Uzun vadede yardım paketi vermek yerine bu kişilere istihdam olanağı sağlanarak işgücüne katılımlarının sağlanması gereklidir.

Sosyal hizmetler kapsamında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin birçok faaliyet gerçekleştirdiği görülmektedir. Bunların başında yaşlı destek projesi, engellilere yönelik danışmanlık hizmetleri ve medikal cihaz yardımları, kadınlara yönelik danışmanlık, eğitim, sanat ve kültürel hizmetler, STEM Merkezi Projesi, sosyal tesisler ve alanlar gelmektedir. Özellikle yaşlı destek projesi (YADES) kapsamında yaşlıların evlerine kurulan manevi evlat butonu (sosyal alarm cihazı) Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin sosyal belediyecilik anlamında atmış olduğu en önemli adım olarak görülmektedir. Hemşehri bilinci ile şehirde yaşayan yoksul ve muhtaç durumdaki 65 yaş üstü kişilerin evlerine kurulan cihazlarla bu kişilerin sağlık, temizlik, yemek ihtiyaçları takip edilmektedir. Belediyelerin sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında böylesi projeleri ihtiyaçlara göre çeşitlendirmesi ve geliştirmesi gerekmektedir. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin evde temizlik ve sıcak yemek hizmetleri de bu projeler arasında sayılabilir. Engellilere ve kadınlara yönelik çalışmalar ise sosyal belediyecilik anlayışının sosyalleştirme işlevini ön plana çıkarmaktadır. Engelli danışmanlık hizmetleri engelli birey ve ailelerinin dışlanmışlık hissine karşılık onların topluma kazandırılması açısından önemli bir yere sahip olmaktadır. Kadınlara yönelik danışmanlık hizmeti ile bir yandan aile temellerinin güçlendirilmesi sağlanırken diğer yandan çeşitli etkinliklerle kadının sosyalleşmesini sağlamaktadır. Kadınlara yönelik kurslar ise kadının işgücüne katılımı için önem kazanmaktadır.

STEM Merkezi projesi ise öğrencilere yönelik atılan önemli adımlar arasında yer almaktadır. Özellikle yapılan malzeme desteği ile öğrencilere proje maketlerini yapma imkânı sağlanması sosyal belediyecilik açısından önem kazanmaktadır. Öğrencilere yönelik sınavlar ise onların gerçek sınav öncesi tecrübe kazanmalarını ve motivasyonlarını artırmalarını sağlamaktadır. Öğrencilere yönelik “Arkadaşlık Bankı Projesi” ise öğrencilerin kaynaşmasına yönelik adımlar atıldığını göstermektedir. Bu projenin uzun vadede uygulanması okullarda öğrencilerin

ayrışması ve kutuplaşmasını engelleyici nitelik taşımaktadır. Bu tür projelerin geliştirilmesi gelecekte toplumun temellerini sağlamlaştırıcı nitelik taşımaktadır. Ayrıca burada da sosyal belediyeciliğin sosyalleştirme etkisinden söz edilebilir.

Çocuk, genç ve yetişkinlere yönelik sosyal tesis hizmetleri kapsamında halı saha, sentetik çim saha ve çocuk oyun alanlarının oluşturulması bu kesimlere yönelik önemli sosyal belediyecilik çalışmaları yapıldığını göstermektedir. Ancak böylesi sosyal tesislerin kurulacağı yerlerin nüfusunun ve özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Hangi bölgede hangi sosyal tesis ihtiyacı olduğunun önceden belirlenmesi ve buna göre sosyal tesis yapılması gerekmektedir. Çocuk oyun grupları hakkında görüşülen kişilerden bazılarının çocuk oyun gruplarının kurulacağı yerde oynayacak çocuk bulunmadığını belirterek belediyenin böyle bir hizmetini ihtiyaç olan yerlere yapması gerektiğini belirtmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Zira bu tesislerin çocuk, genç ve yetişkinlerin sosyalleşmesini sağlamanın yanında kurulan bölgelerde hizmete (yerinden) ulaşılması merkeze göçü engellemektedir.

Taziye evleri, sağlık istasyonları ve okul gibi tesisler inşa edilmesi kentin geliştirilmesi açısından önemli gelişmeler arasında sayılabilir. Taziye evlerinin bütün vatandaşlarının hizmetine sunulması ve kişilerin taziye ihtiyaçlarına göre tasarlanması buraların önemini artırmaktadır. Ayrıca taziye evlerinde kütüphane ve okuma salonlarının bulunması buraların farklı işlevleri olduğunu göstermektedir. 112 sağlık istasyonları ise acil müdahale gereken vakalara anlık önlem alınması için yapılan önemli hizmetler arasında gösterilebilir. İhtiyaç duyulan bölgelere okul yapılması ise belediyelerin az bilinen fakat kanuni dayanağı bulunan hizmetleri arasında bulunmaktadır. Görüşülen kişilerden bazıları belediyelerin böyle bir hizmetinin bulunduğunu dahi bilmemektedir. Ancak belediyelerin okul yapması sosyal belediyecilik anlayışı kapsamında eğitime verilen önemi ortaya koymaktadır.

Sosyal devlet ile sosyal belediyecilik kavramlarının birbirinden bağımsız olarak düşünülmemesi gerekmektedir. Bunun en önemli göstergesi kalkınma planlarında yaşlı, engelli, kadın, çocuk ve gençlere yönelik çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çalışmaların ise belediyeler tarafından uygulandığı görülmektedir. Ayrıca Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin çocuklara yönelik birçok faaliyette Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yapması, kadınlara yönelik yapılan sığınma evinin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne devredilmesi, 112 Acil Sağlık İstasyonlarının İl Sağlık Müdürlüğüne devredilmesi bu durumu örnekler niteliktedir.

Kaynak ve bütçe konularına değinilmemesi bu çalışmanın eksiklikleri arasında gösterilebilir. Özellikle alan araştırmasına konu olan Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinin yeni kazandığı bu statü ve beraberinde getirdiği kurumsallaşma açısından teşkilat şemasında meydana gelen değişiklikler kaynak ve bütçe konularının detaylıca incelenmesi önünde engel olarak görülmektedir. Çünkü teşkilat şemasında kurumsallaşma adına gerçekleştirilen her değişiklik kaynakların yeni kurulan birimlere aktarılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle büyükşehir belediyesinin kuruluş aşamasında bütçe konusunun tam ve kesin olarak ele alınma imkânı bulunmamaktadır.

Refah devletinin yerelde uygulayıcısı olarak ortaya çıkan belediyeler sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde toplumun dezavantajlı gruplarına yönelik önemli bir sorumluluk üstlenmesinin yanında toplumun tümüne yönelik sosyal, kültürel, eğitim, sağlık konularında projeler üretmektedir. Yerelleşme etkisiyle refah uygulamalarının yerel yönetimler tarafından yürütülmesinin önemini artırmıştır. Yerel yönetimler hizmete yakınlık sayesinde çevrenin ihtiyaçlarını daha doğru ve hızlı olarak belirlemektedir. Yasal düzenlemelerle sosyal belediyeçiliğin temeli sağlamlaştırılmış olsa da belediyelerin kaynaklarının artırılması gerekmektedir. Ayrıca belediyelerin teknik ve sosyal açıdan uzman personeller tarafından faaliyetlerini yürütmesi gerekmektedir. Merkezi yönetimler ile yerel yönetimler hizmet sunumunda koordineli olarak hareket etmesi gerekmektedir. Her ne kadar yetki ve sorumluluklar yerele devredilse de merkezi yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluk açısından tam anlamıyla çekildiğini söylemek mümkün değildir. Bunun en önemli örneği ise kalkınma planlarında engelli, kadın, çocuk ve yaşlılara yönelik faaliyetlerin yer alması gösterilebilir.

Büyükşehirlerin sayılarının artırılması ile merkezi yönetim yerel üzerindeki denetimini artırmıştır. Özellikle Türkiye'nin nüfusunun büyük bölümünün büyükşehirlerde yaşaması ve belediyelere daha fazla bütçe ayrılması denetimi gerekli kılan nedenler arasında yer almaktadır. Büyükşehirlerde belde belediyeleri bulunmaması ve yönetim yapısının avantajlı olması denetimi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca yerele yetki devredilse bile ülke genelinde tüm toplumu ilgilendiren eğitim, sağlık gibi konularda merkezi yönetimlerin çalışmalarını devam ettirmesi gerekmektedir. Yerel yönetim birimlerinin ise il mülki sınırları içerisinde yaşayan bütün vatandaşlarının yaşamını kolaylaştıracak, onlara insan onuruna yakışır hayat şartları sunacak faaliyetleri etkin ve hızlı olarak yerine getirmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abay, A. R. (2004). Şehre Göç Edenlerin Şehirle Bütünleşmesinde Yerel Yönetimlerin Rolü. Üsküdar Sempozyumu II. Cilt: 1, İstanbul, ss.409- 425.
- Akarsu, S. (2014), Sosyal Belediyecilik: Zeytinburnu Belediyesi Örneği, *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, ss.1-59.
- Akdoğan, Y. (1999), Sosyal Belediyecilik, *İstanbul Dergisi*, Mart Sayısı, İstanbul, ss.29-35.
- Akdoğan, Y. (2002), Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik. *Eminönü Bülteni*, Şubat Sayısı, İstanbul.
- Akdoğan, Y. (2006), “Sosyal Belediyecilik”, *Yerel Siyaset*, Yıl: 1, Sayı:3, Mart, ss. 44-45.
- Akgül, O. (2013), Sosyal Devletin Evrimi, Türkiye’de Sosyal Devlet Teoride mi, Pratikte mi? : II. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, Bildiriler Kitabı – I, Bursa Kültür A.Ş. , İstanbul, ss.277-288.
- Aktan, C. C. ve Özkıvrak, Ö. (2008), Sosyal Refah Devleti, Okutan Yayınları, Ankara.
- Aktan, C. C. (1995), 21. Yüzyıl İçin Yeni Bir Devlet Modeline Doğru: Optimal Devlet, TÜSİAD Yayınları, İstanbul.
- Ateş, H. (2008), Sosyal Belediyecilik. *MÜSİAD Çerçeve Dergisi*, No: 49, İstanbul, ss.88-95.
- Aydın, M. (2009), Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler, Yedirenk İz Yayıncılık, İstanbul, ss.64-77.
- Batur, B. (2011), Sosyal Devlet Bağlamında Sosyal Politika ve Projelerin Sosyolojik Bir İncelemesi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep, ss.14-21.
- Bayraktar, C. (2012). Keynes ve Refah Devleti, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2, Ankara.

- Bayraktar, S. U. ve Penpecioglu, M. (2013), Yerel Liderlik, Toplumcu Belediyecilik ve Ali Dinçer: 1977-1980 Dönemi Ankara Belediyesi. (Der.). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları*. Kamalak, İ. ve Gül, H. (Ed.), Kalkedon Yayıncılık, No: 95, İstanbul, 2. Baskı, ss.159-195.
- Bayramoğlu, S. (2014), Yönetişim Zihniyeti: Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü, İletişim Yayınları, İstanbul, ss.27-230.
- Bayramoğlu, S. (2015), Toplumcu Belediye: Nam-ı Diğer Belediye Sosyalizmi, Nota Bene Yayınları, Ankara. ss. 26-158
- Briggs, A. (1999), The Welfare State at Historical Perspective, *European Journal of Sociology*, Vol.: 2, Issue: 2. 1-39.
- Bulut, N. (2003), Küreselleşme: Sosyal Devletin Sonu mu?. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(2), ss.173-193.
- Can, H. (2006), Sosyal Belediyecilik ve Ümraniye, *Yerel Siyaset*, 1. Yıl Sayı: 5, İstanbul, ss.18-19.
- Castells, M. (1997), Kent, Sınıf, İktidar, Çev. A. Erendil, 1.Baskı, Bilim ve Sanat Yayınevi, Ankara, ss. 32.
- Çavuşoğlu, E. ve Yalçınan, M. C. (2010). Kapitalist Kentte Sosyal Belediyecilik Ne Kadar Mümkün?. *Değişen İzmir’i Anlamak*, Yıldırım, D. ve Haspolat, E. (Der.). Phoenix Yayınevi, İstanbul, ss.539-561.
- Çevikbaş, R. ve Hiçyılmaz A. M. (2015), Türkiye’de Sosyal Belediyecilik, *Türkiye Belediyeler Birliği*, Ankara, ss.28-37.
- Çiçek, E. (2012), Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları: Batı Akdeniz Örneği, *Türkiye Belediyeler Birliği*, Ankara, ss.104-108.
- Çöpoğlu, M. (2014), Sosyal Belediyecilik ve Sorunları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Çankırı, 5(2), ss.223-247.
- Dilik, S. (1985), Atatürk Döneminde Sosyal Politika. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 40(1), Ankara, ss.93-102.
- Edis Şahin, Y. (2013), Sonuç Yerine: Yerelleşme ve ‘‘Toplumcu Belediyecilik’’. (Der.). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları*. Kamalak, İ. ve Gül, H. (Ed.), Kalkedon Yayıncılık, No: 95, İstanbul, 2. Baskı, ss.333-350.

- Efe, H. (2012), Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Bayrampaşa Belediye Örneği, *Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, ss.11-54.
- Ersöz, H. Y. (2011), Sosyal Politikada Yerelleşme. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, No: 99, İstanbul, ss.27-204.
- Esping-Andersen G. (2011), *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press, pg. 9-54. Erişim Adresi: <https://www.researchgate.net/publication/243774920> (29.09.2018).
- Es, M. (2007), Kent Üzerine Düşünceler, Plato Danışmanlık Eğitim A.Ş., İstanbul, ss.30-35.
- Gough, I. (2003), “Refah Devleti”, (Çev.Kamil Güngör), *New Palgrave Dictionary of Economics*, Vol 4,. Pp.3-97.
- Gough, I. (2005), European Welfare States: Explanations and Lessons for Developing Countries. *Arusha Conference: “New Frontiers of Social Policy”*. İngiltere, Conference Paper. 1-29.
- Gough, I. (2012), Re-Reviews: The Political Economy of the Welfare State. *Social Policy&Administration*, Vol. 46, No. 5, Pp.1-14.
- Gökbunar, B. ve Kovancılar, A. (1998), "Sosyal Refah Devleti ve Değişim". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Isparta, 3(3), ss. 251-266.
- Gökçe, B. (2000), 2000’li Yıllarda Kalkınma ve Küreselleşme Açısından Türkiye’de Ulus Devlet Olmanın Önemi, *Dicle Üniversitesi Yayını*, Diyarbakır, s.14-19.
- Güleç, S. (2008), 1945-1980 Yılları Arasında Türkiye’de Refah Devleti, *Yerel Siyaset Dergisi*, ss.48-55. Erişim Adresi: <http://doczz.biz.tr/doc/214463/1945---1980-y%C4%B1llar%C4%B1-aras%C4%B1nda-t%C3%BCrkiye-de-refah> (01.05.2018).
- Güler, B. A. (2006a), Sosyal Devlet ve Yerelleşme, *Memleket Siyaset ve Yönetim Dergisi*, Ankara, ss. 24-43.
- Güler, B. A. (2006b), Yerel Yönetimler Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım, İmge Kitapevi Yayınları, 3. Baskı, Ankara, ss.43-265.
- Güler, M. (2013), Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine. (Der.). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları*. Kamalak, İ. ve Gül, H. (Ed.), Kalkedon Yayıncılık, No: 95, İstanbul, 2. Baskı, ss.125-158.

- Güloğlu, T. ve Es, M. (2008), *Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler*. 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sakarya, ss.257-267.
- Harvey, D. (2016), *Kent Deneyimi*, çev. Esin SOĞANCILAR, Sel Yayınları, İstanbul.
- Harvey, D. (2013), *Sosyal Adalet ve Şehir*, çev. Mehmet MORALI, Metis Yayınları, İstanbul.
- İnaç, H. ve Ünal, F. (2006), İngiltere’de Yerel Yönetimler, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16, Kütahya, ss.125-140.
- John, P. (2001). *Local Govarnance In Western Europe*. Sage Publications, London, pp. 1-10.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu, (2015). <https://kahramanmaras.bel.tr/2014-yili-faaliyet-raporu> Erişim: (31.12.2018).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2015a). Büyükşehir’den Çiftçilere Elma Fidanı <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2015/04/17/buyuksehirden-ciftcilere-elma-fidani> Erişim Tarihi: (10.02.2015).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu, (2016). <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari/2015-yili-faaliyet-raporu> Erişim Tarihi: (31.12.2018).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu, (2017). <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari/2016-yili-faaliyet-raporu> Erişim Tarihi: (31.12.2018).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2017). Ana Sınıfı Öğrencileri Toprakla Buluştu. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2017/03/13/ana-sinifi-ogrencileri-toprakla-bulustu> Erişim Tarihi: (15.02.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu, (2018). <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari/2017-yili-faaliyet-raporu> Erişim Tarihi: (31.12.2018).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2016a). Büyükşehir’den Türkiye’de Bir İlk: Akıllı Yaşlı Bakım ve Koordinasyon Merkezi. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2016/12/26/buyuksehirden-turkiyede-bir-ilk-akilli-yasli-bakim-ve-koordinasyon-merkezi>. Erişim Tarihi: (31.12.2018).

- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2016b). Sosyal Destek ve Rehberlik Merkezi Açıldı. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2016/10/25/sosyal-destek-ve-rehberlik-merkezi-acildi> Erişim Tarihi: (04.02.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2016c). Büyükşehir’den Özel Yetenek Kursları. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2016/04/25/buyuksehir-den-ozel-yetenek-kurslari> Erişim Tarihi: (11.02.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2017). Yades’te Hizmete Başladı. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2017/09/05/yadeste-hizmet-basladi> Erişim Tarihi: (14.01.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2018a). Stem Merkezi Açıldı. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2018/05/10/stem-merkezi-acildi> Erişim Tarihi: (14.01.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2018b). Milli Yüzücü Eroğlu Öğrencilerle Buluştu. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2018/10/05/milli-yuzucu-eroglu-ogrencilerle-bulustu> Erişim Tarihi: (14.01.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2018c). Büyükşehir’den Engelsiz Hayat Protokolü. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2018/12/28/buyuksehir-den-engelsiz-hayat-protokolu> Erişim Tarihi: (28.01.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2018d). Çocuklar İçin Üretim Aile Bütçesine Katkı Sağlıyorlar. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2018/09/06/cocuklar-icin-uretip-aile-butcesine-katki-sagliyorlar> Erişim Tarihi: (11.02.2019).
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, (2018e). ‘Arkadaşlık Bankı’ Okullara Dağıtıldı. <https://kahramanmaras.bel.tr/haber/2018/10/17/arkadaslik-banki-okullara-dagitildi> Erişim Tarihi: (15.02.2019).
- Kalkınma Bakanlığı, (2013), Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Ankara.
- Kantarcı, H. B. (2003), Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye’de Zorunlu Askerlik Hizmeti, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), Balıkesir, ss.76-85.
- Keleş, R. (2016), Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, 10. Baskı, İstanbul, ss.37-530.
- Keleş, S. (2008). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Afyon, ss.39-81.

- Kesgin, B. (2012a), Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik: Muhafazakâr ve Sosyal Demokrat Perspektifinden, Ekin Yayınevi, Bursa, ss.78-133.
- Kesgin, B. (2012b), Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet, Açılımkitap Yayınları, No: 48, İstanbul, ss.43-185.
- Kesgin, B. (2014), Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım, Açılımkitap Yayınları, No: 50, İstanbul, 2. Baskı, ss.33-195.
- Koç, N. ve Ökmen, M. (2015), Sosyal Belediyecilik Anlayışı Çerçevesinde Seçilmiş Belediyelerin Sosyal Bütçelerinin Değerlendirilmesi, *Maliye Dergisi*, Sayı: 168, Ankara, ss. 69-71.
- Koç, N. (2014), Sosyal Belediyecilik Hizmetleri ve Finansmanı: Ege Belediyeler Birliği Örneği, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi*, Manisa, ss.20-66.
- Koray, M. (2003), Avrupa Refah Devleti: Anlamı, Boyutları ve Geleceği. *TÜSIAD Görüş Dergisi*, No: 57, İstanbul, ss.64-74.
- Köse, H. (2010), Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir Karşılaştırma: Maltepe ve Kadıköy İlçe Belediyeleri Örnekleri, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, ss.38-85.
- Kutlu, D. (2015), Türkiye’de Sosyal Yardım Rejiminin Oluşumu: Birikim, Denetim, Disiplin. Nota Bene Yayınları, Ankara, ss.107-415.
- Kutlu, D. (2018), Sosyal Yardım Alanlar: Emek, Geçim, Sermaye ve Toplumsal Cinsiyet. Kutlu, D. (Der.), İletişim Yayınları, İstanbul, ss. 21-207.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*. Ergüden, I. (Çev.), Sel Yayıncılık, İstanbul, 2.Baskı, ss.9-419.
- Lefebvre, H. (1996), ‘The Specifity of the City’, *Writtings on Cities: Henri Lefebvre*, ss.100-101.
- Mermer, B. (2016), Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Denizli Büyükşehir Belediyesi Üzerine Bir İnceleme, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Isparta, ss.30-83.
- Oktay, T. (2016), 6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (1), İstanbul, ss. 71-131.
- Oppenheimer, F. (1997), Devlet, (Çev. Alaattin Şenel, Yavuz Sabuncu). Engin Yayınları. İstanbul.

- Özdemir, S. (2007), Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, No: 57, İstanbul, ss.176-218.
- Selek Öz, C. ve Yıldırım, S. (2009), Türkiye’de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü. I. Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, ss.453-463.
- Selek Öz, C. (2010), Sosyal Belediyecilik Bağlamında Evde Bakım Hizmetleri (İstanbul, Ankara ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri), *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi*, Sakarya, ss.7-65.
- Pekşen, S. N. (2014), Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Engellilere Sunulan Hizmetler: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya, ss.5-90.
- Rosanvallon, P. (2004), Refah Devletinin Krizi, (Çev. Burcu Şahinli), Dost Kitapevi, Ankara.
- Sallan Gül, S. (2013), Sosyal Devlet ya da Refah Devleti Nedir?. (Der.). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları*. Kamalak, İ. ve Gül, H. (Ed.), Kalkedon Yayıncılık, No: 95, İstanbul, 2. Baskı, ss.65-99.
- Şahinoğlu, İ. (2014), Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, ss.78-85.
- Şahinoğlu, İ. (2017), Yerel Sosyal Politika Uygulamalarında Türkiye Deneyimi: Sosyal Belediyecilik Anlayışı, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, İstanbul, ss.38-64.
- Şataf, C. ve Mermer, B. (2017), Avrupa’da Sosyal Belediyecilik Anlayışı ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8 (17), Isparta, ss.13-33.
- Toprak, D. ve Şataf, C. (2009), Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1), Isparta, ss.11-24.
- Wedderburn, D. (1965), Facts and Theories of the Welfare State, *Socialist Register* 1965. Cilt: II.
- Yamaç, M. (2014), İngiltere’de Yerel Yönetimler, *Sosyal Bilimler Metinleri Süreli Hakemli Dergi*, Sayı: 4, Tekirdağ, ss.1-18.
- Yaman, M. (2014), Sosyal Devlet ve Sosyal Belediyecilikte Yaşanan Dönüşüm: Kütahya Belediyesi Örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, No: 42, ss.1-18.

- Yay, S. (2014), Tarihsel Süreçte Türkiye’de Sosyal Devlet. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*. 3(9), Ankara, ss.147-161.
- Yaylı, H. (2009), Türkiye’de Belediyelerin Kent Yoksulluğu ile Mücadele Politikalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Kırıkkale Belediyesi Örneği, *Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler 1*, TODAİE Yayınları, Ankara, ss.399-415.
- Yıldırım, S. (1990), Yerel Yönetim ve Demokrasi, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslararası Sempozyumu, IULA-EMME, Ankara, ss.14-19.
- Yıldırım, U. ve Göktürk, İ. (2008), Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı, 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, ss.247-252.
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, (2004, 23 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25531). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- 5393 sayılı Belediye Kanunu, (2005, 3 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25874). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- 6360 sayılı 14 İlde Büyükşehir ve 27 İlçe Kurulması ve Diğer Kanun Hükmünde Kararnamelerin Kaldırılması Hakkında Kanun, (2012, 6 Aralık). Resmi Gazete (Sayı: 28489). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar.aspx>
- 6462 sayılı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, (2013, 3 Mayıs). Resmi Gazete (Sayı: 28636). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/welfare-state>
Erişim: (09.12.2018).
- <https://kahramanmaras.bel.tr/> Erişim: (01.01.2019).
- <http://kahramanmaras.gov.tr/> Erişim: (01.01.2019).
- <http://www.tuik.gov.tr/> Erişim: (01.01.2019).

EKLER:**MÜLAKAT FORMU****T.C.****GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ****SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ****KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI****TEZLİ YÜKSEK LİSANS YÜZ YÜZE MÜLAKAT SORULARI**

1. Ad, soy ad, yaş, cinsiyet, meslek, eğitim ve medeni durumunuz ile ilgili bilgi verir misiniz?
2. Yaşadığınız ev ile ilgili bilgi verir misiniz? (oda sayısı, mutfak banyo bulunma durumu, ısınma durumu, kira ya da ev sahibi olma durumu)
3. Geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz? Aylık geliriniz ne kadar? (ailedeki kişi sayısı ve çalışan kişi sayısı, işin süreklilik durumu)
4. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesinden yardım alıyor musunuz? (yardımın türü, miktarı)
5. KMBB'nin Dermankart-Gıda Kartı uygulaması hakkında bilginiz var mı? (Uygulamayı nasıl buluyorsunuz?)
6. KMBB'nin gıda paketi yardımlarından yararlandınız mı? Bu konuda neler söylemek istersiniz?
7. KMBB'nin giyim eşyaları yardımı hakkında neler düşünüyorsunuz?
8. KMBB'nin ev eşyası yardımlarını nasıl buluyorsunuz?
9. KMBB'nin hoş geldin bebek paketi yardımlarını nasıl buluyorsunuz?
10. KMBB'nin odun yardımları hakkında neler söylemek istersiniz?
11. KMBB'nin Ramazan erzak paketi yardımından yararlandınız mı? Neler söylemek istersiniz?
12. KMBB'nin öğrencilere yönelik kırtasiye yardımları hakkında neler söylemek istersiniz? Ayrıca öğrencilere yönelik çamaşırhane hizmeti hakkında bilginiz var mı?
13. KMBB'nin il dışına gidenlerin bilet ücretinin karşılanması yardımından yararlandınız mı? Konu hakkında neler söylemek istersiniz?
14. KMBB'nin ev tamirat ve tadilatı hizmeti hakkında neler düşünüyorsunuz?
15. KMBB'nin ev temizliği hizmetleri hakkında neler söylemek istersiniz?
16. KMBB'nin yemek yardımı (aşevi hizmetleri) hakkında neler söylemek istersiniz?

17. KMBB'nin yaşlılara yönelik YADES projesi (manevi evlat butonu) hizmeti hakkında ne düşünüyorsunuz?
18. KMBB'nin kadınlara yönelik danışmanlık hizmetlerini nasıl buluyorsunuz?
19. KMBB'nin kadınlara yönelik eğitim ve kurslarını nasıl buluyorsunuz?
20. KMBB'nin engellilere yönelik medikal cihaz yardımlarını nasıl buluyorsunuz?
21. KMBB'nin engellilere yönelik ev ziyaretleri ve danışmanlık hizmetleri hakkında neler söylemek istersiniz?
22. KMBB tarafından diğer kurumlarla işbirliği ile okullarda başlatılan özel yetenek sınıfları oluşturulması ve özel öğrencilerin seçilerek proje çalışmalarına malzeme yardımında bulunulması hakkında ne düşünüyorsunuz? - KMBB'nin çocuklara yönelik STEM Merkezi Eğitim Projesi kapsamında yaptığı desteklerle ilgili neler söylemek istersiniz?
23. KMBB'nin meslek edindirme ve eğitim kurslarını nasıl buluyorsunuz?
24. KMBB'nin çocuklara ve gençlere yönelik deneme sınavları yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
25. KMBB'nin okullarda başlattığı Arkadaşlık Bankı Projesi hakkında neler söylemek istersiniz?
26. KMBB'nin yaşlılara yönelik sosyal tesisleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
27. KMBB'nin sportif faaliyetleri kapsamında düzenlenen kursları hakkında neler söylemek istersiniz?
28. KMBB'nin sosyal tesisleri hakkında neler düşünüyorsunuz? (Konuk evi ve şefkat evleri, yaşlı dinlenme salonları, okullar, spor salonları, 112 Acil Sağlık İstasyonları vb.)
29. KMBB'nin taziye evi hizmetleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
30. KMBB'nin çocuklara yönelik mahallelere kurulan çocuk oyun grupları hakkında neler söylemek istersiniz?
31. KMBB'nin gençlere yönelik mahallelere halı saha yapılması hakkında ne düşünüyorsunuz? (Sentetik çim saha yapımı ve spor aleti kurulumunu nasıl buluyorsunuz?)
32. KMBB tarafından yaşlı, kadın, genç, çocuk ve engellilere yönelik çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?
33. KMBB'nin sosyal yardım ve sosyal hizmetlerinin size göre olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Salih AKKOYUN, 1991 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden 2015 yılında mezun oldu. 2016 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.

VITAE

Salih AKKOYUN, was born in Kahramanmaraş in 1991. He graduated from Selçuk University, the School of Economics and Administrative Sciences at the Department of Public Administration in 2015. He enrolled to the master degree in 2016 at Gaziantep University, the Graduate School of Social Sciences in the Department of Public Administration and Political Science.